

A

1611
—
11.1

314.ig. jegyzék
"Régi nyomtatványok, Lőcse, evang.:"
9.cim: 12716,13268,13269,13271 sign.

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang.:"
/314.ig.j./

12. 716

ELEMENTA GRAMMATICÆ LATINÆ

Pro recta Institutione juven-
tutis Scholasticæ, ex prolixioribus
Grammaticorum præceptis, in
breve Compendium
contracta.

GREGORIO MOLNAR.

*Nunc noviter emissa, & ab innumeris
erroribus purgata.*

LEÜTSCHOVIÆ,
Typis & Sumptibus, Laurentij Brevetii,

1650.

12. 716 Szabo 730. 2

Das ist im Anfang sich noch unvollständig
schreibe/ und recht winterlich erzeigen/
mit unbedingdigen Commenfchein; Die
Stern werden hoffentlich erst rechtlich
seyn / das man mit den 2. Jüngern nach
Gmabus wird sich spazire / hat aber leis
nen bestand. Der Sprill wird von seiner
gewöhnlichen wart nicht schreien / son-
dern fast alle und jede Wort e seine Spris
liche Zische mercken lassen. Und dings
festes schwele luste doher und frucht-
baren Regen. Der bald in der Pfingst-
woche bis zum Michaeli besorge rauch-
Binde / frische Digen und Schloffen;
Wort behüte vor morgenreiffen. Bon
dannem bis zu Johanne / wollen die ein-
fallenden Speeren diesen Strang einen

Sicut Beatus Dominus

17 d	Alpinus	7	tag	7	7
*	Donnsagen	Propheeten /	Matth:	7.	
18 d	8.	In	Donner /	8	4. E.
19 d	9.	in	grosse	9	Erill?
20 e	10.	in	büze /	10	Isracl
21 f	11.	in	gefär-	11	Flom:
22	12.	in	ha-	12	Genri.
23 d	13.	in	umbat; an	13	13. 11.
24 b	14.	in	schwetter /	14	Bonde
*	Dom ungerchten	Paushalter /	Luc:	16.	
25 d	15.	in	auf. 4.	15	15.
26 d	16.	in	vn: 7.	16	Wald
27 e	17.	in	gut	17	Alle?
28 f	18.	in	15. ft.	18	Koffe?
29 g	19.	in	ter / vnd	19	Mari
30 a	20.	in	clene	20	Ellas
31 b	21.	in	clene	21	Stare?

Zero sol sein die große 50g;
Eximus nicht laß / gab mit / wuch nicht / sch. 10. 11.
97. 20. 11.

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. :"
/314.ig.j./

AD STUDIOŒS
Grammatices.

Huc huc Grammatices amica pubes:
Non tales tuus author hoc libello
Tractat res, avidus colonus affert,
Quales ve a Calabris reportat agris.
Aut quales Polyphemus ad sodales:
Vel quæ dona suos ad hospites dat,
Quin æquum preciosius vel quicquam
Capit quam Amphitrione, durus ille
Euristeu scapulis Olympum Atlantis
Cum nixus, petit ex sororis Afræ
Hortis Hesperidum ve mala poma.
MOLNAR tale tibi talis libello
Munus, non lepidò, tamen futurus
Gratus: nam quid in hoc fere volumen
Scripsit cum Diomede Priscianus;
Aut quod Grammaticus vocat Philippus.
Certo continet hic brevis libellus.
Ergò Grammaticam brevem Magistri
MOLNAR tu studiosa sanè pubes,
Hanc discas iterumq; sæpe voluæ.
Si vis Grammaticus bonus vocari,
Huc huc Grammatices amica pubes.

CANDIDO LECTORI

Salutem.

PRæcepta artis Grammaticæ à PHILIPPO
LIPPO piæ memoriæ, ex multis Gram-
maticis succinctè in unum corpus collecta, toti
Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Daniæ, utriq;ue
Belgiæ, majori Poloniæ & finitimis provinciis,
quanto commodo fuerit, hinc liquet, quod
Philosophia purior hoc aditu aperto, alpes Ita-
liæ (ut Lipsius scribit) apparenter transcendit.
Adjumento fuit, quod utriq; locorum iisdem
præceptionibus juvenus informata est, vel to-
talibus, vel in brevem Synopsin contractis. Si
enim quot Scholæ extant, tot etiam extarent de
puerilibus artibus libelli, infeliciter res succe-
deret. Rectè ergò & Scholæ Patriæ nostræ nu-
tantis univèrsæ, inde à temporibus GREGORII
MOLNAR, in eo consenserunt & adhuc consen-
tiunt, ut ubiq; eodem tenore Donatus & hoc
Compendium Philippi tyrunculis & classitis
inculcarentur, donec totam Philippi in manus
sumere essent idonei. Hoc autem Compendium
toties editum Gubinii, Clausenburgi, Bartsæ,
Viennæ Austriæ imò & Noribergæ, hoc peperit,
ut in diversis Scholis educati pueri, in examine
Etymologico vix se mutuo intelligant, hic enim
abbreviatum, illic auctum, quod Anno 1596.

A 2

typis

typis Helanus prodiit, doceretur. Utile ergo
duximus, collatis aliquot exemplaribus unum
vindictum animia brevitare, quæ dispendium
potius quam Compendium est, in gratiam
Scholæ nostræ imprimis, mox vicinarum, quæ
admirando Dei beneficio, inter tot tantasque
procellas adhuc supersunt & tollerabiliter vi-
gent, denuo emittere. Quod & præstitimus
solerti quâ potuimus diligentia, quod lector
candidus dijudicabit, reposuimus enim concin-
nâ brevitare, quæ in editionibus Bartæ, Viennæ
& Noribergæ excusis valde desiderabantur, ac
omnia sic disposuimus, ut vix quicquam (quo
ad hoc compendium desiderari possit; interim
prolixum nimis & tædiosum (ut vidies in quan-
titate) non egimus commentatorem. Vale
lector benevole, & editionem hanc gratis tere
manibus, non poenitebit. Scripsi DEBRECINÆ
ANNO reparatæ salutis, 1602. Mense Julio.

PETRUS P. ALVINCI,
Enyedinus.

nam
ELE-

Andreas Ginter Anno J. 6. 74.

ELEMENTA

GRAMMATICÆ.

Quid est Grammatica?

Est ars recte loquendi & scribendi.

Quot sunt partes Grammaticæ?

Quatuor:

Orthographia, versatur circa literas.

Prosodia, versatur circa syllabas.

Etymologia, versatur circa dictiones.

Syntaxis, versatur circa orationem.

Quid est Orthographia?

Est quæ docet recte scribere, ut: Deus.

Quid est Prosodia?

*Quæ docet accentus & syllabarum quantita-
tes, ut: Deus, Dius.*

Quid est Etymologia?

*Quæ discrimina casuum in dictionibus &
earum proprietates tradit, ut: Deus, Dei, Deo.
Legō, legis, legit.*

Quid est Syntaxis?

*Quæ rationem conjungendarum vocum do-
cet, ut: Deus est justus.*

DE ORTHOGRAPHIA.

Quid docet Orthographia?

Literarum rationem.

Quot sunt Literæ?

*Viginti tres: a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n,
o, p, q, r, s, t, u, x, y, z. Sic dictæ, quia legendo
iterantur; vel quasi lineatura.*

A 3

QUO-

Jesus fons literarum abluere sordes Animus.

ELEMENTA

Quomodo dividuntur literæ?

In Vocales & Consonantes.

Quot sunt Vocales?

Quinque: a, e, i, o, u. Sic dicta quia per se
vocem edunt. Ex his fiunt Diphthongi,

Quot sunt Diphthongi?

Quatuor: { x, œ. Scribuntur sed non leguntur.
au, eu Scribuntur & leguntur,

Quot sunt Consonantes?

Decem & septem: b, c, d, f, g, h, k, l, m, n,
p, q, r, s, t, x, z. Sic dicta, quia sonant cum vo-
calibus, & per se Syllabam non faciunt.

Quomodo dividuntur Consonantes?

In Mutas & Semi vocales.

Quot sunt Mutæ?

Novem: b, c, d, f, g, k, p, q, t. Sic dicuntur,
propter sonum obtusorem.

Quot sunt Semivocales?

Septem: h, m, n, r, s, x, z. Sic dicuntur quia
ad sonum vocalium propius accedunt quam
mutæ.

Quomodo dividuntur Semivocales?

In Liquidas & Duplices.

Quot sunt Liquidæ?

Quatuor: l, m, n, r. Sic dicta, quod in brevi
syllaba nonnunquam liquefcant.

Quot sunt Duplices?

Dua: x & z. Sic dicta, quod duarum conso-
nantium uno obtineant.

Fiunt quoque ex literis Syllaba, quemadmodum
ex Syllabis dictiones, & ex his deinceps orationes.

GRAMMATICÆ

Quid docet Profodia?

Accentus & quantitates Syllabarum. De
quibus suo loco dicetur.

DE ETYMOLOGIA.

Quid docet Etymologia?

Proprietates dictionum, quæ partibus oratio-
nis explicantur.

Quid sunt partes orationis?

Sunt quæ inter se legitime junctæ sensum a-
nimi exprimunt.

Quot sunt partes orationis? Ocho:

Nomen, Pronomen, Verbum, Participium,
Adverbiū, Conjunctio, Præpositio, & Interjectio.

Quotuplices sunt partes orationis?

Duplices: Declinabiles & Indclinabiles.

Quot sunt Declinabiles?

Quatuor: Nomen, Pronomen, Verbum &
Participium. Sic dicta, quod de terminatione
in terminationem cadunt.

Quot sunt Indclinabiles?

Quatuor: Adverbiū, Conjunctio, Præpo-
sitio & Interjectio. Sic dicta, quod de termina-
tione in terminationem non cadunt.

DE NOMINE.

Quid est Nomen?

Est pars orationis, quæ rem significat, non
agere aliquid aut pati.

Quæ dictio significat rem?

Cui legitime addi potest, Az.

Az.

ΝΟΜΕΝ

Γράμματι-

ς οὐκ ἔστιν

λόγος ἢ ἔργον

ἢ ἄλλο τι.

ἢ ἄλλο τι.

DENOMINE.

Quia Gram-
maticus hoc
saltem exa-
minat quid
nuda vox
significat.

Unde dicitur Nomen?

A verbo nosco, quia est quasi imago rei, per quam res dignoscitur.

Quotuplex est Nomen?

Duplex: Proprium & Appellativum.

Quid est nomen Proprium?

Quod uni soli rei convenit, vel. quod unius individuae substantiae habet rationem, ut: Joannes, Maria, Eurus, Caucasus, Danubius, Claufenburgum, Ungaria, Transylvania.

Quot sunt species propriorum nominum?

Quatuor: Praenomen, Nomen, Cognomen & Agnomen.

Praenomen, quod gentilitio nomini, veteri ritu praenonitur, ut: Publius Marcus.

Nomen, quod uni individuo proprium significat, ut: Ovidius, Tullius, Petrus, Paulus.

Cognomen, quod cognationi est commune, ut: Naso, Cicero, Scipio, Gracchus, Fabius.

Agnomen, quod ab aliquo eventu est impostum, ut: Africanus, Germanicus.

Quid est nomen Appellativum?

Quod multis convenit, ut: Vir, Mulier, Venetus, Fluvius, Regio, Urbs, Mons.

Quotuplex est nomen appellativum?

Duplex: Substantivum & Adjectivum.

Quid est nomen substantivum?

Cui addi non potest Vir, Mulier, Mancipium, ut: Homo, Equus, Lapis, Scamnum.

Quid est nomen adjectivum?

Cui addi potest Vir, Mulier, Mancipium,

DENOMINE.

ut: Albus, Niger. Dicimus enim, Albus Vir, alba Mulier, album Mancipium.

Quotuplex est nomen adjectivum?

Triplex: Commune, Proprium & Ambiguum.

Commune est, quod Substantivo communiter aliquid tribuit, ut: Doctus, a, um.

Proprium est, quod affectionem uni tantum individuo adicit, ut: Cytherea, Venus.

Ambiguum est, quod inter substantivum & adjectivum mediam habet naturam, ut: Dominus, domina, Rex, regina. Et duobus tantum generibus movetur.

Quid est motio?

Est generis in genus, vocis in vocem mutatio.

Quot modis moventur nomina adjectiva?

Tribus modis, aut per tria genera &	}	Per unam tantum terminationem, ut: Hic & haec & hoc Felix.
		Per duas terminationes, ut: Hic & haec fortis, & hoc forte. Sic moventur omnia comparativa, ut: hic & haec doctior, & hoc doctius.
		Per tres terminationes, ut: Hic bonus, haec bona, hoc bonum.

Substantiva etiam quadam moventur, sed duobus duntaxat generibus, ut: Hic columbus, haec columba, hic lupus, haec lupa.

Nomini quot accidunt?

Septem: Species, Comparatio, Genus, Numerus, Figura, Casus & Declinatio.

As

Quid

DENOMINE

Quid sunt accidentia?

Accidentia sunt requisita singularum partium orationis, juxta que natura & proprietates omnium vocabulorum examinantur.

I. *Accidens est Species, & sic dicitur ab inuisitato verbo vnum esse cognoscitur. Specio, id est represento, quia prima originem vocis demonstrat.*

SPECIES

Quid est Species?

Est qua nomen Primitivum aut Derivativum esse cognoscitur.

Quotuplicia sunt nomina à specie?

Duplicia: Primitiva & Derivativa.

Quæ sunt Primitiva?

Quæ ab origine aliqua priora non cadunt. ut: Lapis, terra.

Quæ sunt Derivativa?

Quæ à primitivo aliquo cadunt, ut: Lapidus, terrenus.

Species Derivativorum sunt:

Denominativum, quod à primitivo aliqua denominationem habet, ut: Ferreus à ferro. Justitia à justo. Huc referuntur Patronymica, ut: Priamides à priamo. Similiter possessiva & gentilia, ut: Romanus, Claudiopolitanus.

Diminutivum, quod sui primitivi diminutionem significat, ut: Regulus à rex, Fraterculus à frater. Huc refer participiale.

Verbale, quod à verbo cadit, ut: Amator, doctor, Vestimentum à vestio. Vigil à vigilo.

Adverbiale, quod ab adverbio descendit, ut: Crastinus à cras, hodiernus ab hodie.

COM-

DENOMINE

COMPARATIO

Quid est Comparatio?

Est adjectivi variati per gradum.

Quæ nomina comparantur?

Adjectiva sola, quorum significatio augetur, quod significat collationem accidentalem.

Gradus Comparationis quot sunt?

Positivus, ut: Doctus.

Tres: Comparativus, ut: Doctior.

Superlativus, ut: Doctissimus.

Quid est Positivus?

Est prima vox adjectivi, ut: Doctus.

Quot sunt terminationes positivi?

Quinque: ER, ILS, IS, NS, X. ut: Niger, nigra, nigrum. Doctus, docta, doctum. Fortis, forte. Sapiens. Felix.

Quid est Comparativus?

Qui supra positivi significationem magis significat, ut: Doctior.

Quot sunt terminationes comparativi?

Duz: Or, Communium, id est, Masculinorum & Femininorum. Us, Neutrorum.

Unde formatur Comparativus?

Si est Positivus fuerit secunda declinationis, tunc formatur à Genitivo Singulari, addendo or, ut: Doctus, docti, doctior.

Exci.

DENOMINE.

Excipe composita à Dico, Volo & Facio, quæ sequuntur secundum modum, ut: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus.

Si vero Positivus fuerit tertia declinationis, tunc formatur à Dativo singulari, ut: Sapiens, ris, ti, addendo or, fit Sapientior.

Quid est Superlativus?

Qui supra Positivi significationem valde significat, ut: Doctissimus.

Quot sunt terminationes Superlativi?

Tres: { rimus, à positivo desinente in er.
 fimus, à positivo desinente in us, is, ns, x.
 limus, à positivo inchoante ab f, a, g, u, s.

Unde formatur Superlativus?

Superlativi desinentes in rimus, formantur à Nominativo singulari, addendo rimus, ut: Saluber, saluberrimus.

Desinentes in fimus, formantur à Genitivo singulari, addendo f & fimus, ut: Clarus, clari, clarissimus.

Desinentes in limus, formantur à Dativo singulari tertia declinationis, addendo mus, ut: Facillimus.

Quotuplex est Comparatio?

Triplex: Regularis, Irregularis & Defectiva.

Quid est Regularis Comparatio?

In qua gradus regulariter formantur à casu Positivi in i desinente, ut: Doctus, doctior, doctissimus.

Exem-

DENOMINE.

Exemplum Regularis Comparationis.

Masculini.			Fœminini.			Neutri.		
Pos.	Comp.	Supl.	Pos.	Comp.	Supl.	Pos.	Comp.	Supl.
er,	ior,	rimus.	a,	ior,	rima.	um,	ius,	rimum.
us,	ior,	simus.	a,	ior,	sima.	um,	ius,	simum.
is,	ior,	simus.	is,	ior,	sima.	es,	ius,	simum.
ns,	ior,	simus.	ns,	ior,	sima.	ns,	ius,	simum.
x,	ior,	simus.	x,	ior,	sima.	x,	ius,	simum.

Quid est Irregularis Comparatio?

In qua gradus regulariter non formantur à casu

Positivi in i desinente, ut:

Masc.	Bonus, melior, optimus.	Malus, pejor, pessimus.
Fœm.	Bona, melior, optima.	Mala, pejor, pessima.
Neut.	Bonum, melius, optimū.	Malum, pejus, pessimū.

Masc.	Magn ⁹ , major, maximus.	Parvus, minor, minimus.
Fœm.	Magna, major, maxima.	Parva, minor, minima.
Neut.	Magnū, majus, maximū.	Parvū, minus, minimū.

Quid est Comparatio defectiva?

In qua aliquis graduum desideratur, ut:

Ocior, ocillimus. Hic desideratur Positivus.
 Inclytus, inclytissimus. Hic Comparativus.
 Juvenis, junior. Hic Superlativus.

Huc pertinent quæ comparantur adjecta particulâ magis, ut: Idoneus, magis idoneus. Pi-
 us, magis pius.

GENUS.

Quid est Genus?

Est discretio sexus.

Genera Nominum quot sunt?

Septem:

Ma.

III. Acci-
 dens est ge-
 nus, à gene-
 rando de-
 ctum, quia
 præ-

DE NOMINE.

præcipue generatio- nem sexuum distinguit. Masculinum, cuius nota est articulus hic.
 Fœmininum, cuius nota est articulus hæc.
 Neutrum, cuius articulus est hoc.
 Commune, cuius articuli sunt hic & hæc.
 Omne, cuius articuli sunt hic & hæc & hoc.
 Epicœnum, quod sub uno articulo & una terminatione duo genera complectitur, ut: hic passer, hæc aquila.

Dubium est, quando authores varia verba de vocis alicujus genere, ut: hic dies, vel hæc dies.

Quotuplicia sunt genera?

Duplicia: Naturalia & Artificialia.

Quot sunt Naturalia?

Duo: Masculinum & Fœmininum. Sic dicta, quod discrimen sexuum naturaliter ostendunt.

Quot sunt Artificialia?

Reliqua quinque: Sic dicta, quod artificio Grammaticorum sunt adinventata.

Quot modis cognoscuntur Genera Nominum?

Tribus:

Significatione, Terminatione & Authoritate.

Quomodo cognoscuntur ex significatione?

Per Regulas Generales.

Quot sunt Regulae Generales?

Septem:

Quæ est prima Regula?

Masculinorum. Virorum, Officiorum virilium, Mensium, Ventorum, Fluviorum, Montium, & Fontium nomina sunt generis Masculini, ut: Cicero, Consul, Aprilis, Eurus, Danubius, Caucasus, Frater, Avus. *Illa*

DE NOMINE.

Illæ etiam huc pertinent, quæ conveniunt maribus brutorum masculini sexus, ut: Aries, Caper, hircus, vervex.

EXCEPTIO.

Alia, Albula, Stix, Lethe, fœminina sunt.

Quæ est secunda Regula?

Mulierum, Officiorum muliebrium, Urbium & arborum nomina sunt generis fœminini, ut: Lucretia, Nutrix, Roma, Pirus.

Fœmininorum.

EXCEPTIO.

Urbium nomina ut aut um finientia, neutra sunt, ut: Cybinium, Tybur.

Et quæ in i desinunt pluralia masculina sunt ut: hi Gabii, Philippi.

Oleaster, Rubus, Dumus, masculina sunt.

Robur, Suber & Siler, neutra.

Quæ est tertia Regula?

Fructuum nomina pleraque, & vocabula materialiter posita, neutra sunt, ut: Pomum, pirum. Mus pro syllaba positum.

Neutrorum.

Præterea Verba & Adverbia loco nominis posita, ut: scire tuum, id est, scientia tua. Clarum mane, id est, clara dies matutina.

EXCEPTIO.

Nux, glans, Castanea, Avellana, Ficus, fœminina sunt. Pro morbo tamen usurpatum Ficus, est masculinum.

Quæ est quarta Regula?

Quæ conveniunt Viris ac Mulieribus, prout, communis generis sunt, ut: Homo, parens, civis.

Communium.

DE NOMINE.

civis, dux, comes, affinis, miles, cliens, infans, juvenis, adolescens.

Quæ est quinta Regula?

Omnium. Adjectivorum trium vocum, prima vox est generis Masculini, secunda fœminini, tertia neutri, ut: hic doctus, hæc docta, hoc doctum.

Adjectivorum duarum vocum, prior vox est generis communis, posterior neutrius, ut: hic & hæc fortis, & hoc forte.

Adjectiva unius terminationis; Item, Numeralia Nomina à quatuor ad centum indeclinabilia, sunt generis omnis, ut: hic & hæc & hoc Felix. Quarūor, quinq̄ue, sex.

Numeralia vero declinabilia imitantur regulas adjectivorum, ut: hic unus, hæc una, hoc unum. Hi duo, hæc duæ, hæc duo. Hi & hæc tres, & hæc tria.

Sic & à centum composita variuntur, ut: hi ducenti, hæc ducentæ, hæc ducenta.

Mille, quando est adjectivum, est indeclinabile & generis omnis: Quando substantivum, est numeri tantum pluralis, & generis neutrius.

Quæ est sexta Regula?

Epicænorū. Volucrum nomina, unâ terminatione duò genera complectentia, sunt generis Epicæni, ut: hic pavo, hæc pica, hic passer, hæc aquila.

Huc referuntur omnia nomina avium, ferarum & piscium, in quibus sexus discerni non potest, ut: hic cancer, lucius, hæc angvilla.

Terminatio articulum indicabit.

EX-

DE NOMINE.

EXCEPTIO.

Quorum sunt discretæ terminationes prior terminatio est generis masculini, posterior fœminini, ut: hic Gallus, hæc gallina, hic columbus, hæc columba.

Quæ est septima Regula?

Dubij generis sunt, quæ ab authoribus eadem ^{Dubiorum:} significatione, alio atq̄, alio genere usurpata sunt ut: hic vel hæc dies, hic vel hæc finis.

Quomodo cognoscuntur genera hominum ex terminatione?

Per regulas Speciales.

Da Regulas Speciales:

A, In a Latina prima declinationis fœmininâ sunt, ut: hæc Musa, tabula, fabula.

Excipiuntur:

In a Græca prima declinationis Masculinâ sunt, ut: hic Poëta, Cometa, Sophista.

In a Græca tertia declinationis neutra sunt ut: hoc Poëma, dogma, stigma.

In a pluralia tantum neutra sunt, ut: hæc Arma, castrâ, mœnia.

E, In e Latina tertia declinationis neutra sunt, ut: hoc Mare, rete, sedile, cubile.

Excipiuntur:

In e Græca fœmininâ sunt, ut: hæc Pentecoste, Parasceve, Epitome.

In e pluralia tantum fœmininâ sunt, ut: Litteræ, nuptiæ, nugæ.

I, In i indeclinabilia neutra sunt, ut: hoc Gummi, Sinapi.

B

In

D E N O M I N E .

In i pluralia tantum masculina sunt, ut: hi
Cani, cancelli, codicilli.

O, In o finientia masculina sunt, ut: hic Ser-
mo, carbo.

Excipiuntur:

In do & go finientia hyperdissyllaba femini-
na sunt, ut: dulcedo, imago.

Dissyllaba verò masculina sunt, ut: hic Cardo,
ordo, ligo. Præterpondo, quod neutrum est.

In io Verbalia femina sunt, ut: hæc Cantio,
oratio. His adde Caro & talio.

U, In u neutra sunt, ut: hoc Cornu, genu, veru.

C, In c neutra sunt, ut: hoc Lac, halec.

AL, In al neutra sunt, ut: hoc animal. Sal neu-
tro genere vulgò usurpatur. Veteres masculi-
no maluerunt.

EL, In el neutra sunt, ut: hoc Mel, fel.

IL, In il neutra sunt, ut: hoc Nihil. Mugil &
Pugil masculina sunt.

OL, In ol masculina sunt, ut: hic Sol.

UL, In ul masculina sunt, ut: hic Consul.

Exul, commune.

AM, In am omnis generis, ut: Nequam, quod
adjectivum est.

EM, In em omnis generis, ut: Totidem. Tan-
tundem, neutrum.

UM, In um neutra sunt, ut: Scamnum, Iorum.

AN, In an masculina sunt, ut: hic Pæan, Titan.

EN, In en neutra sunt, ut: Flumen, lumen. Ren,
splen, lien, lichen, hymen, pecten, atagen-
ma-

D E N O M I N E .

masculina sunt. Sunt & masculina à cano
cōposita, ut: Fidicen, tibicen, tubicen, cornicē.

IN, In in masculina sunt, ut: hic Delphin.

ON, In on Græcam terminationem retinentia
masculina sunt, ut: hic Canon, Dæmon.

Mutantia on in um apud Latinos, neutra
sunt, ut: Symbolon, Idolon.

AR, In ar neutra sunt, ut: hoc Calcar, laquear.

ER, In er masculina sunt, ut: Ager. Linter, fe-
mininum. Spinter, neutrum.

Ver & ber finientia neutra sunt, ut: hoc Ca-
daver, uber, suber. Imber, cum compositis
masculinum.

Fructus, aut terre, fetus significantia, neutra
sunt, ut: hoc Piper, papaver.

IR, In ir masculina sunt, ut: hic Vir.

OR, In or masculina sunt, ut: hic Honor, Amor,
color. Cor, æquor, marmor, ador, neutra
sunt. Arbor, femininum.

UR, In ur neutra sunt, ut: hoc Ebur, Sulphur,
Jecur. Vultur, sturtur, surfur, masculina sunt.

AS, In as Latina feminina sunt, ut: hæc Boni-
tas, pietas, castitas.

In as Græca declinata per antis, masculina
sunt, ut: Gigas, gigantis.

In as Græca declinata per adis, feminina sunt
ut: Ilias, iliadis.

AS, assis, vas, vadis, masculina sunt. Vas, vasis,
neutrum. Sic Fas & nefas, indeclinabilia.

ES, In es crescentia in obliquis, tertia declina-
tio-

B 2

tio-

DE NOMINE.

tionis, masculina sunt, ut: hic Pespedis, aries, arietis, paries, parietis.
 In es qua e producunt, ut: Merces, quies.
 Item, Seges, tegetes, compes, faemina sunt.
 In es non crescentia. Item, Nomina quinta declinationis faemina sunt, ut: hęc Fames, fides, res. Dies & Torques dubia sunt. Verres masculinum.
 Is, In is crescentia in obliquis; Item, habentia literam ti, aut duas consonantes, vel unam duplicem, ante is, masculina sunt, ut: hic Lapis, panis, piscis, axis. Cuspis & callis pro galea, faemina sunt.
 In is non crescentia pleraq, faemina sunt, ut: hęc Cutis, vallis, navis, mellis, clavis. Callis pro rete masculinum est.
 Os, In os masculina sunt, ut: hic Honos, flos, lepos. Arbos, cos, dos, faemina sunt. Os, oris, Os, ollis neutra sunt.
 Us, In us secunda & quarta declinationis Latina masculina sunt, ut: hic Ventus, fructus. Vulgus, pelagus, virus neutra sunt.
 In us Græca pleraq, faemina sunt, ut: hęc Papyrus, Synodus, Methodus, Periodus. Similiter & latina quedam, ut: Humus, acus, anus, domus, manus, colus, tribus, porticus.
 In us tertia declinationis retinentia u in obliquis, faemina sunt, ut: Servitus, servitutis, palus, salus.
 In us monosyllaba neutra sunt, ut: Jus, crus, pus, thus, rus. Mus,

DE NOMINE.

Mus, Masculinum. Sus, Commune.
 In us mutantia u in obliquis neutra sunt, ut: Corpus, corporis. Vellus, velleris.
 Aus, In aus faemina sunt, ut: hęc Laus, fraus. S, cum Consonante.
 Qua finiunt s precedente consona, faemina sunt, ut: hęc Ars, puls, urbs, hyems, mens.
 Excipiuntur:
 Mons, pons, fons, dens, seps pro serpente, Tridens, rudens, chalybs; Et partes a sis, ut: Triens, quadrans.
 T, In t neutra sunt, ut: Caput, occiput, sinciput.
 Ax, In ax latina faemina sunt, ut: hęc Pax, fornax. In ax Græca fere masculina sunt, ut: hic Abax, thorax.
 Ex, In ex monosyllaba faemina sunt, ut: hęc Fex, lex. Rex & grex masculina sunt.
 In ex dissyllaba masculina sunt, ut: hic Codex, pollex, frutex. Carex, vibex, supellex, forfex, forpex faemina sunt.
 Ix, In ix dissyllaba masculina fere sunt, ut: hic Calix, fornix, carix. Cervix, lodix, radix, filix, faemina sunt.
 In ix monosyllaba & polysyllaba faemina sunt, ut: Nix, pix, cicatrix, coxendix.
 Ox, Ux, In ox & ux faemina sunt, ut: Vox, nux, faux.
 X, cum Consonante.
 Qua x finiunt, precedente consona, femina-

B 3

na

DE NOMINE.

na sunt, ut: Falx, lanx, arx. Partes asis masculina sunt, ut: Quincunx, sextunx.

Quomodo cognoscuntur genera nominum ex autoritate?

Per exempla clariorum authorum, ut: Penus, modo masculini, modo feminini, modo neutri generis est, quia apud Plautum, Horatium & Terentium istis generibus legitur. Sic Finis, dies, &c. ex autoritate cognoscuntur.

NUMERUS.

Quid est Numerus?

IV. Accidens est Numerus, a numerando dictus, quia coherentiâ vocum in numero ostendit.

Est incrementum quantitatis, ab uno ad plura procedens.

Numeri nominum quot sunt?

Duo: Singularis, qui unitatem significat, ut: Dominus.

Pluralis, qui multitudinem significat, ut: Domini.

FIGURA.

Quid est Figura?

V. Accidens est Figura, a fingendo dicta, quia ex simplicibus effingit composita.

Est discrimen vocum simplicium & compositarum.

Figurae nominum quot sunt? Duae:

Simplex, quae unica dictione constat, ut: Aptus.

Composita, quae pluribus dictionibus constat, ut: Ineptus.

Quot modis nomina componuntur?

Quatuor modis:

Ex duobus rectis, ut: Respublica.

Ex duobus obliquis, ut: Ejusmodi.

Ex recto & obliquo, ut: Paterfamilias.

Ex obliquo & recto, ut: Jurisperitus.

DE NOMINE.

CASUS.

Quid est Casus?

Est finalis variatio dictionum.

Casus nominum quot sunt? Sex:

Nominativus, est prima vox, quâ nominamus rem, ut: az ember.

Genitivus, quo utimur interrogati de possessore, ut: az emberé.

Dativus, quo attribuimus aliquid cuiquam, ut: az embernek.

Accusativus, quo personam aut rem verbo subicimus, ut: az emberet.

Vocativus, quo vocamus, ut: ó ember.

Ablativus, quo auferri aliquid, & rei gesta vel gerunda circumstantiam significamus, ut: az emberül.

VI. Accidens est Casus, a cadendo dictus, quia de terminatione in terminatione cadit. [Terminatio est ultima syllaba dictionis.] Terminaciones servacula sunt nota casuum.

Quotuplices sunt Casus?

Duplices: Recti & Obliqui.

Quot sunt Recti? Duo:

Nominativus & Vocativus. Sic dicuntur, quia a fronte verborum construuntur.

Quot sunt Obliqui? Quatuor:

Genitivus, Dativus, Accusativus & Ablativus. Sic dicuntur, quia a tergo verborum construuntur.

DECLINATIO.

Quid est Declinatio?

Est inflexio nominum in fine per casus.

Declinationes nominum quot sunt?

Quinque:

B 4

Qua

Ultimus accidens est Declinatio.

DE NOMINE.

Quæ est Prima Declinatio?
Cujus Genitivus singularis desinit in æ diphthongum, ut: Musa, æ.

Quot Genera recipit prima Declinatio?
*Quatuor: Masculinum, Fœmininum, Com-
 mune & promiscuum, ut:*

SINGULARE.	PLURALE.
N. a, as, e, es.	N. æ.
G. æ.	G. arum.
D. æ.	D. is.
Ac. am.	Ac. as.
V. Similis est Nomin.	V. Similis est Nomin.
Ab. a.	Ab. is.

Quæ est secunda Declinatio?
*Cujus Genitivus singularis desinit in i pro-
 ductam, ut: Magister, i.*

Quot genera recipit secunda Declinatio?
*Quinque: Masculinum, Fœmininum, Neu-
 trum, Epicœnum & Dubium, ut:*

SINGULARE.	PLURALE.
N. er, ir, ur, us, eus, um	N. i, a.
G. i.	G. orum.
D. o.	D. is.
Ac. um.	Ac. os, a.
V. Similis est Nomin.	V. Similis est Nomin.
Ab. o.	Ab. is.

Quæ est tertia Declinatio?
*Cujus Genitivus singularis desinit in is cor-
 ruptam, ut: Sacerdos, sacerdotis.*

Tertia Declinatio promiscuè recipit omnia genera.

DE NOMINE.

SINGULARE.	PLURALE.
N. a, e, o, c, l, n, r, s, t, x.	N. es, a.
G. is.	G. um, ium.
D. i.	D. bus.
Ac. em, im.	Ac. es, a.
V. Similis est Nomin.	V. Similis est Nomin.
Ab. e, i.	Ab. bus.

Quæ est quarta Declinatio?
*Cujus Genitivus singularis desinit in ùs pro-
 ductam, ut: Fructus, fructùs.*

Quot Genera recipit quarta Declinatio?

Tria:
 Masculinum, Fœmininum & Neutrum,

SINGULARE.	PLURALE.
N. us.	N. us.
G. ùs.	G. uum.
D. ui.	D. bus.
Ac. um.	Ac. us.
V. Similis est Nomin.	V. Similis est Nomin.
Ab. u.	Ab. bus.

Quæ est quinta Declinatio?
*Cujus Genitivus singularis desinit in ei di-
 versas syllabas, ut: Species, speciei.*

Quot genera recipit quinta Declinatio?

Duo:
 Fœmininum & Dubium,

SINGULARE.	PLURALE.
N. es.	Ac. em.
G. ei.	V. Similis est Nomin.
D. ei.	Ab. e.

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : "
 /314.ig.j./

DE NOMINE.

PLURALE.

N. es.	Ac. es.
G. erum.	V. Similis est Nomin.
D. bus.	Ab bus.

Typus inflexionis vernaculæ :

SINGULARE.

PLURALE.

N. Azember.	N. Azemberék.
G. azemberé.	G. azemberéké.
D. azembernek.	D. azembereknek.
Ac. azembert.	Ac. azembereket.
V. óember.	V. óemberék.
Ab. azembertül.	Ab. azemberékül.

Sic generaliter inflectuntur omnes voces conjunctæ sint declinationis.

Observatio.

Nomina Numeralia sive quantitatem qualemvis significantia, pro epithetis usurpata & simul inflexa, casibus non variant, sicut Latina, ut :

PLURALE.

N. Sok emberék.	Ac. Sok embereket.
G. Sok emberéké.	V. óemberék.
D. Sok emberéknek.	Ab. Sok emberékül.

REGULE DE NEUTRIS.

Neutra tres habent similes casus, in utroque numero, quæ in plurali in a exeunt.

De Vocativo secundæ declinationis:

Vocativus ab us fit per e, ut: Dominus, Domine. Propria ab ius, in i faciunt Vocativum, ut: Gregorius, Gregori. Sic & Filius, ó filii.

De

DE NOMINE.

De Ablativo singulari tertiæ declinationis.

I. Ablativus regulariter per e fit, ut: ab hoc sacerdote.

II. Per i tantum faciunt ablativos, ut :

Neutra in e, al & ar desinentia; (finunt; Adjectiva in is & er, quorum neutra in e desinentium nomina tertiæ declinationis; Accusativum in i tantum facientia.

III. Per e & i promiscue faciunt Ablativos, ut:

Adjectiva omnium generis;

Comparativi in or & us;

Verbalia in trix;

Substantiva in dis, mois, gnis, guis, & vis pleraque.

Accusativos per em & im facientia.

De genitivo plurali

In ium faciunt Genitivos, ut :

Nomina quorum ablativi finiunt in itantum, vel in i & e simul; (finunt.

Quæ Nominativis duabus consonantibus, Quæ in Nominativo & Genitivo singularibus paribus syllabis desinunt.

Quæ in is longum, aut in as, si sint monosyllaba, desinunt; Item pluralia tantum.

Cætera Genitivos in ium faciunt.

DE PRONOMINE.

Quid est Pronomen?

Est vox, qua utimur in demonstranda, aut repetenda re, ubi Nominis repetitio ingrata eratur futura.

Pronomen est Secunda

pars orationis Ety-

Quot

DE PRONOMINE.

mologicæ:
Apro Cno-
men dicit:
quis ad ele-
gantiam o-
rationis vi-
cem nomi-
nis explet.

Quot sunt Pronomina?
 Decem & Septem: Ego, Tu, Sui, Ille, Iste, Ipse, Hic, Is, Quis, Qui, Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras & Vestras.

Pronomini quot accidunt?
 Octo: Species, Significatio, Genus, Numerus, Figura, Persona, Casus & Declinatio.

SPECIES.

I. *Accidens Pronominis est Species, dicta sicut in Nomine.*

A Specie quotuplicia sunt Pronomina?
 Duplicia: Primitiva & Derivativa.

Quæ sunt Primitiva?
 Quæ aliunde non cadunt, & sunt decem: Ego, Tu, Sui, Ille, Ipse, Iste, Hic, Is, Quis, Qui.

Quæ sunt Derivativa?
 Quæ à primitivis cadunt, & sunt septem:

Meus,	} Cadit à Genitivo singulari primitivi	Mei.
Tuus,		Tui.
Suus,		Sui.
Noster,	} Cadit à Genitivo plurali primitivi	Nostrum,
Vester,		Vestrum.
Nostras,		Nostrum,
Vestras,		Vestrum.

SIGNIFICATIO.

II. *Accidens est Significatio, qua ostendit valorem & naturam Pronominum.*

A significatione quotuplicia sunt Pronomina?
 Sextuplicia:
 Demonstrativa, quibus rem vel personam demonstramus, & sunt quatuor: Ego, Tu, Hic, Iste.

Rela-

DE PRONOMINĒ.

Relativa, quæ referunt antecedens, & sunt quatuor: Is, Ipse, Qui, Ille.
 Ille, alias Demonstrativum, alias Relativum est.
 Reciproca, quæ personam precedentem repetunt, & sunt duo: Sui, & Suus.
 Interrogativa, quibus de re, vel persona quærimus, & sunt quinque: Quis, Cujus, Cujas, Cujum, Cujas.
 Possessiva, quæ de possessore dicuntur, & sunt quinque: Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.
 Gentilia, quæ gentem vel patriam significant, & sunt duo: Nostras, Vestras.

GENUS.

Genera Pronominum quot sunt?
 Quinque: Masculinum, Fœmininum, Neutrum, Commune, Omne.

III. *Accidens est Genus, quod nihil est aliud quàm & verum in nominibus facta distinctio.*

REGULA.

Pronomina unius vocis vel terminationis, personarum sunt generis Omnis, ut: Ego, Tu, Sui.
 Pronomina duarum vocum, sunt generis communis, ut: Nostras, Vestras.
 Pronomina trium terminationem, prima vox est generis masculini, ut: Meus, Ille.
 Secunda fœminini, ut: Mea, Illa.
 Tertia neutrius, ut: Meum, Illud.

(Mouentur Pronomina perinde ut adjectiva in nominibus, nempe per tria genera & tres terminationes, ut: Meus, mea, meum, vel unam terminationem, ut: Ego.

NU:

DE PRONOMINE.

NUMERUS.

IV. Accidens est Numerus, sicut in Nominis a numerando dicitur.

Numeri Pronominum sunt duo, ut in Nominis Singularis, ut: Ego. Pluralis, ut: Nos.

FIGURA.

V. Accidens est Figura, a fingendo dicitur.

Figura item dua: Simplex, ut: Ego. Composita, ut: Egomet (met) est syllabica adjectio, emphaseos & majoris significantia gratia pronunciata.

PERSONA.

VI. Accidens Persona est rationalis substantia, per quam ad quam, vel de qua sermo instituitur.

Personae Pronominum quot sunt? Tres: Prima: qua rem loquentem monstrat, ut: Ego. Secunda: qua significat rem, ad quam sermo dicitur, ut: Tu. Tertia: qua significat rem, de qua sermo habetur, ut: Ille.

REGULA.

Unum est Pronomen primae personae, scilicet Ego. Unum est secundae, quod est Tu. Reliqua Pronomina omnia sunt tertiae, exceptis Vocativis, quae sunt secundae.

CASUS.

Casus item sunt sex, qui in Nominis, nisi quod Vocativo carent Pronomina: Prater Tu, Meus, Noster & Nostris.

DECLINATIONE.

Duplex est Declinatio Pronominum Positiva & Imitativa.

Quomodo inflectuntur Pronomina? Partim habent positivam Declinationem, partim vero Nominum inflexionem sequuntur. Quot sunt Pronomina Positivae Declinationis? Tria: Ego, Tu, Sui, & inflectuntur sic:

SIN.

DE PRONOMINE.

SINGULARE. PLURALE.

SINGULARE.		PLURALE.	
N. G. D.	Ac. V. Ab.	N. G. D.	Ac. V. Ab.
Ego, mei, mihi, me, ^{Caret} _{Vel mis,}	a me.	Nos, nostrum nobis, nos, ^{Caret} _{Vel nostri,}	a nobis.
Tu, tui, tibi, te, o tu, a te. ^{Caret} _{Vel tui,}		Vos, vestrum vobis, vos, o vos, a vobis. ^{Caret} _{Vel vestri,}	
Sui, sibi, se, ^{Caret} _{Vel sui,}	a se.	Sui, sibi, se, ^{Caret} _{Vel sui,}	a se.

Quare appellantur Positivae Declinationis?

Quia unaquaeque vox sui ipsius est positio, nec altera ab altera regulariter formatur, ut in reliquis Nominibus & Pronominibus.

Quae Pronomina sequuntur Nominum inflexionem?

Imitativa declinationes tres sunt.

Reliqua omnia, quae sunt vel prima, vel secunda, vel tertia Declinationis nominum.

Quae sunt primae Declinationis?

I.

Femina omnia: Sed quaedam in Genitivo & Dativo singulari variant, ut:

SINGULARE. PLURALE.

SINGULARE.		PLURALE.	
N. G. D.	A. V. Ab.	N. G. D.	A. V. Ab.
Illae, illae, eae, am, ^{Caret} _{Vel illae,}	ab illa.	ae, arum, is, us, ^{Caret} _{Vel illis,}	ab illis.
Istae, istae, istae, am, ^{Caret} _{Vel istae,}	ab ista.	ae, arum, is, as, ^{Caret} _{Vel istis,}	ab istis.
Ipsae, ipsae, ipsae, am, ^{Caret} _{Vel ipsae,}	ab ipsa.	ae, arum, is, as, ^{Caret} _{Vel ipsis,}	ab ipsis.
Haec huius huic hanc	ab hac.	Haec harum his has	ab his.
Ea eius es eam	ab ea.	Ea earum eis eas	ab eis.
Qua cujus cui quam	a qua.	Quae quarum quis quas	a quibus.
Vel	Vel	Vel	Vel
qua	quis	quibus	quibus.
Mea ea ea am o mea a mea.		Mea arum is ea o mea a meis.	

Tua, Sua, Nostra, Vestra in Genitivo & Dativo non variant.

II. Quae

DE PRONOMINE.

II. Quæ sunt secundæ Declinationis?
 Masculina & Neutra, Sed & in his quædam in
 Genitivo & Dativo singulari variant, ut:

SINGULARE. PLURALE.

N. G. D. Ac. V. Ab.	N. G. D. Ac. V. Ab.
Ille, illius, i, um, ab illo.	i, orum, is, os, ab illis.
Illud, ius, is, illud, ab illo.	a, orum, is, a, ab illis.
Iste, ius, i, istum, ab isto.	i, orum, is, os, ab istis.
Istud, ius, i, istum, ab isto.	a, orum, is, a, ab istis.
Ipsè, ius, i, um, ab ipso.	i, orum, is, os, ab ipsis.
Ipsum, ius, i, um, ab ipso.	a, orum, is, a, ab ipsis.
Hic, huius, huic, huic, ab hoc.	Hi, horum, his, horum, ab his.
Hoc, huius, huic, hoc, ab hoc.	Hec, horum, his, hæc, ab his.
Is, ejus, ei, cum, ab eo.	Il, eorum, eis, eos, ab eis.

Id, ejus, ei, id, ab eo. Ea, eorum, eis, ea, ab eis.

Quis, cuius, cui, quem, à quo, Qui, quorum, quis, quos, à quibus
 vel vel vel vel
 qui à qui, quibus à quibus
 Quod, cuius, cui, quod, à quo, Quæ, quorum, quis, quæ, à quibus
 vel vel vel vel vel vel
 quid, quid, à qui quæ, quibus, quæ, à quibus.

Meus, i, o, um, omni, à meo. Meorum, eis, os, omni, à meis.
 Meum, i, o, um, omni, à meo. Mea, orum, is, a, omni, à meis.

Sic Tuus, Suus, Noster, Vester; Tuum, Suum, Nostrum,
 Vestrum; in Genitivo & Dativo singulari non
 variant.

Quæ

DE VERBO.

Quæ sunt tertiæ Declinationis?
 Nostras, Vestras, nec in ullo casu variant à
 nominibus.

DE ARTICULO.

Quid est Articululus?

Est demonstrativa particula & indeclinandis
 nominibus discernendi generis causa præponitur:

Quot sunt Articuli Latinorum?

Tres: Hic, hæc, hoc.

Quid differunt Articuli & Pronomina?

Hic, hæc, hoc, sine nominibus demonstrativè
 posita, sunt pronomina: cum verò in oratione
 casus vel genera nominum indicant, eadem pro
 articulis putantur.

DE VERBO.

Quid est Verbum?

Est vox, aut agere aliquid, aut pati, aut neu-
 trum significans.

Quotuplex est Verbum?

Duplex: Personale & Impersonale.

Quid est verbum personale?

Quod personarum varietatè recipit distinctis
 terminationibus, ut: Ego amo tu amas, ille amat.

Quotuplex est verbum personale?

Quadruplex:

Substantivum, quod nec actionem nec passionem
 sed solam rei substantiam significat; & sunt
 quatuor: Sum, Forem, Fio & Existo.

Vocativum, per quod proprium nomen significat.

Tertia pars
 orationis E.
 symlogica
 est Verbum.
 à verberan-
 do sic dictum.
 quia verbe-
 ratu aëris
 vox formatur.

DE VERBO.

ur, ut: Nuncupor, nominor, appellor, dicor, vocor, Petrus, Paulus.
Transitivum, *cujus actio in rem vel personam patientem transit*, ut: Percutio Davum, duco lineam.
Absolutum, *quod sententiam absolvit sine obliquo*, ut: Sedeo, curro.

Quid est verbum impersonale?
Quod personarum varietatem non recipit distinctis terminationibus.
Quotuplex est verbum impersonale?

Duplex:
Activa vocis, quod in t desinit, ut: Pudet.
Passiva vocis, quod in tur desinit, ut: legitur.
Verbo quot accidunt?
Octo: Genus, Species, Tempus, Modus, Numerus, Figura, Persona & Conjugatio.

GENUS.

I. *Accidens est Genus, a generando dictu, quia quid quod. que verbu in suo ordine significet distinguit.*
Quid est Genus in Verbo?
Nihil aliud est, quam ipsa significatio verbi, quid quodque verbum significet.
Genera verborum quot sunt?
Quinque:
Activum, quod in O desinit, & assumit litteram, facit ex se passivum, regitur post se accusativum persona, ut: Verbero Syrum.
Passivum, quod in R desinit, & deposita littera, redit in activum, regitur post se ablativam persona, ut: Verberor a Davo.
Neutrum, quod desinit in O, & propemodum a-

DE VERBO.

Etionem vel passionem significat, veruntamen *is absoluta absolute, ut casum activorum aut passivo est quasi rum non requirat, ut Frigeo, caleo. Sunt & sine ulla casu neutralia passiva, qua desinunt in O, & si sum adjectione gnificationem passivorum habent, ut: Veneo are, id est vendor are. Vapulo are, id est verberor are. Sic & neutro passiva quorum saltem praterita passivorum modo habentur, ut: Audeo, ausus sum; Gaudeo, gavisus sum; Moereos, moestus sum; Soleo, solitus sum. Sunt & neutra quadam in m desinentia, ut: Sum, cum compositis.*

Deponens, quod in r desinit, & deposita littera, *Significatio non est Latina. Significat autem active, verum neutraliter, ut: Praecor Deum Patior injuriam. dia in ree activa & passiva.*
Communes, quod in R desinit, nec potest deponere *activam & passivam.*
r litteram, & aut active, aut passive significat: Active cum accusativo, ut: Crimino Phormionem; Passive cum ablativo, ut: Crimino a Phormione.

Sunt etiam quaedam verba, que effertur per o & or, eadem significatione, ut: Assentio assenti; Assentior, assensus sum.
Rursum quaedam eadem voce, modo active, modo absolute usurpantur, ut: Ruo, vario offendo; Offendit Principem, Offendit in tenebris.

SPECIES.

Quotuplicia sunt verba a specie?
Duplicia: Primitiva & Derivativa.

II. *Accidens Verbi est Species sicut in Nominine dicitur.*

Qua

DE VERBO.

Quæ sunt Primitiva?

Quæ aliunde non cadunt, ut: Caleo, frigeo.

Quæ sunt Derivativa?

Quæ à primitivis cadunt, ut: caleſco, frigeſco.

Derivativorum Species quot ſunt?

Quatuor:

Inchoativa, quæ deſinunt in ſco, & rem inchoari aut intendi ſignificant, ut: Caleſco, Labelſco.

Frequentativa, quæ in to, ſo, xo, deſinunt, & aſſiduitatem vel conatum ſignificant, ut: Agito, pulſo, nexo.

Deſiderativa, quæ in rio deſinunt, & ſtudiũ ſive voluntatem ſignificant, ut: Eſurio, leſturio.

Diminutiva, quæ in lo deſinunt, & diminutionem ſui primitivi ſignificant, ut: Sorbillo; id eſt, modicè ſorbeo.

TEMPUS.

Quid eſt Tempus?

Eſt, cum in verbo quæritur, quando quid dictum aut factum ſit.

Tempora verborum quot ſunt?

Quinque:

Præſens, quod actionem nunc geri ſignificat, ut: Venio.

Præteritum imperfectum, quod actionem inchoatam, ſed nondum abſolutam ſignificat, ut: Veniebam.

Præteritum perfectum, quod præteriſſe actionem ſignificat, ut: Veni.

Præteritum plusquamperfectum, quod actionem

III. Accidens eſt Tempus. à tempoſando dictum, quia omnes actiones & paſſiones certâ & diſtinctâ menſurâ temperat.

DE VERBO.

nem diu præteriſſe ſignificat, ut: Veneram. Futurum, quod rem gerendam ſignificat, ut: Veniam.

MODUS.

Quid eſt Modus?

Eſt inclinatio animi, varios ejus affectus deſignans.

Modi verborum quot ſunt?

Quinque:

Indicativus, qui ſimpliciter aliquid fieri, aut nõ fieri deſinit, ut: Amo, doceo, lego, audio.

Imperativus, quo imperando utimur, ut: ama, doce, lege, audi.

Optativus, quo optamus, non deſinimus quid fieri, ut: utinam amarem, docerem, legerem, audirem.

Subjunctivus, qui, niſi ſubjiciatur alteri orationi, per ſe non abſolvit ſententiam, ut: cum amem, doceam, legam, audiam.

Infinitivus, qui certos numeros & perſonas per ſe non deſinit, ſed mutatur numerum & perſonam à verbo, vel caſu ſibi adharente, ut: amare, docere, legere, audire.

(Verborum infinitivorum numerus & perſona dignoſcitur ex verbo vel caſu, cum quo conſtruntur, ut in hoc exemplo: Chriſtus docet orare, infinitivus orare eſt numeri ſingularis, perſona tertia, quia verbum docet, cum quo conſtruitur, eſt tale.)

IV. Accidens eſt Modus. à modoſando dictus, quia diſtinguit voces moderatas ſecundum diſpoſitiones animi.

C 2

NU-

DE VERBO.

NUMERUS.

V. Acci-
dens est Num-
merus.

Numerus duplex, ut in Nomine:
Singularis, ut: *Lego*. Pluralis, ut: *Legimus*.

FIGURA.

VI. Acci-
dens est Fi-
gura.

Figura similiter duplex:
Simpl. x, ut: *Lego*. Composita, ut: *Negligo*.

PERSONA.

VII. Acci-
dens est Per-
sona.

Quid est Persona?

Est rationalis substantia qua sermo exercetur.

Personarum verborum quot sunt? *Tres*:

Prima, cui additur Pronomen prima persona,
ut: *Ego* *lego*.

Secunda, cui additur Pronomen secunda
persona, ut: *Tu* *legis*.

Tertia, cui additur Pronomen tertia persona,
ut: *Ille* *legit*.

Formatio temporum in conjugando:

Tempora omnia forman- tur vel a	}	Præ- senti	{	Præsentia	}	Omnium modorum, Excepro futuro Subjunctivi.
				Imperfecta		
}	Præ- terito	{	Præterita	}	in	R A M plusquam- perfecti Indicativi. S E M plusquam- perfectum Optat. Subjunctivi. R I M perfectum Subjunctivi. R O Fut: Subjunct. S E plusquamperfe- ctum Infinitivi.
			Plusquam- perfecta			
			Præterita perfecta			
			Futura			

N C O.

DE VERBO.

CONJUGATIO.

Quid est Conjugatio?

Est conveniens verborum declinatio per
tempora & modos.

Quotuplex est Conjugatio? *Triplex*:

Consequens, Inconsequens & Defectiva.

Quid est conjugatio Consequens?

Est legitima seu regularis verborum inflexio.

Quot sunt Conjugationes legitima?

Quatuor:

Prima,	} Cujus character est in penultima Infinitivi, in vo- ce activa:	a longum, ut: <i>amare</i> .
Secunda,		e longum, ut: <i>docere</i> .
Tertia,		e breve, ut: <i>legere</i> .
Quarta,		i longum, ut: <i>audire</i> .

Paradigma Conjugationum

Activa vocis.

PRIMA CONJUGATIO.

A M O.

Indicativi præsens.

S. <i>Amo.</i>	<i>amas,</i>	<i>amat.</i>
Szereték, szereted, avagy szeretz, szeret, avag' reti.		
P. <i>Amamus,</i>	<i>amatis,</i>	<i>amant.</i>
Szerettjük, szeretitek, rettek: szeretik, szeretnek.		

Præteritum Imperfectum

S. <i>Amabam,</i>	<i>amabas,</i>	<i>amabat.</i>
Szerettem, szeretted, szereti vala.		
P. <i>Amabamus,</i>	<i>amabatu,</i>	<i>amabant.</i>
Szerettük, szeretitek, szeretik vala.		

Præteritum perfectum.

C 4

S. *Amavimus,*

DE VERBO.

per syncope. *Amavi, amavisti, amavit.*
amasti, pro Szerettem, szeretted, szerette, vagy szeretett.
amavisti. P. *Amavim, amavisti, amaverunt vel ere.*
 Szerettük, szerettétek, szerettek.
 Præteritum plusquamperfectum.
 S. *Amaveram, amaveras, amaverat.*
 Szerettem vala, szeretted vala, szerette vala imár.
 P. *Amaveramus, amaveratis, amaverant.*
 Szerettük vala, szerettétek vala, rettek vala imár.
 Futurum
perfectum S. *Amabo, amabis, amabit.*
Amabero, Meg-szeretem, szereted, szereti jövendőbe.
ris, rit, &c. P. *Amabimus, amabitis, amabunt.*
 Meg-szerettyük, szeretitek, szeretik jövendőbe.
 Imperativi præsens.
 S. *Ama, amet.*
 Szeress, szeressén.
 P. *Amemus, amate, ament.*
 Szeressük, szeressétek, szeressének.
 Futurum.
 S. *Amato tu, amato ille.*
 Te szeresd meg, amaz szeresse jövendőbe.
 P. *Amemus, amatote, amanto vel amantote.*
 Szeressük meg, szeressétek meg, szeressék meg.
 Optativi præsens.
inam. S. *Amarem, amares, amaret.*
 Vajha szeretném; szeretnéd, szeretné.
 P. *Amaremus, amaretis, amarent.*
 Vajha szeretnők, szeretnétek, szeretnek.
 Præteritum perfectum & plusquamperfectum.
per synco- S. *Amavissim, amavisses, amavisset.*
pen amas- S. *Amavissim, amavisses, amavisset.*
sem, ses, &c. Vajha szerettem, szeretted, szerette volna.
 P. *Amavissim, amavissetis, amavissent.*

P. *Amavissim, amavissetis, amavissent.*

DE VERBO.

P. *Amavissim, amavissetis, amavissent.*
 Vajha szerettük, szerettétek, szerették volna.
 Futurum.
 S. *Amem, ames, amet.*
 Vajha meg-szeretném, szeretnéd, retné jövendő.
 P. *Amemus, ametis, ament.*
 Vajha meg-szeretnők, nétek, retnék jövendőbe.
 Subjunctivi præsens. *Cum*
 S. *Amem, ames, amet.*
 Holott szeressém, szeresséd, szeresse.
 P. *Amemus, ametis, ament.*
 Holott szeressük, szeressétek, szeressék.
 Præteritum imperfectum.
 S. *Amarem, amares, amaret.*
 Holott meg-szeretném, szeretnéd, szeretné.
 P. *Amaremus, amaretis, amarent.*
 Holott szeretnők, szeretnétek, szeretnek.
 Præteritum perfectum. *Per synco-*
 S. *Amaverim, amaveris, amaverit.* *pen amá-*
 Holott szerettem, szeretted, szerette legyen. *rim, ris, &c.*
 P. *Amaverimus, amaveritis, amaverint.*
 Holott szerettük, szerettétek, szerették legyen.
 Præteritum plusquamperfectum.
 S. *Amavissim, amavisses, amavisset.*
 Holott szerettem, szeretted, szerette volna.
 P. *Amavissim, amavissetis, amavissent.*
 Holott szerettük, szerettétek, szerették volna.
 Futurum.
 S. *Amavero, amaveris, amaverit.* *Amaro,*
 Holott meg-szeretendém, tendéd, tendő volna. *ris, rit.*
 P. *Amaverimus, amaveritis, amaverint.*
 Holott meg-szeretendgyük, tenditek, retendik.

Cs.

Iusi.

DE VERBO.

Infinitivi praesens & imperfectum.
Amare, Szerethi ez után.
 Praeteritum perfectum & plusquamperfectum.
Amavisse, Szeretni ez előt.
 Futurum.
Amatum ire, vel amaturum esse.
 Szeretni ez után.
 Gerundia.

Gerundia
 habent si-
 gnificatio-
 nem infini-
 tiivi.

Amandi, amando, amandum.
 [Donatus vocat Participalia verba: Participia enim per omnia sunt similia, nec tamen Participia sunt. Quia participia significant tempus sine administratione rei: Gerundia vero administrationem rei sine tempore.]

Gerundia
 & Supina
 extra ora-
 tionem per
 se nihil si-
 gnificant.

Supina.
Amatum, amatus.
 Participia.
 Praesens. Futurum.
Amans, Amaturus, a, um.
 A' ki szeretett, avagy szeretvén, szeretendő.

SECUNDA CONJUGATIO.

DOCEO.

Indicativi praesens.

S. *Doceo, doces, docet.*
 Tanitok, tanitalz, tanit.
 P. *Docemus, docetis, docent.*
 Tanitunk, tanitotok, tanitnak.

Praeteritum Imperfectum

S. *Docebam, Docebas, docebat.*
 Tanitok, tanitalz, tanit vala.

P. *Doce-*

DE VERBO.

P. *Docebamus, docebatis, docebant.*
 Tanitunk, tanitotok, tanitnak vala.
 Praeteritum perfectum.

S. *Docui, docuisti, docuit.*
 Tanitottam, tanitottal, tanitott.

P. *Docuimus, docuistis, docuerunt vel erunt.*
 Tanitottunk, tanitottatok, tanitottak.

Praeteritum plusquamperfectum.

S. *Docueram, docueras, docuerat.*
 Tanitottam, tanitottal, tanitott vala.

P. *Docueramus, docueratis, docuerant.*
 Tanitottuk, tanitottanak, tanitottak vala.

Futurum.

S. *Docebo, docebis, docebit.*
 Meg tanitom, tanitod, tanittyá jövendőbe.

P. *Docebimus, docebitis, docebunt.*
 Meg tanittyuk, tanittyátok, tanittyák jövendőbe.

Imperativi praesens.

S. *Doce, doceat.*
 Tanits, tanitsan.

P. *Docemur, docete, doceant.*
 Tanitsuk, tanitsátok, tanitsák, tanitsanak.

Futurum.

S. *Doceto tu, doceto ille.*
 Tanits te, tanitsan amaz.

P. *Doceamur, docetote, docento vel docentote.*
 Tanitsuk, tanitsatok, tanitsanak jövendőbe.

Optativi praesens.

Utinam

S. *Docerem, doceres, doceret.*
 Vajha tanitanám, tanitanád, tanitaná.

P. *Docerimus, doceritis, docerent.*
 Vajha tanitanók, tanitasátok, tanitanák.

Prae-

DE VERBO.

Præteritum perfectum & plusquam-
perfectum.

S. *Docuissē, docuisses, docuisset.*
Vajha tanítottam, tanítottad, tanította volna.
P. *Docuissēmus, docuissetis, docuissent.*
Vajha tanítottuk, tanítottátok, tanítottak volna.
Futurum.

S. *Doceam, doceas, doceat.*
Vajha tanítanám, tanitanád, tanitaná jövendőbe.
P. *Doceamus, doceatis, doceant.*
Vajha tanitanók, tanitanátok, tanitanák jövend.

Cum Subjunctivi præsens.

S. *Doceam, doceas, doceat.*
Mikor tanítsam, tanítsad, tanítsa.
P. *Doceamus, doceatis, doceant.*
Mikor tanítsuk, tanítsátok, tanítsák.

Præteritum imperfectum.

S. *Docerem, doceres, doceret.*
Mikor tanítanám, tanitanád, tanitaná.
P. *Doceeremus, doceretis, docerent.*
Mikor tanitanók, tanitanátok, tanitanák.

Præteritum perfectum.

S. *Docuerim, docueris, docuerit.*
Mikor tanítottam, tanítottad, tanította legyen.
P. *Docuerimus, docueritis, docuerint.*
Mikor tanítottuk, tanítottátok, tanították légyé.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Docuissē, docuisses, docuisset.*
Mikor tanítottam, tanítottad, tanította volna.
P. *Docuissēmus, docuissetis, docuissent.*
Mikor tanítottuk, tanítottátok, tanították volna.
Futurum.

S. Do-

DE VERBO.

S. *Docuero, docueris, docuerit.*
Mikor tanítandó, tandok, tandod, tandgya, tánd.
P. *Docuerimus, docueritis, docuerint.*
Mikor tanítandgyuk, tanítandgyátok, tándgyák.

Infinitivus præsens & Imperfectum.

Docere. Tanítani.

Præteritum perfectum & plusquam-
perfectum.

Docuisse. Tanítani ez előt.

Futurum.

Doctum ire, vel Docturum esse.

Tanítani jövendőbe.

Gerundia.

Docendi, docendo, docendum.

Supina.

Doctum, Doctus.

Participia.

Præsens. Futurum.

Docens. Docturus.

Tanítván. Tanítandó.

TERTIA CONJUGATIO.

LEGO.

Indicativi præsens.

S. *Legō, legis, legit.*
Olvások, olvasom: olvasz, olvasod: olvas, olvassa.

P. *Legimus, legitis, legunt.*
Olvafunk, olvasuk: olvastok, sátok: olvasnak, sák.

Præteritum Imperfectum.

S. *Legēbam, legebas, legebat.*
Olvások, olvasz, olvas vala.

P. *Legēbāt.*

DE VERBO.

P. *Legebamus, legebatis, legebant.*
Olvaſtunk, olvaſtok, olvaſnak vala.

Præteritum perfectum.

S. *Legi, legisti, legit.*
Olvaſtam, olvaſtál, olvaſort.

P. *Legimus, legistis, legerunt vel legērunt.*
Olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtak.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Legeram, legeras, legerat.*
Olvaſtam, olvaſtal, olvaſot vala.

P. *Legeramus, legeratis, legerant.*
Olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtak vala.

Futurum.

S. *Legam, leges, leget.*
Olvaſok, olvaſsz, olvaſ.

P. *Legemus, legeris, legent.*
Olvaſtunk, olvaſtok, olvaſnak jövend.

Imperativi præſens.

S. *Lege, legat.*
Olvaſ, olvaſſon.

P. *Legamini, legite, legant.*
Olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtanak.

Futurum.

S. *Legito, legito, legito ille.*
Olvaſte, olvaſſon ama.

P. *Legamus, legitote, legunto vel leguntote.*
Olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtanak jövendöbe.

Utinam.

Optativus præſens.

S. *Legerem, legeres, legeret.*
Vajha olvaſnék, olvaſnál, olvaſna.

P. *Legeremini, legeretis, legerent.*
Vajha olvaſnánk, olvaſnátok, olvaſnának.

Præ-

DE VERBO.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

S. *Legissem, legisses, legisset.*
Vajha olvaſtam, olvaſtál, olvaſott vólna.

P. *Legissemus, legissetis, legissent.*
Vajha olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtak vólna.

Futurum.

S. *Legam, legas, legat.*
Vajha olvaſnám, olvaſnád, olvaſná jövendöbe.

P. *Legamus, legatis, legant.*
Vajha olvaſnök, olvaſnátok, olvaſnának jövend.

Subjunctivi præſens.

S. *Legam, legas, legat.*
Mikor olvaſſak, olvaſs, olvaſſon.

P. *Legamus, legatis, legant.*
Mikor olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtanak.

Præteritum imperfectum.

S. *Legerem, legeres, legeret.*
Mikor olvaſnám, olvaſnád, olvaſná.

P. *Legeremini, legeretis, legerent.*
Mikor olvaſnánk, olvaſnátok, olvaſnának.

Præteritum perfectum.

S. *Legerim, legeris, legeris.*
Mikor olvaſtam, olvaſtad, olvaſta légyen.

P. *Legerimus, legeritis, legerint.*
Mikor olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtak légyen.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Legissem, legisses, legisset.*
Mikor olvaſtam, olvaſtad, olvaſta vólna.

P. *Legissemus, legissetis, legissent.*
Mikor olvaſtunk, olvaſtatok, olvaſtak vólna.

Futu-

DE VERBO.

Futurum.
 S. *Legero, legeris, legerit.*
 Mikor olvasándom, olvasándod, olvasándgya.
 P. *Legerimus, legeritis, legerint.*
 Mikor olvasándgyuk, olvasándgyátok, sándgyák.
 Infinitivus praesens & imperfectum.
Legerere. Olvasni.
 Praeteritum perfectum & plusquamperfectum.
Legisse. Olvasni ez előtt.
 Futurum.
LECTUM IRE, VELLE CTURUM ESSE.
 Olvasni ez után.
 Gerundia.
Legendi, legendo, legendum.
 Supina.
Lectum, lectu.
 Participia.
 Praesens. Futurum.
Legens, lecturus.
 Olvasván: Olvasándo.

QUARTA CONJUGATIO.

AUDIO.
 Indicativi praesens.
 S. *Audio, audis, audit.*
 Hallok, hallasz, hall.
 P. *Audimus, audiris, audiunt.*
 Hallunk, hallotok, hallanak.
 Praeteritum imperfectum.
 S. *Audiebam, audiebas, audiebat.*
 Hallok, hallasz, hall vala.
 P. *Audiebatis, audiebatis, audiebant.*

DE VERBO.

P. *Audiebamus, audiebatis, audiebant.*
 Hallunk, hallotok, hallanak vala.
 Praeteritum perfectum.
 S. *Audivi, audivisti, audivit.*
 Hallék, hallottá: hallád, hallottád: hallá, hallotta.
 P. *Audivimus, audivistis, audiverunt, vel vere*
 Hallánk, lottunk: hallátok, tátok: hallanak, lották.
 Praeteritum plusquamperfectum.
 S. *Audiveram, audiveras, audiverat.*
 Hallottam, hallottad, hallotta vala,
 P. *Audiveramus, audiveratis, audiverant.*
 Hallottuk, hallottátok, hallották vala.
 Futurum.
 S. *Audiam, audies, audiet.*
 Meg-hallom, hallod, hallya jövendőbe.
 P. *Audiemus, audietis, audient.*
 Meg.hallyuk, hallyátok, hallyák jövendőbe.
 Imperativi praesens.
 S. *Audi, audiat.*
 Hally, hallya, hallyon.
 P. *Audiamus, audite, audiant.*
 Hallyuk, hallyátok, hallyá,
 Futurum.
 S. *Auditote, audito ille.*
 Hally te, hald: hallyon amaz, hallya jövendőbe.
 P. *Audiamus, auditote, audiunto vel untote.*
 Hallyuk, hallyátok, hallyák, halljanak jövendőbe.
 Optativi praesens. *Utinam.*
 S. *Audirem, audires, audiret.*
 Vayha hallanék, hallanál, hallaná.
 P. *Audiremus, audiretis, audirent.*
 Vayha hallanánk, hallanátok, hallananak.
 D Prae.

DE VERBO.

Præteritum imperfectum & plusquamperfectum.

S. *Audivissim, audivisses, audivisset.*
Vajha hallottam, hallottad, hallotta volna.
P. *Audivissimus, audivissetis, audivissent.*
Vajha hallottuk, hallottátok, hallottak volna.
Futurum.

S. *Audiam, audias, audiat.*
Vajha meg-hallanám, hallanád, hallaná jövendő.
P. *Audiamus, audiatis, audiant.*
Vajha meg-hallanók, hallanátok, hallanak jövendő.
Subjunctivi præsens.

Cam.

S. *Audiam, audias, audiat.*
Mikor hallyam, halljad, hallja.
P. *Audiamus, audiatis, audiant.*
Mikor halljuk, halljátok, hallják.
Præteritum imperfectum.

S. *Audirem, audires, audiret.*
Mikor hallanám, hallanád, hallaná.
P. *Audiremus, audiretis, audirent.*
Mikor hallanók, hallanátok, hallanak.
Præteritum perfectum.

S. *Audiverim, audiveris, audiverit.*
Mikor hallottam, hallottad, hallotta légyen.
P. *Audiverimus, audiveritis, audiverint.*
Mikor hallottuk, hallottátok, hallották legyék.
Præteritum plusquamperfectum.

S. *Audivissim, audivisses, audivisset.*
Mikor hallottam, hallottad, hallotta volna.
P. *Audivissimus, audivissetis, audivissent.*
Mikor hallottuk, hallottátok, hallottak volna.
Futurum.

S. Au-

DE VERBÓ.

S. *Audivero, audiveris, audiverit.*
Mikor hallándóm, hallándod, hallándgya.
P. *Audiverimus, audiveritis, audiverint.*
Mikor hallándgyuk, lándgyátok, lándgyák jöven.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Audire, Hallani.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

Audivisse, Hallani ez elötte.

Futurum.

Auditum ire, vel auditurum esse.

Hallani jövendőbe.

Gerundia.

Audiendi, audiendo, audiendum.

Supina.

Auditum, auditu.

Participia.

Præsens. Futurum.

Audiens, Halván. Auditurus, Hallandó.

DE VERBIS PASSIVIS.

Quot sunt Conjugationes legitimæ in voce passiva?

Quatuor:

<i>Prima,</i>	} Cujus chara.	[a longum, ut: amor, aris.				
<i>Secunda,</i>			} et est in pe.	[e longum, ut: doceor, eris.		
<i>Tertia,</i>					} nultima secun.	[e breve, ut: legor, legeris.
<i>Quarta,</i>						

Dz

Pa-

DE VERBO.

Paradigma Conjugationum
Passivæ vocis.

PRIMA CONJUGATIO.

AMOR.

Indicativi præsens.

S. *Amor, amaris vel amare, amatur.*
Szerettetem, szerettetel, szerettetik.
P. *Amamur, amamini, amantur.*
Szerettettünk, szerettettek, szerettettek.

Præteritum Imperfectum

S. *Amabar, amabaris, vel amabare, amabatur.*
Szerettetem, szerettetel, szerettetik vala.
P. *Amabamur, amabamini, amabantur.*
Szerettettünk, szerettettek, szerettettek vala.

Præteritum perfectum.

S. *Amatus sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit.*
Szerettetem, szerettettel, szerettetett.

P. *Amati sumus vel fuimus, estis vel fuistis,*
(*sunt fuerunt vel fuere.*)
Szerettettünk, szerettettek, szerettettek.
Præteritum plusquamperfectum.

S. *Amatus eram vel fueram, eras vel fueras, e-*
(*rat vel fuerat.*)

Szerettettem, szerettettél, szerettetett vala.

P. *Amati eramus vel fueramus, eratis vel fu-*
(*eratis, erant vel fuerant.*)

Szerettettünk, szerettettek, szerettettek vala.
Futurum.

S. *Amabor, amaberis vel amabere, amabitur.*
Meg-szerettetem, szerettetel, szerettetik jövend.

P. *Amabimur, amabimini, amabuntur.*
Meg-szerettettünk, szerettettek, szerettettek jöv.

DE VERBO.

Imperativi præsens.

S. *Amare, ametur.*
Szeretessél, szeretessék.
P. *Amemur, amemini, amentur.*
Szerettettetsünk, rettetettetek, szerettettessenek.

Futurum.

S. *Amator tu, amator ille.*
Szeretessél te, szeretessék amaz jöven.
P. *Amemur, ameminor, amantor.*
Szerettettetsük, rettetettetek, tessenek jövendöb.

Optativus præsens.

Utinam.

S. *Amarer, amareris vel amarere, amaretur.*
Vajha szerettetném, szerettetnél, szerettetnék.
P. *Amaremur, amaremini, amarentur.*
Vajha szerettetnénk, rettetnétek, rettetnének.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

S. *Amatus essem vel fuissem, esses vel fuisses, es-*
(*set vel fuisset.*)
Vajha szerettettem, szerettettél, rettetet volna.

P. *Amati essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis,*
(*setis, essent vel fuissent.*)
Vajha szerettettünk, rettetettek, rettetek volna.

Futurum.

S. *Amer, ameris vel amere, ametur.*
Vajha szerettetném, rettetnél, rettetnék jövend.

P. *Amemur, amemini, amentur.*
Vajha szerettetnénk, rettetétek, rettetnéck jövend.

Subjunctivi præsens.

Cum.

S. *Amer, ameris vel amere, ametur.*
Mikor szerettessém, szerettessél, szerettessék.

P. *Amemur, amemini, amentur.*
Mikor szerettetsünk, szerettetsétek, szerettessenek.

DE VERBO.

Præteritum imperfectum.

S. *Amaret, amareris vel amarerere, amaretur.*
Mikor szerettetném, szerettetnél, szerettetnek.

P. *Amaremur, amaremini, amarentur.*
Mikor szerettetnének, rettetnétek, szerettetnének.

Præteritum perfectum.

S. *Amatus sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit.*
Mikor szerettetném, szerettetnél, szerettetnek.

P. *Amati simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint.*
Mikor szerettetnének, rettetnétek, szerettetnének.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Amatus essem vel fuisset, esses vel fuisset.*
Mikor szerettettem, szerettetél, rettetet volna.

P. *Amati essemus vel fuissetus, essetis vel fuissetis.*
Mikor szerettetünk, rettetetek, rettetek volna.

Futurum.

S. *Amatus ero vel fuero, eris vel fueris, eris vel fuerit.*
Mikor meg-szerettetédem, teténdel, teténdik.

P. *Amati erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erint vel fuerint.*
Mikor meg-szeretendünk, réndetek, teténdenek.

Infinitivi præfens & imperfectum.

Amari, Szerettetni.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

Amatum esse vel fuisse, Szerettetni ez elöte.

Futu.

DE VERBO.

Futurum.

Amatum iri, Szerettetni jövendőbe.

Supina. *Amatus.*

Participia.

Præteritum. Futurum.

Amatum, a, um. Amandus, a, um.

Szerettetett. Szeretterendő.

SECUNDA CONJUGATIO.

DOCEOR.

Indicativi præfens.

S. *Doceor, doceris vel docere, docetur.*

Tanittatom, tanittatol, tanittatik.

P. *Docemur, docemini, docentur.*

Tanittatunk, tanittatok, tanittatnak.

Præteritum perfectum.

S. *Docebar, docebaris vel docebar, docebarur.*

Tanittatom, tanittatol, tanittatik vala.

P. *Docebamur, docebamini, docebantur.*

Tanittatunk, tanittatok, tanittatnak vala.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Doctus sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit.*

Tanittattam, tanittattál, tanittatott.

P. *Docti sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt.*

Tanittatunk, tanittatatok, tanittattak.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Doctus eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat.*

Tanittattá, tanittattál, tanittatott ez elöte regen.

P. *Docti eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant.*

Tanittatunk, tanittatatok, tanittattak.

D 4 Ta.

DE VERBO.

Tanittattunk, tanittattatok, tattanak ez előtt rég.
Futurum.

S. *Docebor, doceberis, vel docebere, docebitur.*
Meg tanittatom, tanittottatok, tanittatnak jövend.

P. *Docebimur, docebimini, docebuntur.*
Meg tanittattunk, tanittattatok, tanittatnak jövend.
Imperativi praesens.

S. *Docere, doceatur.*
Tanittatassál, tanittatassék.

P. *Doceamur, docemini, doceantur.*
Tanittatassúik, tanittatassátok, tanittatassának.
Futurum.

S. *Docetor tu, docetor ille.*
Tanittatassál te, tanittatassék amaz jövend.

P. *Doceamur, doceamini, docentur.*
Tanittatassúink, tanittatassátok, tanittatassának jöv.
Optativi praesens.

Utinam.

S. *Docerer, docereris vel docerere, doceretur.*
Vajha tanittatóám, tanittatnál, tanittatnék.

P. *Doceremur, doceremini, docerentur.*
Vajha tanittatnak, tanittatnátok, tanittatnának.
Praeteritum perfectum & plusquamperfectum.

S. *Doctus essem vel fuisset, esses vel fuisses, esset*
(*vel fuisset.*)
Vajha tanittattam, tanittattál, tanittattott volna.

P. *Docti essemus vel fuissetis, essetis vel fuissetis*
(*tis, essent vel fuissent.*)
Vajha tanittattunk, tanittattatok, tanittattak volna.

Futurum.

S. *Docear, docearis vel doceare, doceatur.*
Vajha meg tanittatnám, tanitnál, tanittatnék jövend.

P. *Doce-*

DE VERBO.

P. *Doceamur, doceamini, doceantur.*
Vajha meg tanittatnánk, tanittatnátok, tanittatnának jövend.
Subjunctivi praesens.

Cum.

S. *Docear, docearis vel doceare, doceatur.*
Mikor tanittatassá, tanittatassál, tanittatassék.

P. *Doceamur, doceamini, doceantur.*
Mikor tanittatassúink, tanittatassátok, tanittatassának.
Praeteritum imperfectum.

S. *Docerer, docereris vel docerere, doceretur.*
Mikor tanittatnám, tanittatnál, tanittatnék.

P. *Doceremur, doceremini, docerentur.*
Mikor tanittatnánk, tanittatnátok, tanittatnának.
Praeteritum perfectum.

S. *Doctus sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit.*
Mikor tanittatott legyek, tatót légy, tatót légyen.

P. *Docti simus vel fuerimus, sitis vel fueritis*
(*sint vel fuerint.*)
Mikor tanittattak legyünk, legyetek, legyenek.
Praeteritum plusquamperfectum.

S. *Doctus essem vel fuisset, esses vel fuisses, esset*
(*vel fuisset.*)
Mikor tanittatott volnék, tatót volnál, tatót volna.

P. *Docti essemus vel fuissetis, essetis vel fuissetis*
(*tis, essent vel fuissent.*)
Mikor tanittattak volnánk, volnátok, volnának.
Futurum.

S. *Doctus ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel*
(*fuerit.*)
Mikor tanittatott lezendek, lezendesz, lezend.

P. *Docti erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis*
(*tis, erint vel fuerint.*)
Mikor tanittattak lezendünk, lezendetek, lezendnek.

D §

Infi.

DE VERBO.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Doceri. Tanitani.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

Doctum esse vel fuisse. Tanitani ez elðe.

Futurum.

Doctum iri. Tanittatni jövendöbe.

Supina. Doctu.

Participia.

Præteritum, Doctus, docta, doctum.
Tanittatott.

Futurum. Docendus, docenda, docendum.
Tanittatándo.

TERTIA CONJUGATIO.

LEGOR.

Indicativi præsens.

S. Legor, legeris vel legere, legitur.
Olvaſtatom, olvaſtatol, olvaſtatik.

P. Legimur, legimini, leguntur.
Olvaſtatunk, olvaſtattok, olvaſtatnak.

Præteritum imperfectum.

S. Legebar, legebaris vel legebare, legebatur.
Olvaſtatom, olvaſtatol, olvaſtatik vala.

P. Legebamur, legebamini, legebantur.
Olvaſtatunk, olvaſtattok, olvaſtatnak vala.

Præteritum perfectum.

S. Lectus sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit.
Olvaſtattam, olvaſtattál, olvaſtatott.

P. Lecti sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt
(fuerunt vel fuere.

Præ-

DE VERBO.

Præteritum plusquamperfectum.

S. Lectus eram vel fueram, eras vel fueras, e-
(rat vel fuerat.

Olvaſtaram, olvaſtattál, olvaſtator vala.

P. Lecti eramus vel fueramus, eratis vel fue-
(ratis, erant, vel fuerant.

Olvaſtattunk, olvaſtattatok, olvaſtattak vala.

Futurum.

S. Legar, legeris vel legere, legitur.

Meg-olvaſtatom, olvaſtatol, olvaſtatik jövend.

P. Legemur, legimini, legentur.

Meg-olvaſtatunk, olvaſtattok, olvaſtatnak jöven.

Imperativi præsens.

S. Legere, legatur.

Olvaſtaſſál, olvaſtaſſék.

P. Legamur, legimini, legantur.

Olvaſtaſſunk, olvaſtaſſatok, olvaſtaſſanak.

Futurum.

S. Legitor tu, legitor ille.

Olvaſtaſſál te, olvaſtaſſék amaz jöv.

P. Legamur, legimur, leguntur.

Olvaſtaſſunk, olvaſtaſſatok, olvaſtaſſanak jöv.

Optativi præsens

Utinam.

S. Legerer, legereris vel legerere, legeretur.

Vajha olvaſtatnám, olvaſtatnál; olvaſtatnek.

P. Legeremur, legeremini, legerentur.

Vajha olvaſtatnánk, olvaſtatnátok, olvaſtatnának.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

S. Lectus essem vel fuisset, esses, vel fuisset, esset

(vel fuisset.

Vajha olvaſtattam, olvaſtattál, olvaſtatot volna.

P. Le-

DE VERBO.

P. *Leēti essemus vel fuiffemus, essetis vel fuiffetis.*
(*tis, essent vel fuiffent.*)

Vajha olvastattunk, vastattatok, vastattak volna.
Futurum.

S. *Legar, legaris, vel legare, legatur.*
Vajha olvastatnám, vastatnál, olvastatnék jövend.

P. *Legamur, legamini, legantur.*
Vajha olvastatnánk, olvastatnátok, nának jövend.

Cum. Subjunctivi praesens.

S. *Legar, legaris vel legare, legatur.*
Mikor olvastassám, olvastassál, olvastassék.

P. *Legamur, legamini, legantur.*
Mikor olvastassunk, olvastassatok, olvastassanak.

Præteritum Imperfectum.

S. *Legerer, legereris vel legerere, legeretur.*
Mikor olvastattam, olvastatnál, olvastatnék.

P. *Legeremur, legeremini, legerentur.*
Mikor olvastatnánk, olvastatnátok, vastatnának.

Præteritum perfectum.

S. *Leēti sim vel fuerim, sis v. fueris, sit v. fuerit.*
Mikor olvastattam, olvastattál, olvastatot legyen.

P. *Leēti simus vel fuerimus, sitis vel fueritis.*
(*sint vel fuerint.*)

Mikor olvastattunk, vastattatok, vastattak legyen.
Præteritum plusquamperfectum.

S. *Leētus essem vel fuiffem, esses vel fuiffes, esset*
(*vel fuiffet.*)

Mikor olvastattam, olvastattál, olvastatot volna.

P. *Leēti essemus vel fuiffemus, essetis vel fuiffetis.*
(*tis, essent vel fuiffent.*)

Mikor olvastattunk, vastattatok, vastattak volna.
Futurum.

Leētus

DE VERBO.

S. *Leētus ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel*
(*fuerit.*)

Mikor olvastatot lejendek, lejendesz, lejend.

P. *Leēti erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis.*
(*tis, erint vel fuerint.*)

Mikor olvastattak lejendünk, lejendetek, lejédnek
Infinitivus praesens & imperfectum.

Legi. Olvastatni.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

Leētum esse vel fuiffe. Olvastatni ez előt.
Futurum.

Leētum iri. Olvastatni jövendöbe.
Supinā. *Leētus.*

Participia.

Præteritum. *Leētus, a, um.*
Olvastatott.

Futurum. *Legendus, da, dum.*
Olvastatando.

QUARTA CONJUGATIO.

AUDIOR.

Indicativi praesens.

S. *Audior, audiris vel audire, auditur.*
Hallattatom, hallattatol, hallattatik.

P. *Audimur, audimini, audiuntur.*
Hallattatunk, hallattatok, hallattatik vala.

Præteritum Imperfectum.

S. *Audiebar, audiebaris vel bare, audiebatur.*
Hallattatom, hallattatol, hallattatik vala.

P. *Audiebamur, audiebamini, audiebantur.*
Hallattatunk, hallattatok, hallattatik vala.

Præ-

DE VERBO.

Præteritum perfectum.

S. *Auditus sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit.*
Hallattattam, hallattattál, hallattatot vála.

P. *Auditi sumus vel fuimus, estis vel fuistis,*
(*sunt fuerunt vel fuere.*)
Hallattatunk, hallattattatok, hallattattak vála.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Auditus eram vel fueram, eras vel fueras,*
(*erat vel fuerat.*)
Hallattattam, hallattattál, hallattatot vála.

P. *Auditi eramus vel fueramus, eratis vel fu-*
(*eratis, erant vel fuerant.*)
Hallattattunk, hallattattatok, hallattatnak vála.

Futurum.

S. *Audiar, audieris vel audiere, audietur.*
Meg-hallattatom, hallattatol, hallattatik jövend.

P. *Audiamur, audiamini, audiantur.*
Meg-hallattatunk, hallattattatok, hallattatnak jöv.

Imperativi præsens.

S. *Audire, audiat.*
Hallattassál, hallattassék.

P. *Audiamur, audiamini, audiantur.*
Mikor hallattassunk, hallattassatok, hallattassanak

Futurum.

S. *Auditor es, auditor ille.*
Hallattassál te, hallattassék amaz jöv.

P. *Audiamur, audiamini, audiantur.*
Hallattassunk, hallattassatok, hallattassanak jöv.

Optativi præsens.

S. *Audirer, audireris vel audirere, audiretur.*
Vajha hallattatnám, hallattatnál, hallattatnék.

P. Au-

DE VERBO.

P. *Audiremur, audiremini, audientur.*

Vajha hallattatnánk, lattattatatok, lattattatának.

Præteritum perfectum & plusquam-
perfectum.

S. *Auditus essem vel fuisset, esses vel fuisses,*
(*esset vel fuisset.*)

Vajha hallattattam, hallattattál, hallattatot vól.

P. *Auditi essemus vel fuissetis, essetis vel fu-*
(*issetis, essent vel fuissent.*)

Vayha hallattattunk, lattattatok, lattattak vólna.

Futurum.

S. *Audiar, audiaris vel audiare, audiat.*

Vajha meg hallattatnám, lattattatnál, tatnek jöven.

P. *Audiamur, audiamini, audiantur.*

Vajha meg-hallattatnánk, tatnátok, nának jöven.

Subjunctivi præsens.

S. *Audiar, audiaris vel audiare, audiat.*

Mikor hallattassam, hallattassál, hallattassék.

P. *Audiamur, audiamini, audiantur.*

Mikor hallattassunk, hallattassatok, hallattassanak

Præteritum imperfectum.

S. *Audirer, audireris vel audirere, audiretur.*

Mikor hallattatnám, hallattatnál, hallattatnék.

P. *Audiremur, audiremini, audirentur.*

Mikor hallattatnánk, hallattatnátok, lattattatának.

Præteritum perfectum.

S. *Auditus sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel*
(*fuerit.*)

Mikor hallattattam, hallattattál, lattattot légyen.

P. *Auditi simus vel fuerimus, sitis vel fueritis*
(*sint vel fuerint.*)

Mikor hallattatunk, lattattatok, lattattak légyen.

Præ-

Cum.

Utinam.

DE VERBO.

Præteritum plusquamperfectum.

S. *Auditus essem vel fuisset, esses vel fuisset.*
(*es vel fuisset.*)

Mikor hallattattá, hallattattál, hallattatot volna.

P. *Auditi essemus vel fuissetis, essetis vel fuissetis.*
(*issetis, essent vel fuissetis.*)

Mikor hallattattúk, hallattattatok, lattattak volna.
Futurum.

S. *Auditus ero vel fuero, eris vel fueris, erit*
(*vel fuerit.*)

Mikor hallattatándó, hallattatándól, lattatándik.

P. *Auditi erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erint vel fuerint.*
(*ritis, erint vel fuerint.*)

Mikor hallattatándunk, hallattatándotok, tándnak.
Infinitivus præfens & Imperfectum.

Audiri.

Hallattatni.

Præteritum perfectum & plusquamperfectum.

Auditum esse vel fuisse.

Hallattatni ez előt.

Futurum.

Auditum iri.

Hallattatni jövendőbe.

Supina. *Auditus.*

Participia.

Præteritum. Futurum.

Auditus, a, um. *Audiendus, a, um.*

Hallattatot. Hallatando.

DE

DE VERBO.

DE VERBIS DEFECTIVIS.

Quid sunt verba defectiva?

Defectiva sunt, quæ modis & temporibus certis deficiunt.

Da paradigma defectivorum.

Indicativus præfens & præteritum perfectum.

S. *Memini, meministi, meministi.*

Emlekeztem, emlekeztél, zik reá, avagy jut eszembe.

P. *Meminimus, meministis, meministis.*
vel meminere.

Emlekeztünk, emlekeztetek, emlekeztetek reá.

Præteritum imperfectum & plusquamperfectum.

S. *Memineram, memineras, meminerat.*

Emlekeztem, emlekeztél, emlekezett vala reá.

P. *Memineramus, memineratis, meminerant.*

Emlekeztünk, emlekeztetek, emlekeztetek vala reá.

Imperativi Futurum.

S. *Memento.*

Meg emlekezzél reá, avagy juszó eszedbe jövendő.

P. *Memento.*

Meg-emlekezzetek reá, avagy juszó eszetekbe jövendő.

Optativi plusquamperfectum.

S. *Meminissim, meminisses, meminisset.*

Vajha emlekeztem, emlekeztél, lekezett volna reá.

P. *Meminissimus, meminissetis, meminissent.*

Vajha emlekeztünk, keztek, keztek volna reá.

Subjunctivi præfens.

S. *Meminerim, memineris, meminerit.*

Mikor emlekeztem, lekeztél, lekezett legyen reá.

B

P. *Memo*

Utinam.

Cum.

DE VERBO.

P. *Meminerimus, memineritis, meminerint.*
Mikor emlékeztünk, lekeztetek, kezték légyé reá.
Præteritum plusquamperfectum.

S. *Meminissim, meminisses, meminisset.*
Mikor emlékeztem, emlékeztel, lekezet volna reá

P. *Meminissimus, meminissetis, meminissent.*
Mikor emlékeztünk, lekeztetek, kezték volna reá.
Futurum.

S. *Meminero, meminervis, meminerit.*
Mikor meg. emlékezőndé, del, dik reá, avagy rola.

P. *Meminerimus, memineritis, meminerint.*
Mikor meg. emlékezendünk, detek, zendnek reá.
Infinitivi perfectum & plusquamperfectum.

Meminisse. Cateris caret.
Emlékezni.

Et sic consequenter. ODI & CŒPI.

INQUIO & INQUAM.

Indicativi præsens, *Inquio & inquam, inquis,*
inquit. P. Inquimus, inquiunt.

Præterito perfecto, *Inquisti, inquit.*

Futuro, *Inquies, inquiet.*

Imperativo, *Inque, inqueat.*

Futuro, *Inquito. Cateris caret.*

AIO.

Indicativo, *Ajo, ais, ait. P. Ajunt.*

Imperfecto, *Ajebam, ajebat. P. Ajebant.*

Imperativo, *Ai, ut: Vel ai vel nega: Terent.*

Oprativi Futurum, & præsens Subjunctivi,

Ajas, ajat.

Participium. *Ajens, ajentis. Cetera desiderantur.*

FOREM.

DE VERBO.

FORM.

Oprativi præsens & imperfectum: & Subjunctivi imperfectum. *Forem, fores, foret, pro. essent, esset. P. Forent, pro essent.*

Futurum Infinitivi. *Fore, pro futurum esse.*

FAXO.

Indicativi futurum est *Faxo, pro factam.*

Subjunct *Faxim, faxis, faxit. P. Faxitis faxitis.*

QUÆSO.

Quæso, quæsumus, primam habet personam præsentis indicativi.

SALVE. AVE. VALE.

Imperativo. *Ave, Salve. P. Ave, Salve.*

Infinitivo. *Avere, Salvare.*

AUSIM.

Subjunctivo. *Ausim, dicitur pro ausu sim, &c. ausis, ausit. P. Ausint.*

INFIT.

Infit, tertia persona Indic: pro Incipit vel inquit.

DEFIT.

Defit, tertiam personam habet indicativi, & præsens infinitivi, Defieri.

OVAT.

Ovat, tertiam personam habet Indicativi.

Participium. *Ovans, ovantis.*

DE IMPERSONALIBUS.

Conjugatio Impersonalium, tam activa quam passiva vocis, imitatur personalium regulas, ut: Placet, placuit. Vacat, vacavit. Nam tertia tantum persona casum habent: carentque Supinis & Gerundiis.

Et DE

DE PARTICIPIO.

DE PARTICIPIO.

IV. Pars orationis Etyrnologica est Participium, a partem capiendo sic dictum, quia ex partibus Nominis & Verbi est compositum

Quid est Participium?

Est nomen verbale significans tempus.

Participio quot accidunt?

Sex: Genus, Numerus, Figura, Casus, Tempus & Significatio. Quae partim a Nomine & Verbo, partim ab utroq; mutatur.

Quae accidentia recipit a Nomine?

Genus & Casum.

Quae a Verbo?

Tempus & Significationem.

Quae ab utroq;?

Numerum & Figuram.

GENUS.

Quid est Genus?

Est variatio vocum ad imitationem nominum adiectiuorum facta.

Genera Participiorum quot sunt?

Quatuor: Masculinum in us, Foemininum in a, Neutrum in um, Omne in ns.

Regula.

Participia in ns, sunt generis omnis.

Reliquorum participiorum prima vox in us, est generis masculini. Secunda in a, foeminini.

Tertia in um, neutrius.

NUMERUS.

Numeri Participiorum quot sunt?

Duo: sicut in Nomine.

Singularis, ut: amans. Pluralis, ut: amantes.

FIGURA.

I. Accidens Participii est Genus.

II. Accidens est Numerus.

DE PARTICIPIO.

FIGURA.

Figura Participiorum quot sunt? Duae:

Simplex, quae a verbo simplici descendit, ut:

Spirans.

(ut: Respirans.

Composita, quae a verbo composita figura cadit,

CASUS.

Casus Participiorum quot sunt?

Sex: quemadmodum & Nominum:

Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus,

Vocativus & Ablativus.

TEMPUS.

Quid est Tempus in Participio?

Est discrimen nominum verbalium cum triplici observatione numeri motus.

Tempora participiorum quot sunt?

Tria: Praesens, in ns. Praeteritum, in tus, sus, xus. Futurum, in rus & dus.

Regula:

Participia in ns, sunt temporis praesentis: in eus, sus, xus, praeteriti: in rus & dus, futuri,

Formatio.

Ans & ns, a praeterito imperfecto, bam vel bar mutando in ns, ut: Amabam, amans. Loquebar, loquens.

Tus, sus, xus, a Supino in u, addedo s, ut: Amatu, amat. Laesu, laesus. Nexu, nex.

Rus, a Supino in u, addendorus, ut: Amatu, amaturus. Doctu, docturus.

Dus, a Gerundio in di, mutado di in dus ut: Amadi, amandus. Docedi, doced.

E 3

S I-

III. Accidens est Figura.

IV. Accidens est Casus.

V. Accidens est Tempus.

Sex terminationes Participiorum.

Unde formatur Participia in

DE PARTICIPIO.

SIGNIFICATIO.

Ultimum
occidens est
significatio.

Quid est Significatio?

Est valor Participiorum retinentium significationem verborum suorum, juxta originationem quintuplicem generis verbalis.

Significationes participiorum quot sunt?

Quinque: Activa, Passiva, Neutra, Deponente & Communis.

Quae Participia significant activè?

Quae descendunt à verbo generis activi, ut: Amans.

Quot participia descendunt ab activo verbo?

Duo: Praesens, in ns, ut: amans.

Futurum, in rus, ut: amaturus.

Quae significant Passivè?

Quae descendunt à verbo passivo, ut: Amatus.

Quot participia descendunt à verbo passivo?

Duo: Praeteritum, in tus, ut: amatus.

Futurum, in dus, ut: amandus.

Quae significant Neutraliter?

Quae descendunt à verbo neutro, ut: Currens.

Quot participia descendunt à verbo neutro?

Duo: Praesens, in ns, ut: currens.

Futurum, in rus, ut: cursurus.

Quae significant Deponentialiter?

Quae descendunt à verbo deponenti, ut: Loquens.

A Deponenti quot participia descendunt?

Tria: Praesens in ns, ut: Loquens. Praeteritum

in tus, ut: locutus. Futurum in rus, ut: locuturus.

Quae significant communiter?

Quae descendunt à verbo communi, ut: criminans.

QUOT

DE PARTICIPIO.

Quot participia descendunt à verbo communi?

Quatuor:

Praesens in ns, ut: Criminans.

Praeteritum in tus, ut: Criminatus.

Futurum activum in rus, ut: criminaturus.

Futurum passivum in dus, ut: criminandus.

Declinationes participiorum quot sunt?

Tres priores Nominum.

Regula.

Omnia Participia foemina sunt prima declinationis nominum. Masculina & Neutra sunt secunda. Quae verò sunt Omnis generis, ad tertiam nominum declinationem pertinent.

PARTICIPIORUM DEGENERATIO IN NOMINA.

Quot modis degenerant participia in Nomina?

Quatuor modis:

Primo, Compositione, ut: Indoctus. Indoceri enim non dicitur.

Secundo, Amisso verbi casu ut cum dicimus: Fugitans litium. Amans pecunia.

Tertio, cum temporis significationem deponunt, ut: doctus, cum absolute hominem doctrinam praeditum significat. Sic: Laudandus, amandus, cum significat dignum qui ametur.

Quarto, ea quae comparantur, & casus comparationis recipiunt, ut: Nemo est me amantior. Praeceptoris. Et, Homerus doctior fuit Antimacho.

E

DE

DE ADVERBIO.

DE ADVERBIO.

V. Pars E
ymologica
est adver-
bium ab ad
significatio-
nis penè vel
iuxta &
verbum eo,
quod cum
verbo perf-
cit elocuti-
onem.

Quid est Adverbium?

Est quod actionis aut passionis circumstantiam una voce effert, ut: Benè vivere.

Adverbio quot accidunt?

Quatuor:

Species, Significatio, Comparatio & Figura.

SPECIES.

A speciei quoruplicia sunt Adverbia?

Duplicia:

Primitiva, quae aliunde non cadunt, ut: nunc, olim.

Derivativa, quae a primitivo aliquo descendunt, ut: malè, pulchrè.

SIGNIFICATIO.

Significationes adverbiorum quot sunt?

Multa: Sunt enim Adverbia aut Loci; Significantiæ.

Significa-
tio.

Donatus
copiosius e-
numerat
species.

In loco, ut: Hic, illic, istic, intus, foris, ibi, ubi.

De loco, ut: Hinc, illinc, istinc, inde, unde.

Ad locum, ut: Huc, illuc, istuc, eò, quò, intro, foras.

Per locum, ut: Hac, illac, istac, quacumq, alia, rectè.

Temporis, ut: Hodie, heri, nunc, nuper, cras, olim.

Numeri, ut: Semel, bis, ter, quater, usq, ad millies.

Negandi, ut: Haud, non, neq, nequaquam, falso.

Affirmandi, ut: Etiam, quidni, certe, profectò.

sic, ita, rectè, probe.

Demonstrandum, ut: En, ecce.

Optandi, ut: Utinam, o si.

Precandi, ut: Sodes, amabo.

Hor-

DE ADVERBIO.

Hortandi, ut: Eja, age, agite, agedum. (tuo.)

Ordinis, ut: deinde, deinceps, primò, secundo, ter-

Interrogandi, ut: Cur, quare, quamobrem, quando, utrum.

Similitudinis, ut: Quasi, ceu, sicut, velut, tanquam, ut, uti. (sponte.)

Qualitatis, ut: Docte, pulchrè, benè, malè.

Quantitatis, ut: Multum, parum, modicum.

Intendendi, ut: Valde, prorsus, omninò, penitus, adeò.

Remitendi, ut: Sensim, paulatim, pedetentim, egré, vix.

Diminuendi, ut: Clanculum, bellè, perbellè.

Dubitandi, ut: Forsan, forsitan, fortassis.

Personalia, ut: Mecum, tecum, secum, nobiscum.

Vocandi, ut: o, heus, eho. (vobiscum.)

Respondendi, ut: Hem.

Separandi, ut: Seorsum, retrorsum, privatim.

Jurandi, ut: Adepol, ecastor, hercle.

Eligendi, ut: Potius, imò.

Congregandi, ut: Simul, unà, pariter, viritim, summatim.

Excludendi, ut: Tantum, tantummodo, duntaxat, solum.

Prohibendi, ut: Ne. (xat, solum.)

Concedendi, ut: Sanè, estò, fac.

Eventus, ut: Forte, fortuito, casu, fato.

Comparativa, ut: Magis, minus, melius.

Superlativa, ut: maxime, minime, prudētissimè.

COMPARATIO.

Comparatio

Quot sunt gradus comparationis adverbiorum?

Es

Tres:

DE CONJUNCTIONE.

Tres: Positivus, ut: docte.
 Comparativus, ut: doctius.
 Superlativus, ut: doctissime.
 Quæ adverbia comparantur?

Quæ ab adjectivis nominibus comparabilibus descendunt, ut Docte a doctus Pulchre a pulcher.
 Exemplum Comparationis.

Posit.	Comp.	Superl.
Docte,	doctius,	doctissime.
Pulchre,	pulchrius,	pulcherrime.
Bene,	melius,	optime.

Figura.

FIGURA.

Figuræ adverbiorum quot sunt?

Dua: Simplex, ut: docte, facile.
 Composita, ut: Indocte, difficile.

DE CONJUNCTIONE.

VI. Pars orationis Etymologica est Conjunctio, a verbo conjungo dicta, quia voces & sententias annectit.

Quid est Conjunctio?

Est que subind. superioribus sententiis alias annectit.

Conjunctioni quot accidunt?

Tria: Potestas, Figura & Ordo.

POTESTAS.

Quid est Potestas?

Est Conjunctionum significatio.

Quot sunt potestates seu significationes Conjunctionum? Septem:

Copulativa, Disjunctiva, Adversativa, Causativa, Ratiocinativa, Ordinis & Approbativa.

Da

DE CONJUNCTIONE.

Da Copulativas Conjunctiones?

Ei, que, quoque, ac, atque, etiam, simul, cum, tum.

Da Disjunctivas?

Vel, aut, sive, seu, nec, an, neque, autem.

Da Adversativas:

At, sed, as, verum, verò, aique, porro, tamen, quamquam, quamvis, etsi, licet, saltem, tamen si, quin, nedum, imò, ceterum.

Da Causales:

Nam, namque, enim, etenim, quia, quoniam, quando, quandoquidem, si, siquidem, ni, nisi, enimvero, quod, ut.

Ut & Quæ distinguatur:

Quoniam de eventu & re gesta dicitur, & significat QUIA, ut: Quod convaluisti gaudeo.

Ut verò, de causa finali, ut: Hortaris ut diligenter discam. Idè post verba jubendi metuendi, faciendi sequitur, ut: Hoc modo jube, ut faciam. Fac ut intromittar.

Similiter post voces talis, tantum, tam, adeò, sic, ita, ut: talis, ut verbis describi satis nequeat.

Ut, significata præterea varia habet:

1. Significat Tempus: ut vidi, ut perij, pro postquam vidi.
2. Quomodo: ut opes eruerint, pro quomodo.
3. Quam: ut ferus est, pro quam ferus est.
4. Quamvis: ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
5. Similitudinem: ut mores sunt, ita fortuna respondet.

C. Str.

DE CONIUNCTIONE.

6. Superlativo cognata est: ut quidq₃ pulcher-
rimum, ita factu difficilimum.

7. Imprecativum est: ut illis dii deaq₃ perdant.

Da Ratiocinativas:

Ergo, ideò, igitur, idcirco, itaq₃, quapropter,
quando, quamobrem, proinde, quare, quocirca,
scilicet, propterea.

Da Ordinis:

Insuper, postea, postquam, deinde, deinceps,
porro, postremo.

Da Approbativas:

Quidem, equidem, videlicet, nempe, quippe.

FIGURA.

Figura Coniunctionum quot sunt?

Due:

Simplex, ut: Nam, enim, verum.

Composita, ut: Namq₃, enimvero, verunta-
men, quamobrem.

ORDO.

Est modus prapponendi & postponendi Con-
iunctiones.

Ordines Coniunctionum quot sunt?

Tres: Prappositivus, Postpositivus & Communis.

Quæ Coniunctiones sunt ordinis prappositivi?

Quæ in orationis ordine prapponuntur, ut: Nã,
quare, ideò, etenim, at, ast, nec, si, quin, nisi, sen.

Quæ sunt postpositivi ordinis?

Quæ in orationis ordine postponuntur, ut: Enim
autẽ, quoq₃, verò, quæ, ne, ve, quarum posteriores
dicuntur enclitica, eo quod tonum suũ rejiciunt

175

DE PRÆPOSITIONE.

in finẽ præcedẽtis dictionis, ut Hominesq₃, Deosq₃

Quæ sunt Communes?

Quæ in orationis ordine nunc prapponuntur,
nunc postponuntur, ut: Ergo, igitur, itaq₃, quo-
niam, tamen.

DE PRÆPOSITIONE.

Quid est Præpositio?

Est propemodum articulus, nomen verbo ad-
jungens, quod aliquam facti circumstantiam
significat, ut: ad patrem eo.

Præpositioni quot accidunt?

Unum, Casus tantum.

Quot sunt Casus?

Duo: Accusativus & Ablativus.

Quot sunt præpositiones Accusativo ca-
sui servientes?

Triginta: Ad, apud, ante, adversus, cis, citra,
circum, circa, circiter, contra, erga, extra, in-
ter, intra, infra, juxta, ob, pone, pro, prope, propter,
post, præter, penes, secundum, secus, supra, trans,
ultra, usq₃.

Quot sunt præpositiones Ablativo casui
servientes?

Quindecim: A, ab, abs, cum, coram, clam, de,
è, ex, pro, præ, palam, sine, absque, tenus.

Quot sunt Præpositiones servientes utriq₃ casui?

Quatuor: In, sub, super & subter.

Quot sunt Inseparabiles?

Sex: Di, dis, re, se, an, con. Quia extra compo-
sitionem casibus constructa non inveniuntur.

VII. Pars
est Præposi-
tio à prapo-
nendo dicta
Socib^o tam
in compo-
sitione quam
extra com-
positionem
prapponitur.

DE INTERJECTIONE.

DE INTERJECTIONE.

Ultima pars Etymologica est Interjectio, ab interjiciendo dicitur, quia in serie orationis indeferenter pro ratione affectus interjicitur.

Quid est Interjectio? Est sonus in conditus animi affectum significans.

Interjectioni quot accidunt? Unum: Significatio tantum.

Quot sunt significationes Interjectionum? Tot, quot affectuum varietates. Sunt enim alia:

- Admirationis, ut: Pape.
Doloris, ut: Ah, heu, proh, dolor, o heu.
Metus, ut: Atat.
Indignationis, ut: Proh, Jupiter, hem.
Risus, ut: Ha, ha, he.
Irrisionis, ut: Hui, vah, aut si qua sunt similia.

De Etymologia haecenus

DE SYNTAXI.

Quid est Syntaxis.

Est recta partium orationis inter se compositio.

Quotuplex est syntaxis?

Duplex: Legitima & Figurata.

Quae est legitima constructio?

Cui nec deest quippiam, nec redundat, nec loco suo abest, nec immutatur.

Quotuplex est legitima constructio?

Triplicis: Concordantiae, Regiminis & Partium indeclinatarum.

Quae est constructio concordantiae?

Quae in aliquibus accidentibus partium orationis declinabilium concordat.

Quot

DE SYNTAXI.

Quot sunt accidentia concordantiae?

Quatuor: Genus, Numerus, Casus, Persona.

Quae est constructio regiminis?

In qua casus obliqui ab aliqua partium orationis declinabilium reguntur.

Quae est constructio partium indeclinatarum?

In qua partes indeclinabiles reliquis orationis partibus legitime adjiciuntur.

CONSTRUCTIO CONCORDANTIAE.

Quot sunt Syntaxes concordantiae?

- Adjectivum cum Substantivo.
Nominativus cum Verbo.
Relativum cum Antecedente.
Interrogativum cum suo Redditivo.

ADJECTIVUM CUM SUBSTANTIVO.

Regula.

Adjectivum & Substantivum eodem genere, numero & casu coherent, ut: Amicus certus in re incerta cernitur. Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Analysis.

Certus adjectivum, & amicus Substantivum conveniunt tribus accidentibus: genere, numero & casu; quia ambo sunt generis masculini, numeri singularis, & casus nominativi.

Quotuplicia sunt Adjectiva? Triplicia:

Nominalia, ut: Mens sana.

Pronominalia, ut: Tua res.

Participialia, ut: Forma neglecta.

Appet-

I. Syntaxis concordantia.

DESYN TAXI.

Appendix,

Quando duo adjectiva concurrunt, alterum induit naturam nominis Substantivi, ut: Fortunate senex. Senex hic substantivè accipitur.

Adjectivum cum Substantivo quot habet communia accidentia?

Tria: Genus, Numerum & Casum.

NOMINATIVUS CUM VERBO.

Regula I.

Nominativus precedit verbum personale finitum, simili numero & persona, ut: Otia dant vicia. Ego lego. Tu legis. Ille legit.

Analysis.

Nominativus Otia, precedit verbum personale finitum, dant, & respondet ei duobus accidentibus numero & persona.

Appendix

Excepta ista tres regulae pertinent ad Figuram

Syntaxin.

I. Utimur verbis primæ & secundæ personæ dissimulatis ferè pronominebus, ut: Nolcere i-

Analysis

(p'um.

Hic verbum personale finitum secundæ personæ nosce, usurpatur dissimulato pronomine te.

II. Tertia quoq; persona est quando absolute sine nominativo utimur, in iis videlicet, quæ vel per Ellipsin, vel secundum intellectum dicuntur, ut: Ajunt, dicunt, ferunt. Tonat, pluit, ningit, diefcit, vesperscit.

Analysis.

Hic, verbum personale finitum tertiæ personæ ajunt, ponitur sine nominativo, ut: Ajunt, scilicet homines.

III. Est

DESYN TAXI.

III. Est & cum infinitivus, aut tota oratio infinitiva, pronominativo, Græca consuetudine usurpatur, ut: Didicisse artes, emoluit mores, &c.

Analysis.

Hic infinitiva oratio didicisse artes, usurpatur pronominativo doctrina, ut: Doctrina, scilicet quam didicimus, emoluit mores.

Regula II.

Vocativi secundæ personæ aut Imperativiis preponuntur, aut sine verbo ornatus vel affectus causâ orationi inseruntur, ut: Eripe nate fugam. O Melibœe! Deus nobis hæc otia fecit.

Analysis.

Hic, vocativus nate, preponitur verbo secundæ personæ eripe; sine verbo affectus causa, ut: O Melibœe.

Regula III.

Verba substantiva precedunt & sequuntur nominativi, ut: Senes bis pueri sunt. Deus est justus.

Analysis.

Hic, verbum substantivum sunt, precedit nominativus senes, & sequitur nominativus pueri.

Regula IV.

Etiâ nuncupandi verba, & quæ similem vim habent, utriusq; nominativum adsciscunt, ut: Ille salutatur doctor. Sic: Est mihi nomen Pomponi, & eruditè, Pomponio.

Analysis.

Hic, verbum nuncupandi salutatur, adsciscit utriusq; nominativum, id est, ante & post, ante, Ille, post doctor.

F

Regu-

Vocativus aliquando implicite ponitur, ut: durare servare.

Per Ellipsin ut: Rari boni scilicet sunt.

DE SYNTAXI.

Regula V.

Verbum finitivum sequitur aliquando nominativus, sed qui statum aut gestum rei significet, ut: Dormit securus. Bibit jejunos.

Analysis

Hoc loco, verbum dormit, quod significat statum rei, sequitur nominativus securus. Item verbum bibit, quod significat gestum rei, sequitur nominativus jejunos.

Nominativus cum verbo quot habet communia accidentia?

Duo: Numerum & Personam.

III. SYNTAXI. RELATIVUM CUM ANTECEDENTE. xis concor-

Regula I. Relativum cum antecedente substantivo necesse est genere & numero consentire: Casu non qui, que, quod, utriusque respondet, ut: Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur.

Analysis.

Pronomen relativum qui, consentit cum antecedente substantivo viris, genere tantum & numero, casu sequenti verbo sequuntur, respondet, per regulam: Nominativus precedit, &c.

Appendix,

I. Cum ad verbum vel totam orationem precedente relativum infertur, neutro genere plerumque ponitur, ut: In tempore ad eam veni, quod rerum omnium est primum.

Analysis.

Relativum quod, neutro genere positum refer-

DE SYNTAXI.

fertur ad totam orationem precedentem, in tempore ad eam veni.

II. Relativa qua accidentis vocant Grammatici genus, numerum & casum mutuuntur a substantivis, quibus proxime coherens, ut: Talis est Civitas, quales sunt Principum mores.

Analysis.

Hic relativum accidentis talis, mutuatur genus, numerum & casum, a substantivo civitas, relativum quales, a substantivo mores.

Relativum cum antecedente quot habet communia accidentia?

Duo: Genus & Numerum.

INTERROGATIVUM CUM SUO redditivo.

REGULA.

Interrogativum cum suo redditivo casu convenire debet, ut: Cujus est sententia? Ciceronis. Quid agitur? Statum.

Analysis.

Interrogativum cujus, convenit casu genitivo cum suo redditivo, Ciceronis.

Casu non semper conveniunt.

1. Cum per vocem queritur, quae cum aliis nominibus alio casu construitur, ut: Quantum est liber? duabus drachmis.

2. Pronomina autem possessiva eodem casu subjiciuntur, quem verbum ad quod respondetur requirit, ut: Cujus est haec oratio? Mea, tua, sua, nostra, vestra. Cujus puerum vidisti? Meum, suum, &c.

F 2

IV. SYNTAXI. xis concor-

IV. SYNTAXI. xis concor-

DE SYNTAXI.

Interrogativum cum suo redditivo quot habes communia accidentia?

Unum: Casus tantum.

CONSTRUCTIO REGIMI-

nis Nominu[m].

GENITIVUS CUM NOMINE.

Regula I.

Sic & Pro-nomina, & adjectiva, substanti-ve usurpata. Substantivum cum substantivo genitivo ca-su jungitur, ut: Voluptas esca malorum. Homo nihili, nauci, frugis ejusmodi, cujusmodi.

Analysis.

Hic, substantivum esca, jungitur genitivo plurali substantivo malorum.

Appendix.

Figurata constructio. I. Figuram appositionem dixerunt, cum duo substantiva, eodem casu, absq[ue] constructione, unum declarantia, conjunguntur, ut: Philosophia mater artium. Regina pecuna donat.

Analysis.

Hic, duo substantiva Philosophia, mater, absq[ue] conjunctione conjunguntur.

II. Atticismum vocarunt, cum adjectiva neutro genere, pro substantivis usurpata, substantivorum more genitivos adsciscunt, ut: Non videmus mantice quod in tergo est. Quantum quisq[ue] sua nummorum possidet arca, tantum habet & fidei, pro tantam fidem.

Analysis.

Hic, adjectivum pronominale quod, neutro genere positum, adsciscit genitivum mantice. Adjectivum quantum, genitivum nummorum:

DE SYNTAXI.

Regula II.

Superlativi adsciscunt genitivos plurales, vel collectivi nominis singulares, ut: Doctissimus Poetarum fuit Virgilius. Optimus plebis.

Analysis.

Hic, Superlativus doctissimus, adsciscit genitivum pluralem Poetarum, Superlativus optimus, adsciscit genitivum singulare collectivum plebis.

Regula III.

Nomina collectionem aut partitionem significantia, adsciscunt Genitivos plurales, ut: Nemo hominum. Pars civium. Alter horum.

Analysis.

Hic, nomen collectionem significans nemo, adsciscit genitivum pluralem hominum. Nomen partitionem significans alter, adsciscit genitivum pluralem horum.

Regula IV.

Adjectiva qua curam, desiderium, notitiam & participia, cum in nomina degenerant, genitivum postulant, ut: Natura hominum novitatis avida. Tempus edax rerum. Patiens inedia.

Analysis.

Hic, adjectivum desiderium significans avida, postulat genitivum novitatis. Verbale edax, postulat genitivum rerum. Participium quod degeneravit in nomen, patiens, postulat genitivum inedia.

Regula V.

Qua copia & contra significant: Item Rem & que

F 3

que

DESYN TAXI.

qua huic affinia sunt, modo genitivum, modo ablativum recipiunt, ut: Dives agris. Contentus paucis Reus voti. Reus stipulando.

Analysis.

Commune vel idem. Hic, dives, copiam significant, recipit genitivum agris. Contentus, recipit ablativum paucis.

DATIVUS CUM NOMINE.

Regula.

Dativos adsciscunt, quae commodum, facilitatem, similitudinem, & affinitatem aliquam: aut contra significant, ut: In via virtuti nulla est via. Viri boni moribus similes. Visu facilis, dictu affabilis ulli.

Analysis.

Hic, commodum & facilitatem significans in via, adsciscit dativum virtuti. Affinitatem significans similes, adsciscit dativum moribus, &c.

Appendix.

Costruuntur ex superioribus quadam cum	}	Genitivo, ut: Domini similis es.
		Amicus veritatis.
		Accusativo cum praepositione, ut: Idoneus ei rei & ad eam rem,
		Ablativo, ut: Homo non alienus a literis. Comune cum ceteris.

ACCUSATIVUS CUM NOMINE.

Regula I.

Figurata constructio. Adjectiva Graeca consuetudine accusativos substantivorum adsciscunt per Synecdochen, ut: Nuda genu. Est autem Synecdoche, quando pars pro toto, aut totum pro parte ponitur.

ANA-

DESYN TAXI.

Analysis.

Hic, adjectivum nuda, adsciscit Graeca consuetudine accusativum substantivi genu.

Regula II.

Adjectiva quantitate significantia, ac usativum vel ablativum mensura vel spaci adsciscunt, ut: Caulis palmum altus Longus quatuor pedes.

Analysis.

Hic, adjectivum quantitatem significans altus, adsciscit accusativum mensura, palmum. Adjectivum longus, adsciscit accusativum spaci quatuor pedes.

ABLATIVUS CUM NOMINE.

Regula I.

Comparativi adsciscunt ablativos, ut: Homine imperito nihil quicquam injustius.

Analysis.

Hic, comparativus injustius, adsciscit ablativum homine.

Regula II.

Ablativus instrumenti, causa materiae, subicitur certis adjectivis, ut: Vir gloriae clarus, auctoritate gravis. Lassus cura. Fessus curu.

Analysis.

Hic, ablativus gloriae, subicitur certo adjectivo clarus.

Regula III.

Etiam numeralia, quae ordinis vocantur, & diversitatis nomina, ablativum adsciscunt, sed cum praepositione a, vel ab, ut: Secundus a rege. Quantum migratus ab illo.

FA

ANA-

DE SYNTAXI.

Analysis.

Hic, numerale ordinis secundus, adsciscit ablativum Rege, cum prepositione a. Diversitatis nomen mutatus, adsciscit ablativum illo, cum prepositione ab.

Regula IV.

Dignus & indignus simpliciter ablativos adsciscunt, ut: Dignum laude virum. Musa vetat mori.

Hic, dignum adsciscit ablativum laude.

EXCEPTIO.

Poeta genitivo etiam usi sunt, ut: Curia consilij qua nunc dignissima tanti. Magnorum indignus avorum.

Regula V.

Varia est constructio vocis opus, sed ablativum tamen saepius adsciscit, ut: Nunc animis opus est Aenea, nunc pectore firmo.

Analysis.

Hic, vox opus, ablativum adsciscit animis. Nonnunquam autem praecedit nominativus: ut: Dux & author nobis opus est. Vel genitivus, ut: Hic erit artis opus. Vel ablativo infinitivas subjicitur, ut: Hoc fieri opus est. Per opus est de illa re loqui.

Regula VI.

Duo ablativi designantes consequentium absolute junguntur, quorum alter nominis, alter participij, ut: Nube soler pulsa clarior esse dies.

Analysis.

Hic, duo ablativi nube pulsa, designantes serenitatem sequentem, absolute junguntur.

[De-

Explican-
tur per par-
ticulas cum
dum post-
quam, &
similes.

DE SYNTAXI.

Designare consequentiam, est ita in oratione poni ut nihil plenum, aut integrum intelligatur, sed ad perfectionem sententiae adhuc amplius aliquid expectetur. Dissimulatur interdum participium, ut: Teucro duce, pro Teucro existente duce.

Sic interdum nomen & pronomen omittitur, & solum participium genere neutro ponitur, ut: audito, sc: eo.

Regula VII.

Quae inesse vel adesse quippiam alicui significant, varie efferuntur. Aliquando enim genitivo, Latini utuntur; saepius ablativo; nonnunquam nominativo & ablativo; rarius nominativo & accusativo, ut: Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris.

Analysis.

Hic, nomini substantivo puer, adduntur nomina inesse significantia ingenui vultus, quae efferuntur casu genitivo.

CONSTRUCTIO REGIMINIS Verborum,

GENITIVUS CUM VERBO.

Regula I.

Genitivum postulant, quae possessionem aut proprietatem significant, ut: Haec vestis est Patris.

Analysis.

Hic, verbum substantivum est, possessionem significans, postulat genitivum casum patris.

Regula II.

Verba memoria & oblivionis, promiscue genitivum adsciscunt vel accusativum, ut: Memini hujus rei & hanc rem.

Analysis.

Es

His

DE SYNTAXI

Hic, verbum memorie meminisse, adsciscit genitivum rei; Idem verbum, promiscue adsciscit accusativum rem.

Sic & ablativum, ut: Meminit de te, id est, mentionem fecit. Putavi ea de te admonendum esse.

Regula III.

Accusandi verba damnandi, & absolvendi genitivum adsciscunt, qui speciem facti significat; aut ablativum, qui genus, ut: Furci se astringit. Condemnabo eodem ego te crimine, acculo te ambitionis.

Analysis.

Hic, verbum damnandi condemnabo, adsciscit ablativum crimine, qui ablativus genus significat. Verbum accusandi astringit, adsciscit genitivum furci, qui genitivus significat speciem facti.

Regula IV.

Estimandi verba, genitivum vel ablativum pleraque, sed genitivum frequentius adsciscunt, ut: Tu fortasse quid de me fiat parvi pendis. Nihili facio. Aequi bonique consulo.

Analysis.

Hic, verbum estimandi pendis, adsciscit genitivum parvi.

Regula V.

Qua copia & contra significant, modo genitivum, modo ablativum recipiunt, ut: Eget aris Cappadocum Rex. Non eget Mauri jaculis, nec arcu.

Analysis.

Hic, verbum eget, quod significat contra, id est, inopiam, recipit genitivum aris. Idem verbum eget, recipit ablativum jaculis.

DE SYNTAXI

Regula VI.

Quae curam aut perturbationem animi significant, genitivum vel ablativum regunt, ut: Discrutior animi, & discrutior animo.

Analysis.

Hic, verbum perturbationem animi significans discrutior, regit genitivum animi; idem verbum regit ablativum animo.

Regula VII.

Substantivo item verbo subjicimus genitivum vel ablativum cum forma, aut qualitate, alicujus describimus, ut: Cum faciem videas, videtur esse quantivis precij. Sum animo hilari.

Analysis.

Hic, verbo substantivo esse, subjicitur genitivus precij. Verbo substantivo sum, subjicitur ablativus animo.

DATIVUS CUM VERBO.

Regula I.

Quodlibet verbum admittit dativum persona, aut rei, cui qualicumque modo aliquid acquiritur vel adimitur, ut: Ovem lupo commisit.

Analysis.

Hic, verbum commisit, admittit dativum rei, lupo.

Regula II.

Verbo Est, habendi significatione cum dativo utitur, ut: Est mihi namque domi pater, est iusta noverca.

Analysis.

Hic, verbum Est, significans habere, constituitur cum Dativo mihi.

DE SYNTAXI.

Regula III.

Quibusdam verbis gemini dativi adduntur, quorum alter personam, alter commodum vel incommodum significat, ut: Est mihi lucro. Est mihi odio. Datur mihi laudi.

Analysis.

Hic, verbo substantivo est, adduntur dativi mihi, lucro, mihi personam, lucro commodum, significans.

Regula IV.

Sunt & quibus figuratè dativus adjicitur, accusativi loco, vel ablativi, ut: It clamor cœlo, pro ad cœlum. Neq; cernitur ulli, pro ab ullo.

Analysis.

Hic, verbo it, adjicitur dativus cœlo, loco accusativi. Item verbo cernitur, adjicitur dativus ulli, loco ablativi.

ACCUSATIVUS CUM VERBO.

Regula I.

Activa Verba omnia accusativos adsciscunt, ut: Virum malum vel mus mordeat.

Analysis.

Hic, verbum actiuum mordeat, adsciscit accusativum virum.

Sic deponentia & cõmunia active significant, ut: Vereor hominem, sequor illũ, amplector virtutem.

Regula II.

Adsciscunt & neutra quadam accusativos, sed cognate significationis, ut: Aro terram. Bibo vinum. Ablativos, ut: Morte obiit repentina, pro mortem.

Ana-

DE SYNTAXI.

Analysis.

Hic, verbum neutrum aro, adsciscit accusativum terram.

Regula III.

Pauca quadam activa duos accusativos adsciscunt, quæ dicuntur transitiva, ut: Doceo te literas.

Analysis.

Hic, verbum actiuum doceo, adsciscit duos accusativos te literas.

EXCEPTIO.

Ablativũ quoq; recipiunt quadã cum præpositione, ut: Interrogo te hanc rem, & de hac re.

Regula IV.

Construuntur cum Accusativo & composita quadam, vi præpositionis, cum qua componuntur, ut: Villam prætereo sciens. Trajicio flumen.

Analysis.

Hic, verbum compositum prætereo, constructur cum accusativo villam.

Regula V.

Quæ mensuram aut spaciũ significant, accusativo casu vel ablativo cum verbis junguntur, ut: Cum abessem ab Amano iter unius diei, Nec longis inter se passibus absunt.

Analysis.

Hic, verbum abessem, jungitur cum accusativo casu iter. Item verbum absunt, spaciũ significans, jungitur cum ablativo passibus.

Regula VI.

Est & ubi figuratè accusativus adjicitur ver-

Figuratè constructio
bis

DE SYNTAXI.

Species pro genere. *his passivis & absolutis Græca consuetudine, ut:*
Pluribus ille notus variatam tingitur alvum.

Patrio te limine sistam, id est, domo.

Analysis.

Hic, verbo passivo tingitur, adjicitur accusativus alvum.

ABLATIVUS CUM VERBO.

Regula I.

Patiendi significati- onem habentia. *Passivorum proprius casus est ablativus, cum prepositione a vel ab, ut: Laudatur ab illis. Amor abste.* *Analysis.*

Hic, verbi passivi laudatur, proprius casus est ablativus illis, cum prepositione ab.

EXCEPTIO.

Dativus etiam pro ablativo figuratè ponitur ut: Visus mihi, pro à me.

Regula II.

Ablativo casu efferuntur, qua causam, instrumentum, aut modum actionis significant, ut: Oderunt peccare boni virtutis amore. Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Additur & prepositio, ut: Laborat ex pedibus.

Analysis.

Hic, verbum oderunt, cum ablativo casu efferuntur amore. Ut oderunt amore, id est, propter amorem.

Regula III.

Mercandi quoq; verba ablativum adsciscunt qui precium significat, ut: Vendidit hic auro patriam.

Analysis.

Hic

DE SYNTAXI.

Hic, verbum mercandi vendidit, adsciscit ablativum auro, qui precium significet.

Excipiuntur: Tanti, quanti, pluris, minoris, qua genitivo casu ponuntur ut: Non vendo pluris quam alii, fortasse etiam minoris.

Regula IV.

Prohibendi significatione habentia, item auferendi, abstinendi, aut distandi, ablativos adsciscunt, sed alias cum prepositione, alias sine prepositione, ut: Adolescentia a libidinibus arcenda est. Est virtus, placitis abstinuisse bonis. Distat ab urbe. *Analysis.*

Hic, verbum prohibendi arcenda est, adsciscit ablativum libidinibus, cum prepositione a.

Regula V.

Ablativos adsciscunt & hac deponentia: uxor, fruor, fungor, potior & vescor, ut: utor vino, fruor studiis, fungor munere, vescor lacte.

Analysis.

Hic, verbum deponens utor, adsciscit ablativum vino.

EXCEPTIO.

Interdum & accusativos adsciscunt, ut: Neq; boni, neq; liberalis functus est officium viri Potior etiam genitivo construitur, ut: Si ejus oppidi potitus foret.

Regula VI.

Prepositio quoq; omissa, vel per compositionem addita, facit interdum, ut verbum ablativus re- ete addatur, ut: Medio tutissimus ibis, pro in medio. Exeo domo, pro eo ex domo.

DE SYNTAXE

Analysis.

Hic, verbo ibis, additur ablativus mediis, ommissa prepositione in.

Hic respon-
detur ad
questionem
factam per
Quando.

NOMINUM TEMPUS SIGNIFICANTIAM constructio.

Regula I.

Ablativo nomina temporis efferuntur, cum speciem magis quam durationem significamus, ut: Superioribus diebus veni in Cumanum.

Analysis.

Hic, verbum prateriti temporis veni, efferitur cum ablativo, nomine temporis diebus.

Regula II.

Hic ad in-
terrogatio-
nem. Quam-
diu.

Accusativus frequentior est iis, quae durati-
onem seu continuum tempus significant, ut: Unus
cum gente tot annos bellagero. Abfuit biduum.

Analysis.

Hic, nomen temporis annos, in accusativo ca-
su jungitur verbo gero, quia significat tempus.

Utrisque casibus interdum & prepositiones ac-
cidunt, ut: Accidit in paucis diebus. Item: Ve-
nit tertio calendas & ad tertium calendas, &
tertio calendarum.

NOMINUM NUMERALIUM

Constructio.

Numeralia varia sunt:

Quaedam numerum significant, ut: Unus, duo,
tres, quatuor, &c. Et horum interrogatio, quot?
Construunturque, ut nomina adjectiva; Vel, par-
ticipiorum more, cum genitivo plurali.

Alia

DE SYNTAXI.

Alia ordinem significant ut: Primus, secun-
dus, tertius, &c. Et horum interrogatio, quo-
tus? Construunturque, similiter, addendo Quisque,
ut: Quartus quisque annorum bissextilis est.

Alia distributioem, ut: Singulis, binis, ternis,
quaternis, quini, seni, septeni, octoni, noveni, de-
ni, viceni, triceni, quadrageni, &c.

Regula I.

Distributivis utimur cum distributione fa-
cta, cuique parti suum numerum assignamus, ut:
Deni aurei militibus dati sunt.

Analysis.

Hic, distributivo nomini deni, assignatur
numerus cuique parti militibus, scilicet singulis
in individuo.

Inter Binis & Duos itaque hoc inter est:

Cum dico, binis aurei militibus dati sunt, signifi-
co singulos duos accepisse: At cum dico, duos
aurei militibus dati sunt, significo totam legi-
onem duos tantum accepisse.

Regula II.

Adduntur & distributiva, nominibus, quae
pluraliter tantum dicuntur, ut: Binis literas
abs te accepi. Ex unis nuptiis geminas mihi
conficies.

Analysis.

Hic verbum accepi, admittit distributivum
plurale binas.

G

NO.

DES YNTAXI.

NOMINUM LOCALIUM

Constructio.

Regula I.

Cum præpo- sitionibus. Nominibus regionum, præpositiones sicut & appellativis adduntur sive verbis in loco, sive de loco, sive ad locum significantibus adjiciantur, ut: Pænus in Italiam venit.

Analysis.

Hic, nomen regionis Italiam, jungitur verbo venit, intercedente præpositione in, & significat ad locum.

Regula II.

Absq; præ- positionib; in loco. Urbium propria, prima vel secunda declinationis, in loco esse significant, genitivo casu, singulari, tertia autem declinationis, & pluralia tantum ablativo, ut: Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam. Delphis a pollo oracula reddebat.

Analysis.

Hoc nomen proprium, urbis, Romæ, prima declinationis, genitivi singularis, significat esse in loco, junctum verbo amem. Item plurale Delphis, secunda declinationis, ablativo casu, jungitur verbo reddebat.

Regula III.

Ad locum. Ad locum significat accusativum, cujuscunq; numeri aut declinationis nomina ipsa fuerint, ut: Noctuas Athenas Proficiscor Romam. Eo Vi- tembergam.

Analysis.

Hic, nomen urbis Athenas, effertur accusa- tivo casu, quia jungitur verbo sub intellectu mit- tere vel portare. Regu-

DES YNTAXI.

Regula IV.

De loco autem & per locum significantes a- De loco. blativo utimur, ut: Carthagine reddiit Scipio. Per locum, Romæ profectus est cum exercitu.

Analysis.

Hic, nomen proprium Carthagine, jungitur verbo reddiit, casu ablativo, quia significatur motus de loco.

Appendix.

Propria civitatum imitantur & hæc appella- tiva, domus, rus, humus, militia. In loco enim si- gnificantia genitivo, ad locum accusativo, de loco ablativo casu verbis subjiciuntur, ut: Sû domi, eo domum, venio domo. Eo rus, redeo rure, sum ruri.

Analysis.

Hic, nomen appellativum domi, jungitur verbo sum, quia imitatur constructionem urbi- um, & significat in loco, &c.

Additis adjectivis, Mex, rux, sux, &c. ut: Mælo esse domi mex, quæ domi alienæ. Ille rectæ domum meam venit. Vestras quilibet; redite domos.

INFINITIVORUM CONSTRUCTIO.

Regula I.

Accusativus proprius casus est Infinitivo- rum, precedens infinitivum, perinde ut nomi- nativus verbum finitum, ut: Metiri se quemq; sub modulo ac pede verum est. Ajo te vincere posse.

Analysis.

Hic, accusativus se, precedit infinitivum me- tiri, quemadmodum nominativus precedit ver- bum finitum. G 2 Ex.

DE SYNTAXI.

Exponitur per nominativum mutato verbi modo, & adjecta particulam quod vel ut, aut simili.

Regula II.

Infinitivi adduntur verbis significantibus qualemcumque voluntatem, aut sensum, aut facultatem, ut: Cupio te videre. Salvum te advenire gaudeo. Nectecum possum vivere, nec sine te.

Analysis.

Hic, infinitivus vivere, additur verbo cupit, quod significat voluntatem, &c.

Regula III.

Casus sequens infinitivum esse & quae similis constructionis sunt, convenit cum proximo casu precedente, ut: Cave te tristem esse sentiat.

Analysis.

Hic, casus tristem, sequens infinitivum esse, convenit cum proximo casu precedente te.

Regula IV.

Graci Infinitivos pro Gerundiis ponunt, cum Gerundia nulla habeant. Gracissimi sunt, cum infinitivi adduntur nominibus facultatem significantibus aut alias pro gerundiis usurpantur, ut: Nunc est tempus dicere quae sentias, pro tempus dicendi. Cantate periti, pro cantandi.

Analysis.

Hic, infinitivus dicere, additur nomini tempus, quod significat facultatem.

GERUNDIORUM CONSTRUCTIO.

Regula I.

Gerundia in Di, sequuntur nomina voluntatem aut facultatem significantia, ut: Occasio emergendi. Cupidus vivendi. Studiosus dicendi.

DE SYNTAXI.

Analysis.

Hic, gerundium emergendi, sequitur nomen occasio, quod significat facultatem.

Regula II.

In Do gerundia sequuntur verbum, vel cum praepositione, vel sine praepositione, ut: Omnia conando docilis solertia vincit. Ratio recte scribendi cum loquendo juncta est.

Analysis.

Hic, gerundium conando, sequitur verbum vincit, sine praepositione.

Regula III.

Cum necessitatem significant in Dum gerundia, impersonalium modo ponuntur, & vel Dativum juxta se habent, vel casum omnino nullum, ut: Vigillandum est nobis. Eundum est. Discendum est pueris. Utendum est aetate.

Analysis.

Hic gerundium vigilandum, quod significat necessitatem ponitur impersonalium modo, quia ante se nullum casum habet, & habet juxta se dativum nobis.

Accusativi casus gerundia praepositione annectuntur verbis, ut: Mitto illum ad speculandum arcem.

SUPINORUM CONSTRUCTIO.

Regula I.

Supina priora casum verbi sui adsciscunt, & cum verbis significantibus motum ad locum junguntur, ut: Venio salutatum amicos. Eo venatur.

Ana

DE SYNTAXI.

Analysis.

Hic, supinum salutatam, adsciscit accusativum amicos, quia verbum hujus supini, saluto, adsciscit accusativum.

Regula II.

Posteriora supina construuntur vel cum adjectivis, facultatem aut modum aliquem significantibus, vel cum verbis significantibus motum de loco. ut: Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli. Obsonatu, redeo Turpe dictu. Dignū relatu.

Analysis.

Hic, supinum posterius visu construitur cum adjectivo facilis, quod significat facultatem.

IMPERSONALIUM CONSTRUCTIO.

Regula I.

Impersonalia passiva vocis ante se casum non habent, post se autem plerūq; eos quos recipit verbum passivum, quandoq; etiam absolute sine casu ponuntur, ut: Factum est a vobis duriter. Quid agitur? statur.

Analysis.

Hic, verbum impersonale, factum est, habet post se ablativum vobis. Item verbum quid agitur? ponitur absolute sine casu.

Regula II.

Est, interest & refert, personam genitivo designant, a se autem infinitivū recipiunt, vel conjunctivū cum Particulis ut, an, ne & similibus, ut: Boni pastoris est tondere pec^o, non deglubere. Reipublicæ refert conservare literas, & ut conserventur literæ. Interest omnium rectè facere.

DE SYNTAXI.

Analysis.

Hic, verbum impersonale est, personam designat genitivo pastoris, post se habet infinitivum tondere.

Appendix.

Pronomina possessiva, cū verbis Interest, & refert, ablativo casu, genere foemino cum verbo autem est genere neutro, casu nominativo junguntur, ut: Tua quod nihil refert, percunctari desine. Tuum, si si quid præter spem evenit, mihi ignoscere. Illud mea magni interest, te ut videam.

Analysis.

Hic, pronomem possessivū ablativo casu, generis foemini tua, casu nominativo quod, jungitur cum verbo refert. Item tuū, generis neutri, casu nominativo quid, jungitur verbo est, & c.

Regula III.

Decet, delectat, juvat, oportet, accusativum persone ante se habent, post se vero infinitivum, ut: Te animo hilari esse valde me juvat. Mendacem oportet esse memorem.

Analysis.

Hic, verbum juvat, precedit accusativus persone me, & sequitur infinitivus esse. Item verbum impersonale oportet, precedit accusativum mendacē, & mox sequitur infinitivus esse.

Decet, ponitur etiam cum dativo, ut: Quandoq; id decet prudentiæ tuæ.

Regula IV.

Pathetica Impersonalia precedunt accusativi.

G 4

se

52

DE SYNTAXI.

sequuntur genitivi vel infinitivi, ut: Sux quem- que fortunæ pœnitet. Nec te pœniteat calamo trivisse bellum. Nonne te miseret mei?

Analysis.

Hic, Patheticum Impersonale pœnitet, præcedit accusativus quemq; , & sequitur genitivus fortunæ,

Pathetica sunt, quæ animi affectum aut perturbationem aliquam significant, ut: Pœnitet, piget, pudet, tædet & miseret.

Regula V.

Cetera activa vocis impersonalia pleraq; ante se dativum, qui personam significet, & post se infinitivum habent, ut: Non cuivis homini contingit adire Corinthu. Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.

Analysis.

Hic, verbum impersonale contingit, habet ante se dativum personæ cuivis, & post se infinitivum adire.

Regula VI.

Impersonalibus annumerantur & cetera verba, quoties absolute sine nominativo ponuntur, sequente mox infinitivo, ut: Debet adolescentiam pœnitere peccati.

Analysis.

Hic, verbum debet, annumeratur impersonalibus, quia sine nominativo ponitur sequente infinitivo pœnitere.

PARTICIPIORUM CONSTRUCTIO.

Regula I.

Participia & gerundia casum suorum verborum

DE SYNTAXI.

rum adsciscunt, ut: Legens Virgilium. Legendus à Virgilio. Tempus legendi Virgilium.

Analysis.

Hic participium legens, adsciscit casum accusativum Virgilium, sui verbi lego.

Regula II.

Usurpantur Participia etiam pro infinitivis, ut: Opus est factio, id est, facere.

Analysis.

Hic, participium factio, junctum particula opus, usurpatur pro infinitivo facere.

CONSTRUCTIO PARTIUM IN-
declinatarum.

DE ADVERBIIS.

Regula I.

Adverbia subjiciuntur verbis, & eorum participiis, ad explicandas circumstantias locorum, temporum, & similes, ut: Festina lentè. Malè parata, malè dilabuntur. Benè doctus.

Analysis.

Hic, adverbium lentè, subjicitur verbo festina. Itè, Participio parata, subjicitur adverbium malè.

Regula II.

Adjiciuntur & nominibus adjectivis, aut adjectivè usurpatis, adverbium intendendi vel minuendi gratia, ut: Quis unquam fuit tam insigniter impudens? Mulier admodum anus.

Analysis.

Hic, adverbium insigniter, adjicitur accusativo impudens. Item: Adverbium admodum,

G 5

adji-

DE SYNTAXI.

adjicitur voci anus, quae hoc loco adjectivè usurpatur.

Regula III.

Adverbia derivata, pleraq; primitivorum constructionem sequuntur, ut: Propinquius tibi habitat.

Analysis.

Hic, adverbium derivativum propinquius, quod derivatur à nomine propinquus, sequitur constructionem sui primitivi, & regit dativum casum tibi.

Regula IV.

Quae comparativi aut superlativi gradus sunt, nominum eorundem graduum constructionem imitantur, ut: Melius illo cecinit. Expeditius cæteris loquitur.

Analysis.

Hic, adverbium Comparativi gradus melius, imitatur constructionem nominis ejusdem, & recipit ablativum illo.

Regula V.

Genitivum ferè adsciscunt adverbia, quae copiam, penuriam, aut perturbationem significant, ut: Satis eloquentiæ, sapientiæ parum.

Analysis.

Hic, adverbium satis, copiam significans, adsciscit genitivum eloquentiæ, &c.

Regula VI.

Sunt & loci quaedam, & temporis adverbia, quibus familiariter genitivi adduntur, quibus.

DE SYNTAXI.

busdam etiam accusativi, ut: Nusquam gentium. Pridie ejus diei. Instar montis.

Analysis.

Hic, adverbio loci nusquam, familiariter additur genitivus gentium.

Regula VII.

En & ecce, alias nominativum, alias accusativum adsciscunt, ut: En dextra fidesq; ecce miserum hominem. Accedu & dativus, ut: Ecce tibi ejusmodi sortitio.

Analysis.

Hic, adverbium en, adsciscit nominativum dextra. Item: adverbium ecce, adsciscit accusativum hominem.

DE CONJUNCTIONE.

Regula.

Conjunctio aut similes casus, aut similia verba conjungit, aut novam orationem superiori attexit, ut: Nox & amor vinumq; nihil modèbile suadent. Tempora labuntur tacitisq; senescimus annis.

Analysis.

Hic, Conjunctio &, conjungit similes casus, nox, amor, &c.

Appendix.

Ut, Conjunctio causalis, & quae similem vim habent, conjunctivum adsciscunt, ut: Orare jussit hera, si se amas, ad se ut venias.

Analysis.

Hic, conjunctio causalis, ut, adsciscit conjunctivum venias.

D 2

DE SYNTAXI.

DE PRAEPOSITIONE.

Regula I.

Præpositiones tanquam articuli casus verbis annectunt, alie accusativos, alie ablativos, quædam etiã utrosq; ut: Non datur ad Musas currere lata via. Quam quisq; novit artem in ea se exerceat.

Analysis.

Hic, præpositio ad, tanquam articulus annectit accusativum Musas, verbo currere.

Regula II.

Quatuor hæ præpositiones, In, Sub, Super & Subter, accusativo serviunt, cum motum ad rem significant, ablativo, cum in re versari, ut: In freta dum fluvii currunt. Sub d'o jacere. Sub arborem collocare. Super arbore sedere.

Analysis.

Hic, præpositio in, servit accusativo freta, tanquam motum ad rem. Item, præpositio sub, servit ablativo d'o, quia significat versari in re.

Appendix.

Anastrophe vocant, cum præpositio casui suo postponitur, ut: Italiam contra.

Analysis.

Hic, præpositio contra, casui suo, Italiam, postponitur, per Anastrophem.

DE INTERIECTIONE.

Regula I.

O, exclamandi particula, & Proh, modo nominativum, modo vocativum, modo accusativum adsciscunt, ut: O vir fortis atq; amicus: Proh Jupiter!

Ana.

DE SYNTAXI.

Analysis.

Hic, exclamandi particula O, adsciscit nominativum vir.

Regula II.

Hei & Ve Dativum adsciscunt, ut: Hei mihi quales erat. Væ capiti tuo.

Analysis.

Hic, interjectio hei, adsciscit dativum mihi.

Regula III.

Heu accusativum adsciscit, aut nominativum, ut: Heu stirpem invisam. Heu prisca fides.

Analysis.

Hic, interjectio heu, adsciscit accusativum stirpem.

CONSTRUCTIO FIGURATA:

Quid est figurata constructio?

Quæ legitimam, aut defectu, aut redundantiã, aut mutatione turbat.

Quod traduntur usitatiores figuræ constructionis?

Septem: Zeugma, Syllepsis, Synthesis, Prolepsis, Antiptosis, Evocatio, Enallage.

Quid est Zeugma?

Zeugma, id est, adjunctio, est, cum multis substantivis, unum verbum, seu adjectivum additum, consentit cum propiore substantivo, ut: Caper tibi salvus & hœdi. Semper honos nomenque tuum, laudesque manebunt.

Analysis.

Hic, duob; substantivis caper, hœdi, additur adje.

DE SYNTAXI.

adjectivum *salvus*, consentit autem cum propiore caper, quia sunt ejusdem generis & numeri. Item, tribus substantivis honos, nomen, laudes, additur unum verbum manebunt, & consentit cum propiore laudes, quia sunt ejusdem numeri

OBSERVATIO.

Zeugma tribus modis fit, verbum enim vel adjectivum adjunctū, modo cum priore, modo cum medio, modo cum posteriore substantivo consentit, scilicet: Protozeugma, Mesozeugma, Histerozeugma.

Quid est Syllepsis?

Syllepsis, id est, comprehensio, est, cum multis substantivis ita verbum vel adjectivum subjicitur, ut consentiat non cum remotiore sed praestantiore substantivo. Praestat autem numerus pluralis singulari, masculinum genos, foeminino, prima persona secunde, secunda tertia, ut: Milites & Imperator pugnat Ego & suavissimus Cicero valeamus. Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis.

Analysis.

Hic, duobus substantivis Milites, Imperator, subjicitur verbum pugnant, & consentit cum praestantiore milites, quia numerus pluralis praestat singulari numero. Sic Mars, Venus capti adjectivum plurale capti, respondet generi masculino Mars, quia masculinus praestat foeminino.

Quotuplex est Syllepsis? Quadruplex:

I. Generum, quando repetitum commune respondet digniori generi, ut: Cælosq; reportant. Almonem puerum, fœdatiq; ora Galæsi.

Analysis.

Hic,

DE SYNTAXE

Hic, pluribus substantivis Almonem, puerū, oraque fœdati Galæsi, diversis generibus & numeris subjicitur adjectivum plurale cælos.

II. Numerorum, quando repetitum commune respondet plurali numero, ut: Milites & Imperator pugnant Est, & illa Syllepsis numerorū, cum duobus vel pluribus singularibus infertur verbū vel adjectivū plurale, ut: Præceptor & discipulus docti. Furor iraq; mentem præcipitant.

Analysis.

Hic, nominativis diversorum numerum milites, Imperator, junctis inter se copula & infertur verbum plurale pugnant.

III. Casuum, cum nominativo & ablativo inter se coherentibus, verbum vel adjectivum additum, pluraliter effertur, ut: Remo cum fratre Quirinus jura dabant.

Analysis.

Hic, nominibus diversorum casuum, Quirinus Remo, coherentibus inter se particula cum, additur verbum plurale dabant.

IV. Personarum, quando repetitum commune respondet digniori personae, ut: Tu & frater bellè convenitis.

Analysis.

Hic, nominibus diversarum personarum, tu, frater, junctis inter se copula &, infertur verbum plurale convenitis, respondet autem personae tu, quia secunda persona dignior est tertiâ.

Quid est Synthesis?

Syn-

DE SYNTAXI.

Synthesis, id est, comprehensio, est, cum nomini multitudinis singulari, respondet verbū vel adjectivū plurale. Nam ad intellectum refertur constructio, ut: Pars veniemus Scythiam. Turbaruunt.

Analysis.

Hic, nomini multitudinis singulari turba, respondet verbum plurale ruunt.

Quid est Prolepsis?

Prolepsis, id est, præoccupatio, est, cum generi seu toti alicui partes subjiciuntur, diversis numeris aut personis, verbo non repetito, ut: Aquilæ volant; hæc ab oriente, illa ab occidente.

Analysis.

Hic, verbum volant, convenit cum toto & cum nominativo aquilæ; sed cum partibus diversi numeri, hæc, illa, non congruit, nec repetitur verbum, sed subintelligitur, ut: Hæc volat ab oriente, illa volat ab occidente.

Quid est Antiptosis?

Antiptosis est, casus pro casu positio, quando contra analogiam antecedens imitatur casum relativi, ut: Sermonem quem audistis, non est meus. Quem quæritis? Christum; non est hic.

Analysis.

Hic, antecedens sermonem, imitatur casum relativi quem, quia nomen sermonem debet respondere verbo audistis.

Quid est Evocatio?

Est, cum verbo primæ vel secundæ personæ, nominativus tertiæ præponitur, ut: Nos poma natamus. Non omnia possumus omnes.

DE PROSODIA.

Analysis.

Hic, verbo primæ personæ natamus, præponitur nominativus tertiæ personæ poma.

Quid est Enallage.

Species Enallage est, cū in narrando infinitivo pro imperfecto indicativi utimur, ut: Facile omnes perferre ac pati, pro perferrebat ac patiebatur.

Analysis.

Hic, infinitivus perferre ac pati, usurpatur pro imperfecto indicativi, perferrebat ac patiebatur.

De Syntaxi tantum.

DE PROSODIA.

Quid est Prosodia?

Est quæ docet Dictionum Accentus, & Syllabarum quantitates.

Quid est Syllaba?

Est comprehensio literarum, quæ uno eodemque spiritu ac tono efferuntur.

Quot sunt accentus?

Tres: Acutus, gravis & circumflexus.

Acutus est, quæ syllaba pronuntiando attollitur, ut: Frōns, Lūpus, Dōminus. Hujus sedes sunt ultima, penultima, antepenultima,

Gravis est, quæ syllaba sine aliqua vocis elevatione aut mora enunciatur, ut: ultima & penultima in Dōminus. Hic in omnibus syllabis locum habet, quæ non acuntur, aut circumflectuntur.

Circumflexus est, cum syllaba morâ quadam,

H

ad

DE PROSODIA.

ad similitudinem acuti accentus effertur ut: *Rôs, Homêrus, Hujus* sedes sunt ultima & penultima.

Quotuplices sunt syllabæ secundum quantitatem? Triplices:

Breves, ut: *per, in es.*

Longæ, ut: *Stips, ros, mos.*

Ancipites, quæ nunc producuntur, nunc corripuntur, ut: *Media in tenebræ.*

Quot modis cognoscuntur quantitates syllabarum?

Novem modis: *Positione, Vocali ante vocalē, Diphthongo, Derivatione, Compositione, Propositione, Analogiâ, Regulis specialibus & Exemplo.*

I.

DE POSITIONE.

Regula.

Omnis Positio longa est. Est autem Positio quando dua consonantes vel una duplex immediate vocalē quampiam sequitur, ut: *arma, axis.*

EXCEPTIO.

Muta cum liquida conjuncta syllabam ancipitem facit, si vocalis syllaba brevis sit, ut: *Tenebræ, Patres, Atlas.*

II.

DE VOCALI ANTE VOCALEM.

Regula.

Vocalis ante vocalem in eadem dictione corripitur, ut: *Deus.*

EXCEPTIO.

Aër, Fio, & Dius, priorem producunt. Fio ramentum

DE PROSODIA.

men in incremento corripit, ut: *Fierem.* *Diana* priorem indifferentē habet, quemadmodum & genitivi nominum, & pronominum in ius desinentes penultimam, ut: *Istius, illius, ullius.*

Genitivi & Dativi quinta declinationis ei, penultimam, si aliâ vocalis precedat, producuntur ut: *Speciei, diei.*

III.

DE DIPHTHONGO.

Regula.

Omnis Diphthongus longa est, ut: *Eurus, Aurora.*

EXCEPTIO.

Prepositio præ sequente vocali, interdum corripitur, ut: *Sadibus, præstitis.*

IV.

DE DERIVATIS.

Regula.

Derivativum sequitur quantitatem sui primitivi, ut: *Dominus, dominor, domina. Legor, legam, legerem. Legi, legissem, legero.*

EXCEPTIO.

Quaedam contra naturam primitivi corripuntur vel producuntur, ut: *Lucerna à luceo. Tegula à tego. Humor ab hūmus. Regulus à rego.*

V.

DE COMPOSITIONE.

Regula I.

Composita priorem partem integram servantia, ut plurimum simplicis sui quantitatem sequuntur, ut: *Maledicus, benevolus.*

Hæc

Re.

DE PROSODIA.

Regula II.

Composita à verbis secunde conjugationis priorem compositionis partem in e vocalem terminantia, eam indifferentem servant, ut: Liquefacio, tepefacio.

Regula III.

Composita verò aliunde quàm à verbis e, vel o habentia in fine prioris partis, eas plerumq̄, corripunt, ut: Hujuscemodi, nefas, fatidicus, œconomus, Timotheus.

V I.

DE PRÆPOSITIONE.

Regula.

Præpositiones in compositione tante sunt, quantum extra compositionem. Sunt autem præpositiones longæ: Ex, post, trans, abs, a, e, de, se, pro, præ. Dirimo tamē & disertus priorē corripunt, Pro verò in simplici etsi sit producta, in compositione tamē nunc corripitur, nunc indifferens habetur de cujus usu consulantur exempla Poëtarum.

Brevēs sunt: Ad, ob, sub, in, per, inter, con, ante, circum, ante, re, o, ut: Omitto. Re tamen in dictione refert, pro utile est, producitur.

V II.

DE ANALOGIA.

Regula I.

Pariter declinatorū, par est & quantitas, ut: Lego, legis, legitis, legite. Disco, discis, discitis, discite.

Regula II.

Præterita dissyllaba priores habent longas, ut: Legi, vidi. Excipiuntur Dedi, steti, bibi, tuli, fidi, scidi, cum suis compositis. Re-

DE PROSODIA.

Regula III.

Præterita in vi unam syllabam desinentia, penultimam producant, ut: Amavi, petivi.

Regula IV.

Præterita primam syllabam geminantia, primam & secundam corripunt, ut: Peperis, tetigi, pepigi, pepuli.

Regula V.

Supina dissyllaba priores habent longas, ut: Visum, fustum, casum.

Excipe: Datum, statum, satum, ratum, itum, situm, litum, citum, rutum, quitum; quæ priores corripunt. His adde à nosco composita, ut: Agnitum, cognitum.

Regula VI.

Supina polysyllaba, à præteritis in vi una syllaba desinentibus, formata, penultimam producant, ut: Solutum, amatum.

Cætera à præteritis in vi divisas syllabas, vel determinatis cadentia, penultima corripunt, ut: Cubitum, venditū, domitum, creditum, deditū.

DE INCREMENTIS NOMINUM.

Primæ Declinationis.

A, In incrementis primæ declinationis producitur, ut: Musarum.

Secundæ Declinationis.

E, I, U, In incrementis secundæ declinationis corripuntur, ut: Teneri, viri, saturi. O vero semper producitur, ut: Virorum, magistrorum.

H 3

Ter-

DE PROSODIA.

Tertia Declinationis.

A ante	c l n s	incrementis tertia declinationis producitur ut:	Fornacis.	Excipe.	Bacis.
			Animalis.		Salis.
			Titanis.		Nectaris,
			Calcaris.		jubaris.
A ante	b d g p	corripitur ut:	Vasis.	Excipe.	Laris &
			Probitatis.		Par paris.
			Arabis.		poema-
			Palladis.		is. Ana-
E ante	b l n p	producitur ut:	Lelapis.	Excipe.	plebis.
			Danielis.		Danielis.
			Splenis.		Excipe Senis, hymenis,
			Sepis.		Sepis.
E ante	c d g m r t	corripitur ut:	necis.	Excipe.	Halecis. Fecis.
			pedis.		Mercedis, Hæredis.
			gregis.		Regis, Legis. Excipe:
			hyemis.		Veris. Sic & Græca cum
E ante	r t	producitur ut:	vulneris.	Excipe.	gentilibus.
			segetis.		segetis.

I. In incrementis tertia declinationis, ab omnibus fere terminationibus generaliter corripitur: Nisi quod fœminina in x, penultimam obliquorum producant. Exceptis: Picæ, silici, faricis, salicis, coxendicis, histricis, appendicis, nivis.

O, an-

DE PROSODIA.

O ante	c d l n s t r	producitur ut:	Velocis,	Excipe:	Cappadocis, præ-
			custodis,		cocis, Græca mi-
			Solis,		rè variant, quæ à
			Præconis,		suis authoribus
			ossis,		pete.
			nepotis,		Impotis, compo-
amoris.	tis, à potis.				

Neutra substantiva, ut: Eboris, fœnoris. Et adjectiva, ut: Memoris. His adde & substantiva mascul: ut: leporis, arboris. Et Græca verbalia cū propriis, ut: Hectoris, Antenoræ.

O ante	b g p v	corripitur ut:	Scrobis.	Excipe:	Bobus, nobis, vobis.
			Allobrogis.		Cyclopi, cercopis,
			Inopis.		hydropis, canopis.
			Jovis, bovis.		
U ante	d g r	producitur ut:	Incidis,	Excipe:	Pecudis.
			frugis,		Conjugis.
			salutis,		Intercutis.
U ante	c l p r	corripitur ut:	Ducis.	Excipe:	Lucis, pollucis.
			exulis,		Monosyllaba omnia
			aucupis,		ut: Muris, ruris,
			vulturis.		Item, telluris.

X. In incrementis tertia declinationis corripitur.

Exceptis: Bambycis, Phorcynis.

Quantitas ultima casuum.

A, omne breve. Excepto ablativo prima declinationis, & vocativo à nominibus propriis in as, ut: Thoma, Luca.

E, omne breve. Dempto ablativo quinta, & vocativo, & ablativo prima, à nominibus in es.

I, U, longum omne. O, indifferens est, ut: Sexmo.

M, omne breve.

H 4

De

DE PROSODIA.

De Incrementis Verborum.

A, E, I, O, in incrementis verborum producuntur.

Excipe: Dare cum compositis Presentia tertia conjugationis, in quibus e sequitur r, ut: legerē.

*Item, Tempora à praterito perfecto, formata in ram, rim, ro, ut: Amaveram. Reduplicatum prius producit ut: Legerere. Penultima, prateritorum in imus, ut: Docuimus, legimus, audi-
vimus.*

U, semper corripitur, ut: Volumus, possumus.

VIII.

DE REGULIS SPECIALIBUS.

Primarum & mediarum syllabarum quantitates ex exemplis facilius cognoscent pueri, quam regulis specialibus. Proinde de ultimis tantum syllabis generales quasdam regulas observent.

A.

Nomina in a, prima & tertia declinationis; Item pluralia tantum, brevia sunt, ut: Musa, poema, arma. Item, Quia & ita. Cetera longa, ut: Infra, supra.

E.

E, finale corripitur, ut: Dare, cape.

EXCEPTIO.

I. Imperativi secunda conjugationis in e, longum desinunt, ut: Doce, tene. Vale & cave brevia leguntur.

II. Adverbia in e, à nominibus secunda declinationis formata, producuntur, ut: Pulchrè doctè. Demptis Bene, malè. Item, Alanè, sepè, enge, agè, ritè penè, nempè, quippè.

III.

DE PROSODIA.

III. Et monosyllaba pleraque, in e, producuntur, ut: Me, te, se, ne. Exceptis Encliticis que, ne, ve, cum syllabicis adjectionibus, pte, ce, te.

I.

In i desinentia producuntur, ut: Legi, dixi. Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, indifferentia sunt.

O.

In o desinentia indifferentia sunt, ut: Leo, virgo. Modo, quandoque, corripitur. Eius compositum, Quomodo, indifferens est. Adverbia in o, longa sunt, ut: Merito falso, adeo tanto. Gerundia in o indifferentia sunt.

U.

U, longum est, ut: Cornu, veru.

B. D. T. M.

B, d, t, m, finientia, corripuntur, ut: Ab, sub, apud, caput, scamnum.

C.

C, finientia producuntur, ut: Dic, duc. Brevia sunt: Lac, nec, donec. Hic pronomem indifferens est. Hic, adverbium producitur.

L, finientia corripuntur. Excipe, Sol, nil. Et peregrina in el, ut: Michael, Daniel, producuntur.

N.

N, finientia corripuntur, ut: Lumen, tamen. Ren, splen, lien, quin, sin, en, non. Et Græca pleraque, ut: Titan, Paan producuntur.

R.

R in fine corripitur, ut: Vir, levir. Par cum

Hs

com.

DE PROSODIA.

compositis. Nar, lar, cur, fur, ver producuntur.
Sic & Græca in er, ut: Ær, ather.

A S.

As, finientia producuntur, ut: Ætas. Accusa-
ri vi plurales Græci, tertia declinationis, ut: Tro-
adas, arcadas. Item, fœminina singularia, ejus-
dem declinationis, ut: Pallas, Plejas, corripuntur

E S.

In es plerag, longa sunt, ut: Fides, fames. Ex-
cipe: masculina crescentia in obliquis, ut: Mi-
les, hospes. Præter Paries, locuples, pes, sine suis
compositis. Item, Brevia sunt. Es verbum, cum
compositis. Et Græca pluralia in es, & singula-
ria neutra, ut: Troades, cacoethes, corripuntur.

IS. YS.

In is & ys finientia corripuntur, ut: Piscis,
Thetys. Excipe: Nomina tertia declinationis
genitivos in icis vel iris formantia ut: Lis, glis,
& vis. Et verba secunda persona presentis quar-
ta conjugationis, ut: Audis. Sic Posus & Vis-
cum compositis producuntur. Futura conjuncti-
vi indifferentia sunt, ut: Dixeris, dederis.

OS.

Os longum est, ut: Ros, honor. Os osus, compos,
impos; Et Græca neutra, ut: Melos, chaos; item,
genitivi Græci, ut: Pallados, corripuntur.

US.

Us breve est. Monosyllaba, ut: Rus, pue, plus;
Et fœminina crescentia in genitivis, ut: Tellus,
salus, producuntur.

De

DE PROSODIA.

IX.

DE EXEMPO.

Cognoscitur quantitas syllabarum exemplis
quoties de quantitate alicuj² syllaba judicamus
exemplo probatissimorum Poëtarum, ut: Virgi-
lij, Ovidij, Horatij, &c ut: Cano, priorem ha-
bet correptam, quia sic eâ est usus Virgilius.

Arma virumq, cano. Troje qui prim² ab oris.

DE VERSU.

Quid est Versus?

Est legitima pedum compositio.

Quid est Pes?

Est syllabarum comprehensio cum certa tem-
porum observatione.

Quot pedes initio pueri observare debent?

Spondeum - - | Dactylum - u u

Trochaum - u | Jambum u -

In quibus versibus est præcipuus.

horum usus?

In Hexametro, Pentametro, Phalacio, Sap-
phico & Jambico.

Quid est carmen Hexametrum?

Est quod sex regionibus seu pedibus constat.

Quomodo componitur?

Prima quatuor regiones indifferenter recipi-
unt dactylum vel spondeum, quinta constanter
dactylum, sexta spondeum vel Trochaum, sic:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
- u u	- u u	- u u	- u u	- u u	- -
Panditur	inter e	a domus	omnipo	tentis o	lympi

DE PROSODIA.

Cum Juno	ater	num ser	vans sub	pectore	vulnus
Musa mi	hi cau	fas memo	ra quo	numine	læso.

Quid est carmen Pentametrum?

Quod quinque pedibus seu regionibus constat.

Quomodo componitur?

Prima dua regiones dactylum vel spondaum indifferenter recipiunt. Tertia & quarta dactylum tantum, manente in medio casura longa in fine indifferenti, quibus conjunctis, efficitur quintus pes, spondaus vel trochaus, quia ultima syllaba sunt solute legibus.

Quid est Casura?

Est syllaba unius post constitutum pedem ex dictione aliqua remansio, ut: Et genus & formam: mam est Casura.

Figura Pentametri carminis.

Vultus a	miciti	as	u ti li	tate pro	bat.
Et cum	fortu	na	statq; ca	ditque fi	des.
Res est	folici	ti	plena ti	moris a	mor.

Quid est Carmen Phalæcium?

Quod quinque regionibus constat, diciturq; alias Hendeca syllabum.

Quomodo componitur?

Prima regio regulariter recipit Spondaum, secunda similiter Dactylum, sequentes dua Trochaum, quinta Trochaum vel Spondaum.

Figura Phalæcii carminis?

Vi.

DE PROSODIA.

Vitam	quæ faci	unt be	ati	orem
Jucun	diffime	Marti	alis	hæc sunt

Quid est Sapphicum?

Quod quinque pedibus seu regionibus constat.

Quomodo componitur?

Prima regio indifferenter recipit Trochaum, secunda Spondaum, tertia Dactylum, quarta Trochaum, quinta Trochaum vel Spondaum.

Figura Sapphici carminis.

Recti	us vi	ves Lici	ni ne	quæ altum.
Semper	urgen	do neq;	dû pro	cellas.

Quid est carmen Jambicum?

Jambicum (senarium) est, quod sex pedibus seu regionibus constat.

Quomodo componitur?

Prima regio promiscue recipit Spondaum, Jambum & Dactylum; secunda Jambum vel spondaum, tertia spondaum vel dactylum, quarta regulariter jambum, quinta spondaum, jambum & dactylum, sexta jambum vel Pyrrichium.

Figura Jambici carminis.

Ibis	Libur	nis in	ter al	ta na	vium.
Aman	tium i	ræ amo	ris in	tegra	tio est.

Sunt præterea multa species carminis Jambici, sicut Philippus ex Camerario observat, sed hæc magis sunt in usu, opera autem danda est, ne sit purum aut semipurum carmen Jambicum.

DE PROSODIA.

FIGURAE ORTHOGRAPHICAE.

Prosthesis, est litera vel syllaba ad principium dictionis additio, ut: *Gnatus*, pro *natus*, *Tethli*, pro *tuli*.

Epenhesis, est litera vel syllaba in medio dictionis impositio, ut: *Religio*, pro *religio*. *Induperator*, pro *Imperator*.

Paragoge, est litera vel syllaba ad finem dictionis appositio, ut: *Dicier*, pro *dici*.

His contrariae sunt:

Apharesis, est litera vel syllaba à principio dictionis ablativo, ut: *Linquimus*, pro *relinquimus*; *Pone*, pro *depone*.

Syncope, est litera vel syllaba à medio dictionis ablativo, ut: *Amastis*, pro *amavistis*.

Apocope, est litera vel syllaba à fine dictionis ablativo, ut: *Fac*, pro *face*. *Duc*, pro *duce*.

FIGURAE PROSODIACAE.

Synalephe, est vocalis in fine propter sequentem vocalem, in initio sequentis dictionis postitam oblitteratio, vel dissimulatio, ut:

Non facile est aqua commoda mente pati.

Eclipsis, est consonantis cum sua vocali in fine dictionis elisio, sequenti vocali alia, ut:

Audendum est, fortes adjuvat ipsa Venus.

Syneresis, est duarum vocalium in unam syllabam contractio, priore in scansione absorpta, ut:

Notus amor Phedra nota est injuria Thesei.

Diaeresis, est vocalium ad unam syllabam pertinentium, in duas divisio, ut:

Omne

EXERCITATIO.

Omne quod instituet dissoluetur opus.

Thmesis, est unius dictionis in duas partes sectio, ut: *Qua me cunq, vocant terra.*

Diplasiasmus, est ejusdem litera geminatio, ut: *Troas*, reliquias *Danaum*.

Et de Prosodia haec tenus.

EXERCITATIUNCULA, Qua Tyronibus usus Praeceptorum secundum singulas Grammaticae partes monstratur.

EXAMEN ETYMOLOGICAE.

Discite justitiam moniti & non temnere divos.

Discite, *In themate habet Disco.* Est verbi partis: quia significat agere.

Verbum duplex: Personale & Impersonale.

Est verbum personale: Quia personarum varietatem distinctis terminationibus recipit.

Verbum Personale iterum quadruplex: Substantivum, Vocativum, Transitiveum & Absolutum. Est verbum absolutum: Quia sententiam absolvit sine obliquis.

Accidentia verbi.

Verbo accidunt octo: Genus, Species, Tempus, Modus, Numerus, Figura, Persona & Conjugatio.

Generis neutrius: quia in O desinit, & assumpta r litera, latinum non est, ut: *Disco*, *discitur*, non *discor*.

Speciei primitiva: Quia aliunde non cadit. Tem-

EXERCITATIO.

Temporis presentis: Quia actionem nunc geri significat.

Modi imperativi: quia eo in imperando utimur.

Numeri pluralis: quia de pluribus loquitur.

Figura simplicis: quia unica dictione constat.

Persona secunda: quia additur ei Pronomen secunda persona, ut: Vos discite.

Conjugationis tertia, quia ejus character est e breve, in penultima infinitivi, vocis activa, ut: discere. Et conjugatur ad Analogiam verbi Lego.

Justitiam, In themate est justitia. Est nominis partis: Quia rem significat.

Nomen duplex: Proprium & Appellativum. Est nomen appellativum: Quia multis convenit.

Appellativum nomen iterum duplex: Adjectivum & substantivum. Est nomen substantivum, quia ei non potest addi, Vir, mulier, mancipium.

Accidentia nominis:

Nomini accidunt septem: Species, Comparatio, Genus, Numerus, Figura, Casus & Declinatio.

Speciei primitivae; quia ab origine seu priore non cadit.

Non comparatur, quia non est adjectivum.

Generis feminini, quia ejus nota est articulus haec. Per regulam: In a latina prima declinationis feminina sunt.

Numeri singularis, quia unitatem significat.

Figura simplicis, quia unica dictione constat.

Casus accusativi, quia eo utimur, cum personam aut rem verbo subicimus.

Declinatio

EXERCITATIO.

Declinationis prima, quia ejus genitivus singularis in a diphthongum desinit, ut: justitia, justitia. Et declinatur ad analogiam nominis Musa.

Moniti, habet in themate monitus, est participium, quia est nomen verbale significans tempus.

Accidentia Participii.

Participio accidunt sex: Genus, Numerus, Figura, Casus, Tempus & Significatio.

Generis masculini, quia est prima vox Participii trium vocum.

Numeri pluralis, quia multitudinem significat.

Figura simplicis, quia a verbo simplici descendit. Casus vocativi, quia eo vocamus. (dit.

Temporis praeteriti, quia participia in tus, sus, xus, finita, sunt temporis praeteriti.

Significationis passiva, quia descendit a verbo passivi generis, quod est moneor.

Declinationis secunda nominis, & inflectitur ad analogiam participii lectus.

Et, est conjunctio, quia superiori sententiae aliam annectit. (& Ordo.

Conjunctioni accidunt tria: Potestas, Figura Potestatis copulativa. Figura simplicis.

Ordinis Communis, quia in orationis ordine & praeponi, & postponi solet.

Non est adverbium, quia adjectivum verbo, ejus actionis circumstantiam una voce effert.

Accidentia Adverbii.

Adverbio accidunt quatuor: Species, Significatio, Comparatio & Figura.

Spe-

EXERCITATIO.

*Speciei primitiva, quia aliunde non cadit.
Significationis negandi.*

Non comparatur, quia non descendit à nomine adjectivo comparabili.

Figura simplicis, quia unica dictione constat.

Temnere, Thema ejus est temno. Est verbi partis, quia significat agere.

Verbum duplex: Personale & Impersonale.

Est verbum personale, quia personarum varietatem distinctis terminationibus recipit.

Verbum personale iterum quadruplex: Substantivum, Vocativum, Transitiveum & Absolutum.

Est verbum Transitiveum, quia ejus actio transit in personam patientem.

Verbo accidunt octo: Genus, Species, Tempus, Modus, Numerus, Figura, Persona & Conjugatio

Generis activi, quia in o desinit, & assumpta littera facit ex se passivum, regiturque post se accusativum persona.

Speciei primitiva, quia aliunde non cadit.

Temporis presentis, quia actionem nunc gerit significat.

Modi infinitivi, quia certum numerum & personam per se non desinit.

Numeri incerti, persona incerta per se, sed mutuatur numerum & personam, a verbo sibi addito, quod est, discite: respectu cuius est numeri pluralis, persona secunda.

Figura simplicis, quia unica dictione constat.

Conjugationis tertia, quia ejus character est breve, in penultima infinitivi, vocis activa, ut:

EXERCITATIO.

temnere: Et inflectitur ad analogiam verbi lego.

Divos, In themate habet divus. Est nominis partis; Vel, est nomen, quia rem significat.

Nomen duplex: Proprium & Appellativum.

Est nomen appellativum, quia multis convenit.

Nomen appellativum iterum duplex: Adjectivum & Substantivum.

Est nomen adjectivum, quia ei potest addi vir, mulier, mancipium, ut: Divus vir, diva mulier, divum mancipium.

Nomini accidunt septē: Species, Comparatio, Genus, Numerus, Figura, Casus & Declinatio.

Speciei derivatis quae cadit ab origine seu prior:

Species derivativorum nominum sunt quatuor: Denominativum, Diminutivum, Verbale & Adverbiale.

Est speciei Denominativa, quia cadit a nomine Deus, vel a genitivo Græco dios.

Non comparatur, quia ejus significatio non potest augeri vel minui, sed positivum variat per tres terminationes, ut: Hic divus, hac diva, hoc divum.

Generis masculini, quia ejus nota est articulus hic. Per regulam: Adjectivorum trium vocum, prima vox est generis masculini.

Numeri pluralis, quia multitudinem significat.

Figura simplicis, quia unica dictione constat.

Casus accusativi, quia eo utimur, cum personam aut rem verbo subicimus.

Declinationis secunda, quia ejus genitivus singularis in i productam desinit, ut: Divus, divi, & declinatur ad analogiam nominis Magister.

EXERCITATIO.

EXAMEN SYNTAXEOS.

Discite iustitiam moniti, & non temnere divos. *Construitur sic: Moniti, discite iustitiam & non temnere divos?*

Examinatur constructio sic: Moniti discite. Moniti est vocativus, & preponitur Imperativo discite, per regulam: Vocativi secunda persona & Imperativi preponuntur, nonnunquam sine verbo ornatus vel affectus causa inferuntur orationi.

Discite iustitiam, iustitiam est accusativus, & regitur à verbo discite, per regulam: Activa verba omnia accusativos adsciscunt.

Et non temnere: Et est conjunctio & conjungit similes casus, iustitiam & temnere, per regulam: Conjunctio aut similes casus conjungit, aut novam orationem superiori attextit. Nam infinitivus temnere Græca consuetudine pro accusativo ponitur. Non temnere divos, id est, non contemptum divorum. Et aliter: Et non temnere divos; Et est Conjunctio, & novam contrariamque sententiam superiori infert, sic: Discite iustitiam, & non contemptum divorum, per regulam citatam.

Non temnere: Non est adverbium, & subjicitur verbo temnere, per regulam: Adverbia subjiciuntur verbis ad explicandas circumstantias locorum, temporum & similes.

Temnere divos: Divos est accusativus, & regitur à verbo temnere, per regulam: Activa verba omnia accusativos adsciscunt.

ALIA

EXERCITATIO.

ALIA EXAMINATIO SYNTAXEOS per quæstiones.

Moniti discite: *Qualis est Syntaxis? Est constructio legitima. Cujus speciei legitima? Concordantia. Ad quam speciem concordantia referatur? Ad nominativi cum verbo. Qua ratione? Quia vocativus cum imperativo habet eadem communia accidentia, qua nominativus cum verbo videlicet, numerum & personam. Per quam regulam? Vocativi secunda persona & imperativus preponuntur, nonnunquam sine verbo ornatus vel affectus causa inferuntur orationi.*

Discite iustitiam: *Qualis est Syntaxis? Est constructio legitima. Cujus speciei legitima? Regiminis. Quale regimen? Accusativi cum verbo. Per quam regulam? Activa verba omnia accusativos adsciscunt.*

Et non temnere: *Quæ est Syntaxis? Est constructio legitima. Quæ speciei legitima? Partium indeclinatarum. Per quam regulam? Conjunctio conjungit similes casus, aut novam orationem superiori attextit.*

Non temnere: *Adverbia subjiciuntur verbis ad explicandas circumstantias locorum, temporum & similes.*

Temnere divos: *Quæ Syntaxis? Est constructio legitima. Cujus speciei legitima? Regiminis. Quæ est regimen? Accusativi cum verbo. Per quam regulam? Activa verba omnia accusativos adsciscunt.*

13

EXA-

64

EXERCITATIO.

EXAMEN PROSODIÆ.

Discite justitiam moniti & non temnere divos.

Scanditur sic:

Discite | justiti | am moni | ti, & non | temnere | divos.

Hoc carmen est Hexametrum, quia constat sex pedibus seu regionib⁹. Formatur primus pes: Discite, est Dactylus, quia constat tribus syllabis, prima longa duabus sequentibus brevibus: Prima di est longa, positione, quia vocalem sequuntur dua consonantes s & c, per regulam: Positio omnis longa est. Secunda sci est brevis analogia: Nam secunda persona discis, i corripit, eadē vocalis & in reliquis modis & personis corripitur, ut: Discim⁹, discitis, discite, per regulam: Pariter declinatam par est & quantitas. Similis analogia est & in aliis hujus forma brevis, ut: Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim. Tertia syllaba te, est brevis, regula speciali, per regulam; E finale corripitur.

Formatur secundus pes: justiti, est iterum dactylus, quia constat tribus syllabis prima longa, sequentibus duabus brevibus, ju, est longa, positione, quia vocalem u sequuntur dua consonantes s & t, per regulam: Positio omnis longa est. Secunda syllaba sti, est brevis, exemplo: Justitiamq³ dedit gentes frenare superbas, Verg. Tertia syllaba ti, est brevis, vocali ante vocalem, per regulam: Vocalis ante vocalem corripitur.

Formatur tertius pes, am moni, est item Dactylus.

EXERCITATIO.

Etylus, quia constat tribus syllabis, prima longa, sequentibus duabus brevibus. Prima syllaba am est longa positione, per regulam: Positio omnis longa est. Secunda ejus syllaba mo, est brevis, exemplo: Vaticinor moneoq³ locū date sacra ferenti Ovid. Tertia syllaba ni, est iterū brevis analogia, per regulam: Supina a prateritis in vi divisas syllabas, vel di terminatis cadentia, penultima corripunt. Sic & participia & nomina ab his deducta, ut: Monitus, monitor, Horat: Cereus in vitium flecti monitoribus asper.

Formatur quarta regio, ti & non, syllaba ti, patitur Synalaphē, igitur vocalis i eliditur, legendumq³ in scansione est: t & non, est spondeus quia constat duabus syllabis, utriusq³ longae, positione per regulam: Omnis positio longa est.

Formatur quinta regio temnere, est Dactylus, quia constat tribus syllabis, prima longa, sequentibus duabus brevibus. Prima syllaba te, est longa, positione, per regulam: Omnis positio longa est. Secundam mne, est brevis, analogia, quia infinitivus tertiae conjugationis penultimam corripit. Tertia syllaba re est brevis, regula speciali E, in fine corripitur.

Formatur sexta regio divos, est spondeus, quia constat duabus syllabis, utriusq³ longis. Prior di, est longa exemplo: Cum liquido mixta, perfudit diva polenta. Ovid: Posterior vos, est longa, regula speciali, per regulam: Accusativus pluralis secunda declinationis in os productam desinit.

FINIS.

IN LAUDEM GRAM-
MATICÆ.

*V*ls studiosi puer perdiscere Grāmata paucis
En brevis iste liber prima elementa dabit
Et quod magna tibi vix commentaria præstant.
Iste liber mira sub breuitate docet.
Quā brevis est tam grat⁹ erit tibi saepe relectus,
Nam breuitate nihil gratius esse potest.
Sunt tamē indocti sordent quib⁹ optima semper
Sunt pauci qui nunc recta probare solent.
*U*t gallus gemmam fastidit, talpa lucernam,
Sic stupido ingenio non placet iste liber.
*S*i sine Grammaticæ studio vis doctus haberi,
Falleris, absq³ illa dogmata cuncta jacent.

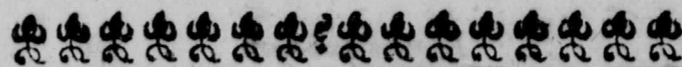
J. S.

STUDIOSAE IUVENTUTE.

*O*mnino est breuitas includens plurima pau-
Artificis prudens erudientis opus. (cis
Heret enim citius præceptaq³ tempore crescit.
Et se fecundi seminis instar habet.
*Q*uod breve prodit opus, puerorū legit in usum.
Pegasei MOLNAR gloria magna chori.
*A*ccipe sementem Musarum sedula pubes,
Flore tibi vario fiat amœnus ager.
*P*ullulat inde seges periosis consita plantis,
Ingenio eventum qui probat, usus erit.

PAULUS THURI.

Regu-

REGULÆ QUÆDAM
brevibus Metris comprehensæ.

Ac primūm

DE GENERIBUS NOMINUM
quæ ex significatione cognoscuntur.

*Q*uæ maribus solūm tribuuntur, mascula sunt.
Mascula censentur specie depicta virili,
Et quibus appositum tantūm tribuisse virile:
Credibile est veteres, lætro, ceu præsul, & hospes.
FEMINEUM dices, quod fœmina sola reposcit.
Jungito fœmineis muliebri prædita forma.
Quæque Adjectivum tantūm muliebri requirunt.
Quæ neutro appposito gaudent, neutralia sunt.
Est commune duūm, sexum quod elaudit utrumq³:
Articulo gemino; veluti bos fortis, & hostis,
Antistes, juvenis, vates, patruelis, & infans,
Affinis, miles cum cive, cliente, sacerdos,
Et comes, atq³; canis, sus, dux, auctorq³; parensq³;
Municipi, conjunx, adolescens, augur, adhærent.
Est commune trium, generi quod convenit omni.
Pro maribus pugnant Menses, Fluviiq³; minaces.
Insula fœminea, Urbs, Regio, cum Nave, Poësis.
Fœminea est arbor: Foliis oleaster amatus
Mas est: Hoc acer, atq³; siler, cum subere, robur.
Um neutris junges: Hominum si propria deimas.
A plurale genus neutrum sibi postulat ubique.
Æ plurale genus tantūm muliebri requirit.
Nomen in I, maribus, si sit plurale, reserva.
Trade notas neutri: & vocem pro nomine sumptā,
Et verbum quodvis nuda pro voce repostum.

18

D

69

Regula quadam

DE GENERIBUS NOMINUM QUAE EX
POSITIONE COGNOSCUNTUR.

Fæmineum A, primæ est, veluti panthera, sagitta.
Adria mas esto, cui iunge cometa, planeta.
Hic maiona petit: Pascha hoc: cui iungito manna.
Nomen in A ternæ neutrum est, cui stigma, torcuma.
E Latiale petit neutrum, velut acre, monile.
Fæmineum est aloë, Rhodopeq; & cætera Græca.
Ineutralis tribue. O maribus finita dabuntur.
Est lo fæmineum, fuerit si corporis expers;
Cui caro iungatur, cœnatio, portio: Quodque
Desinit in do, go: Neutris adscribito pondo.
Harpago, eudo, ordo, mas, udo, cardo, ligoque.
U, C, D, da neutris, velut id, cum lacte, geluque.
L, T, fit neutrum. Hic mugil, sal, solq; reposcunt.
An, In, On, mas. Hæc sindon, & suavis aedon:
Queis adde alcyonem. Neutris da cuncta secundæ.
Eudabitur neutris: Sed hymen, ren, mascula sunt o,
Et splen, atq; lien, artagen, cum pectine, lichen.
Postulat Ar, neutrum, ceu par, cum nestare, bacchar.
Et maribus dona. Laver hoc, cum tubere poscit,
Uber, iter, spinter, laser, cicer, atq; papaver,
Ver, siser, atq; piper, cum verberere, nocte cadaver,
Or maribus servit. Muliebris demitur arbor.
Accedunt neutris, cor, ador, cumq; æquore, marmor.
Exigit Ur neutrum. Hic surfur, cum vulture, turtur
Fæmineum As, Neutrum vas, vasis, fasq; nefasq;
Mascula sunt elephas, adamas, as, atq; tiaras.
Cum reliquis cunctis, flectit quæ prima Pelasgum.
Esto nomen in Es muliebre. Sed esto virile.
Limes, pes, fomes, termes, cum palmite, traimes,
Et gorges, merges, poples, cum cespite, vepres,
Et paries, stipesque, meri nomenque diei.
His Græcum primæ, vel ternæ iungito nomen,
Hippomanes neutris, panaces, cacoethes adherent,
Is dato fæmineis: Maribus da piscis, aqualis:
Anguis,

metris comprehensa.

Anguis, tum fustis, tum callis, follis, & ensis.
Mensis, cum vecti, torris, glis, postis & orbis,
Et sanguis, cenchris collis cum vomere cassis,
Mugilis, atq; lapis, vermis, cum falce canalis,
Unguis, tum cucumis, tum caulis, pulvis, & axis,
Nis quoq; finitum, ceu panis, & asse creata.
Mascula in Os sunt. Dos, cos, muliebris, & arbor.
Da chaos, atq; melos, neutris os, Argos, eposq;.
Nomen in Us mas est, seu quartæ, sive secundæ.
Porticus, atq; tribus, muliebris, acusq; manusq;.
Alvus, humus, vannus, colus, idus, carbasus addes,
Et domus, & ficus pomum: mas morbus habetur.
Plurima in Os Græca Ausonii fecere Latina:
Que maribus partim, ut prolog^o, paradus, adheret
Partim fæmineis, veluti diphthongus, eremus.
In neutris numerata virus, pelagusq; profundum.
Postulat Us neutrum, quoties id tertia flectit.
Hic lepus, & mus, pus Græcum, compositaq; junges.
Sit tibi fæmineum Lagopus herba, volucris.
Est muliebre palus, subscus, pulcherrima virtus,
Atq; salus, pecudisq; pecus, quibus additur incus,
Quæq; sibi servus, juvenisq; senexq; iugarunt.
Es tibi sit neutrum. Laus, fraus, muliebria sunt o.
S dato fæmineis, si consona ponitur ante.
Esto virile, rudens, fons, pons, seps, lethifer, anguis,
Monsdens, atq; chalybs, assis quibus addito partes,
Et polysyllaba Ps, forceps dematur adunca.
X dato fæmineis. Sed Eryx, grex, mascula sunt o.
Et spadix, bombyx, vermis, cum fornice, phœnix,
Atq; calix, coccyx, & oryx, varixq; calixq;,
Præterea volvox, quincunx, septunxq; deunxq;,
Ax, Ex finitum polysyllabon esto virile.
Fæmineum thomex, alex, cum smilace, fornax,
Es forfex, vibex, carex, adijunge suppellex.
Mobile fit fixum si fixum mente subaudis,
Unde genus capit, ut sonipes, oriensq; tonansq;.
Mobi-

Regula quadam

Mobile sit neutrum, ni fixum mente subaudis.
Respicimus fines, non significata frequenter,
Zeugma, Reate ideo petit hoc, cum Tibure, Care,
Hoc Prænc ste, Hispal. Sulmo hic uberrimus undis.
Martius hic Narbo braccata gloria gentis.
Hæc damnata diu Romanis alia fastis.
Respicit interdum nomen generale Poëta.
Unde sibi meritò genus inferiora capeffunt:
Sic volucrem sequitur bubo, sic flumen Iader.

• DE NOMINIBUS INCERTI
Generis.

Hæc modo femineis, marib^o modo juncta videbis
Grossus, adeps, atomus, limax cū torque phasel^o,
Serobs, serpens, finis cum corbe, diesq[;], rubusq[;].
Postulat hic, aut hoc meritò Nar, vulgus, & Anxur.
Mascula bubo, specus, cortex, cum pumice, pulvis,
Et calx pars pedis, atq[;] silex, cum margo palumbes;
Proferat hæc cautè juvenis muliebria vates.
Est muliebri animas volueris, cum stirpe, cupido,
Sardonichen comitatur onyx, grus, clunis & ales,
Cum talpa, linter, cum dama, linxq[;], penusq[;],
Hæc maribus tribues, cinget cum tempora laurus.
Hunc jubarem, hunc frontem, hunc pinum, nimi-
umque vetusta.

Pacuvii proavis, atavisque utenda relinque.

DE GENERE EPICÆNO.

Articulo sexum quæ complectuntur utrumq[;]
Uno, Epicæna vocant Graji: Promiscua nostri.

DE VERBORUM PRÆTERITIS
& Supinis.

Simplicium leges, fermè conjuncta sequuntur:
Hinc pauca excipiã, memori quæ mente repones
Cum geminat primam simplex, composita priorem
Præteriti amittunt: præter recurro, repungo,
Quæq[;] sibi gignunt do, sto, cum poscere dico.
Præteritis quæcunq[;] carent, spoliato supinis;

ut

Morsis comprehensa.

Ut glisco, vergo, ferio, cum polleo, vado.
Ambigo cum satago. quæso, quibus hisco, fatisco.
Et furit, & mæret, tum aveo, tum ringor, & ajo,
Et veſcor, liquor, medeor, reminiscor adauge.
Insuper à verbo, seu nomine nata; tepesco,
Mitesco veluti, quorum de nomine lis est:
Aut certè capiunt à verbis, unde trahuntur.
Adde quibus nomen vehemens meditatio fecit:
Esurit excepto. Veterum monumenta revolve.

PRIMA CONIUGATIO.

PRÆTERITUM primæ facit Avi, Atumq[;] supinum.
Ut neco: nam necui, nectum sibi pignora servant
At cubui, domui, crepui, vetuiq[;] supina. (tur.
Dant in Itum, ut cubitû: hæc tonui, sonuiq[;] sequû:
M. cubo cum recipit, tantum tibi tertia flectet;
Ast id præteritis expungitur, atq[;] supinis,
Dimicat, Avi, Atum; micui nihil amplius optat.
A fricui frictum: à secui deducito sectum.
A lavi lotum, aut lautum, nec sperne lavatum;
Ex lavo compositum, ceu dituo, tertia poscit.
Potatum à poto, seu potum flectito. Jovi
A juvo tantum, vel capies à prole supinum.
Dat plicui, plicitum, compositum poscit utrumque.
Supplicat, Avi, Atum, genitumq[;] ex nomine solum.
Ex Do compositum variabit tertia: Præter
Quæ Venum, Circum, Pessumq[;] Satisq[;] crearunt,
Do, dedit, atq[;] datum: verum dedit omne ditumq[;]
Exigit, ut vendo, trado, quod tertia flectit,
A sto flecte fleti, statum: fleti at inde profecta
Atq[;] stitum cupiunt, multò sed crebrius Atum.

SECUNDA CONIUGATIO.

ALTERA præteritis dat UI, dat Itumq[;] supinis.
Ut moneo, taceo gignit, sed torreo tostum.
Sorbeo cum sociis dat UI, tamen absq[;] supino.
A doceo doctum, à teneo deducito tentum.
Censeo fert censum, mistum tibi misceo donat.

EO

Quod

Regula quedam

Quod dat Ul neutrum, timeoq; carento supinis.
 Poscit itum valeo, careo, placeoq; doletq;,
 Et jaceo, caleo, noceo, cum pareo junges.
 Dant, di, sum, video, sedeo, cum prandeo, verum
 S, gemina sessum: stridi nil postulat ultra.
 Mordeo praterito geminato flecte memordi,
 Morsum: sic spondet, tondet, sic pendeo flectes.
 Dat mansi, mansum; minui sed preminet optat.
 Prominet, immineo, simul eminet absq; supino.
 Hæreo dat, si, sum, cum suadet, mulcet & ardet.
 Tergeo, cum mulget, ridet, sed torqueo tortum.
 S, jussi, jussum geminat. Indulgeo, si, tum.
 Urgeo, si, tantum, cum fulget, rurget & alget.
 Lugeo fert luxi: jam pridem quæro supinum.
 Luceo duntaxat luxi: sic frigeo frixi,
 Augeo praterito facit auxili, actuniq; supino.
 Evi, Etum, vico, flet, net, cum doleo, quæq;
 A pleo nascuntur, repleo, cum suppleo, complet.
 Civi sume citum, quartæ sed pignora redde.
 Nunc oleo dat Ui, dat Itum; sic pignora patris,
 Quæ servant sensum: Evi, Etum fert cætera proles:
 Ast abolevit, Itum dat: fert adolevit adultum.
 Ex Veo sit, Vi, Tuor, moveo, faveoq; fatentur.
 A caveo cautum, a faveo deducito factum.
 Vi neutrum tantum poscit, ceu flaveo, livet,
 Et paveo, fervet: connivi hoc postulat, & Xi.
 Audeo nunc ausus, gavissus gaudeo poscit:
 Et solitus soleo: solvi tibi Crispe placebat.

IO

TERTIA CONIUGATIO.

Postulat in Spicio, aut Licio quot desinit, Exi.
 Etum, ut conspicio, allicio: tamen elicit optat.
 Elicui elicium: a feci deducito factum;
 Ajeci factum: dat fodi S duplici fossum.
 Vult fugi fugitum: sapii, sapiq; nec ultra
 Progreditur sapio: cupio Ivi gignit & Itum.
 Dat capio cepi, captum: sed cepio priscum.

Fert

Metris Comprehensa.

Fert cæpi cæptum, a rapio deducito raptum.
 Dat peperit partum, aut paritum: sint pignora quartæ.
 Dant cussi cullum, cutio finita parente.
 Uteris quassi quassum, si legeris usquam.
 Rite Uo poscit Ui, Itum, sit diluo testis.
 A ruo dic ruitum, sed utum dant pignora tantum.
 A struxi structum: a fluxi deducito fluxum.
 Congruo, nulla luo, metuoq; pluoq; supina.
 Annoo cum sociis, batuo, ingruo respuo gignunt.
 Bo dat Bi, dat Itum, scambo, lambo carento supinis.
 A scripsi scriptum; a nupsi deducito nuptum.
 Ici fert ietum: a duxi depromito ductum.
 A parsi parsum, geminat quoq; parco peperci.
 Vinco cupit vici, victum: a dixi exige dictum.
 Sco Vi, Tumq; petit, ceu nosco, quiesco, suesco.
 Dat gnitus agnosco, cognosco jungitur illi.
 Dat pasco passum, conquexi linque vetustis.
 Ut disco didici tantum, si posco poposci.
 Dispesco dat Ui, pariter composcere solum:
 Do, Di, Sum gignit, veluti defendere, cudo:
 N tamen amittunt fundo, cum scindere, findo.
 S geminat fissum, ac scissum, dat pandere passum.
 Tundo petit tutudi, tunsium: sed pignora tuisum.
 Sume cado cecidi, casum: cape cædo cæcidi,
 Cæsum: dat tentum vel tensum tendo tetendi.
 Pedit pepidit habet: pensum fert pendo pependi.
 Tum rudo, tum sido, tum strido carento supinis.
 Dant Si, Sum, claudo, lædo, cum rodere, trudo,
 Divido cum plaudo, rado cum ludere: Vasi,
 Ac vasum a vado, capiunt sibi pignora tantum.
 Cedo petit cessi, cessum facit inde supino.
 Dat Xi, sũ, go vel guo, ut plango, extinguo supinis.
 N tamen abjiciunt stringo, cū pingere, fingo.
 Tango cupit tetigi tactum; egi, ago poscit & actam
 Sume pango, pepigi, pactum: cape pangere panxi.
 Vel pegi, pactum, gaudent composita secundo.

UO

BO

CO

SCO

DO

GO

Dat

Regula quadam

OU
HO
IO
LO
MO
NO
PO
QUO
RO

Dat legi lectum; fregi dat frangere fractum.
 Negligit exi, ectum cum intelligo, diligo, poseit.
 Prodigio cum dego, fugo, privato supinis.
 Dat pungo, pupugi, punctum, dant pignora ferme
 Punxi. Vult si, tum, spargo, cum mergere, tergo.
 Dant xi, xum, fingo, frigo: caret ango supinis.
 A traxi tractum: a vexi deducito vestum.
 Mejo facit minxi, mictum, nec plura require.
 Lo, luit, atq; litum: colo cultum, consulo gignit
 Consultum, oeculit occultum, ast alo poseit & altu.
 Ante caret cello, præcello, excello, supinis.
 Præteritum duplex percussu, perculit optat
 Percello, percussum, haud plura require supina.
 Dat pello pepuli, pulsum: vult fallo, fefelli,
 Falsum. A velli, vel vulsi deducito vulsum.
 Sublato tollo nunc tantum, ac sustulit optat.
 Sallo facit falli, falsum: dat psallere psalli.
 Malo, volo. nolo, cum psallo carento supinis.
 Mo per ui, datitum: tremo flectitur absq; supino.
 Dant psi, ptum, demo, promo, cum sumere como.
 Eui fert emptum; premo, pressi, S duplici pressum.
 Dat posui positum: genitum, genuisse reposcit.
 Dat cecini cantum, einui dant pignora centum.
 A sino fit sivi, atq; situm: dat sternere stravi.
 Atq; stratum: spreui spretum dat spernere: cerno
 Creui, sed cretum capiunt sibi pignora solum.
 Dat tempus, temptum, temno, si legeris usquam.
 Lini, vel sivi levive, litumq; trifalcum
 Fert lino. Po, psi, ptumq; petit, ceu scalpere, carpo.
 Astrepui strepitum, a rupi deducito ruptum.
 Linqvo sibi liqui, cupiunt sibi pignora lectum.
 Dat coxi coctum: tero trivi poseit & itum.
 Agero fit gessi, gestum: dat curro: cucurri,
 Cursum: Quæsitum, quæro, quæsit habeto:
 Ferre, tuli, latumq;: uro dabit ulit & ustum.
 Præteritum verri a verro est, versumq; supinum.

AG

Metris Comprehensa.

A sero fit sevi atq; satum: vi rustica proles
 Fert & itum: dat ui, ertum aliena a rure pro pago.
 So, sivi, situmq; petit: dat visere visi
 Ac visum: incello, incessi, tamen absq; supina.
 Pinstus ac pistus, pinsusq; a pinsuit exit.
 Xi, xum, dant plecto, cum flecto, nectere, pecto:
 Dant quoq; pecto xui, nectoq; Pecto ivit & itum.
 Stertuit a sterto tantum: meto messuit optat.
 Ac messum S gemino: nisi dat mitto, supin m
 S duplici missum: a verti deducito versum.
 Sisto, sisti, statum, activum: neutrale sequetur
 Sto verbum: unde stiti atq; stitu sibi pignora sumet
 A vixi vitum, a volvi defecite volutum.
 Texur amat texo ac tectum: solviq; solutum.

QUARTA CONIUGATIO.

IVI, itum, ut polio, fastidio, quarta requirit.
 Fert veni, ventum, venio: sepelire sepultum.
 Singultum singultit amat: dat amixi amictum.
 Ex pario natum per ui flectatur & ertum.
 Comperio, reperitq; petit Ri, poseit & ertum.
 Sancio dat sanxi, sanctum, simul optat & itum.
 Sentio vult Si, sum: sepsi dat sepio, septum.
 Hauli fert haulum: dant vixi, vincio, vincium.
 Farcio dat farsu fartum: vult fulcio fulsi;
 Ac fultum: farsu, fartum dat fargio verbum.
 Vanco fert vanum, quod ferre vaniit optat.
 Dat salui saltum: proles sibi vendicat ultum.

DE VERBIS DEPONENTIBUS & Communibus.

EX Or finitis activam findito vocem,
 Ut vereor, vereo, veritum fuet inde supinum,
 Præteritumq; simul veritus sum: cætera singi
 Hac ratione queunt. Pauca excepienda memento.
 A reor esto ratus: nanciscor nactus habeto.
 Orsus ab ordiri deducitur: usus ab utor.
 Vult fateor, factus: proficiscor sume profectus.

K

Metiri

SO.

TO.

VO.

NO.

IO.

Regule quedam

Metiri mensus gignit: pactusq; paciscor.
Cumq; miniscor amat comentū: adipiscor adeptū.
Ulcus ab ulciscor venit: expurgiscor habebit.
Experrectus: at oblitum obliviscor adoptat.
Dat lapsus: misereri funde miserus.
Fert Utus loquor atq; sequor: queror accipe questū.
Dat nitor nixus, nixusq;: gradi accipe gressus.
Redde fruor fruitus: morior tibi mortuus haeret.
Nascor amat natus: tandem fert ortus oriri.
In tribus extremis per iturus flecte futurum.
Dat patior passum, in visum mortalibus agris.

REGULÆ GENERALES

De Syllabarum quantitate.

DE VOCALI ANTE VOCALEM.

Regula I.

Vocalem rapiunt aliā subeunte Latini.

Exceptio 1.

Fio sed I produc, si non hanc R comitatur.

1. Inter vocales I, binas, protrahe primam.

Corripitur hijugus, trijugus, sic quadrijugusq;

3. Tertius E longat quintæ, Patriusq; sequente L.

Ast E corripies, fidesq;: speiq;, rei q;.

4. Ius Vates commune tenet, producit Alius.

Alterius breviat: noxam sic alterius flet.

5. Ohe, nunc brevis primā, nunc jungito longis.

6. Cai, Pompei, vultei, protrahe quintam.

7. Protrahe vel brevia Cytherea, chorea, platea.

Dariusq; simul: dum carmen postulat aut res.

Appendix.

Græca vocalem longant, breviantq; Latini.

DE DYPHTHONGIS.

Regula II.

Diphthongon produc seu Græcam sive Latinam.

Exceptio.

Matris comprehensa.

Ante aliam longam vocalem corripitur Præ.

DE POSITIONE.

Regula III.

Vocalem produc sequitur si consona bina.

Littera vel duplex, ceu Gaza, lapillus, Araxes.

Appendix.

Præcedens quotiens concludit consona verbū,

Altera, principium alterius dices posituram.

Exceptio.

Consona si vocis vocalem dupla sequentis

Principium est; eadem vix longatur positurā,

DE LIQUESCENTIBUS.

Regula IV.

Si mutant, liquida nō, simul brevis una præbit.

Contrahit Orator; variat in carmine Vates.

Appendix.

M, Latius velur, N, vix: Græcis sæpe liquefcit.

DE PRÆTERITIS DISSYLLABIS.

Præteritiva tenent primam dissyllaba longam.

Exceptio.

Sto, do, scindo, fero rapiunt bibo, fingo priores.

Appendix.

Compositum tamen Abscidi communis habetur.

DE PRÆTERITIS GEMINANTIBUS primam syllabam.

Corripunt primas geminantiā, ceu ceciderunt.

Cedo cecidit habet longum, ceu pedo pepedi.

DE SUPINIS DISSYLLABIS.

Regula.

Cuncta supinā tenent primam dissyllaba longam.

Exceptio.

At fecor, atq; sero, do junge, ciere, linoq;

Ireroq;, queo, sivi rapuere priores.

Ka

Ap

74

Regulae quaedam

Appendix. 1.

- 1. Esto citam à cieo, sed quartæ vult cieo, citum.
- 2. Fert ruitum, ruo nunc priscaisq; rutû tulit aptè.
- 3. Nunc statum, atq; statu poteris formare supinû.

DE SUPINIS POLYSYLLABIS.

Producunt U tum polysyllaba cuncta supinis,
De Vi præteriti semper producitur Itum.

Exceptio.

Præteritum per ui dat itum, breve ritè supinis.
Corripi cognovi simul agnoviq; supinis.

DE DERIVATIS.

Derivata patrum naturam verba sequuntur.

Exceptio 1.

- Mobilis ac fomes, laterna ac Regula, sedes,
Orta licet brevibus, producunt at bene primam.
- 2. Corripiuntur Arista, vadum, sopor, atq; lucerna,
Nata licet longis, usus te plura docebit.

DE COMPOSITIS.

Simplicium leges retinent composita suorum,
Diphthongus quamvis, vel vocalis varietur,
Innuba, pronuba, de jero, pe jero corripiuntur.
Sic nihilum velut ambit quæ vel semitopitus,
Fatidicus quoq; cum sociis à Dico creatis.

DE PRÆPOSITIONUM

Compositione.

A produc, E, DE, DI, SE, dans composituris.

Exceptio 1.

- Corripit aut dirimo, primam sociisq; disertis.
- 2. Ritè re dico brevem, Refer à res dabo longis.
- 3. Corripi Pro Græcum, sed produc Pro Latiale.

Exceptio.

Contrahe quæ fundus, fugio, neptisq; neposq;.
Et fari, festus, fateor, famamq; crearunt,
Huc profugus spectat, cui junge profano, protervus

Huc

Metris Comprehensa.

Huc proficiscor ades, properate, procella, profecto.
Tuq; propago genus, vitis propago recede.

Appendix.

Propino variare potes, procuro, profundo,
Ab quoq; corripitur, ni consona bina sequatur.

De, A, E, I, Y, & O, in Compositione.

A produc positum compositi parte priori.

E, in Compositione.

Si prior E, retinet compositi pars, brevis esto.

Exceptio.

Cum sociis nequis, nequam producitur aptè.

I, vel Y, in Compositis.

Si prior I, vel Y, pars compositi fer, breviatur.

Exceptio

Cum reliquis longis retinent I, ritæ quadr. Igar.
Quæq; dies gignit, tamè hæc quoq; rapta videntur.

O, in Compositis.

Omicron in Græcis medium breviate memento.

O medium Græcis magnum breviate caveto.

O partim longum, partim breviate Latiale.

DE INCREMENTO SINGULARI Nominis.

A, Incrementum prima declinationis.

A crescens rarò primæ producitur aptè.

E, I, U, Incrementa secunda Declinationis.

Vult E breve esse, & I, dū crescunt & U, ritè secūda.

Exceptio.

Longat Iber, mediam crescens, quæ nata sequuntur.

A, & As, Incrementa tertia Declinationis.

Nomen in A, crescens quod tertia, prætrahæ flectit.

Exceptio.

Si finisternæ Al, vel Ar, est breviatio marina.

Sic par cusa natis, hæc par, cum nectare bacchar,

K3

An-

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. :"
/314.ig.j./

Regula quadam

Annibal, & vas, mas, & anas: sic larq; jubarq;

A, AS, ES, Græca.

Poscit A Græca vel As breve, crescens dictio quævis.
Es quoq; finitum, si consona ponitur ante.

Sic dropax, Anthax, Atrax, cum simylace, climax,
His Athacæ, panacem, colacæ, sthyracemq; facemq;
Atq; Abacem, cocacæ, Phylacæ, compositaq; nectes.

E, Crescens.

Poscit E, si crescit numero brevis tertia primo,
Degener atq; teres, pulvis cum funere, nex, grex.

Exceptio.

Enis protrahitur patrius, ceu Renis habet Ren,
Ver, & Iber, locuples, hæres, mercesq;, quiesq;
Lex, vervex, Halex, seps, plebs, Rex, Siren, & Halex
El longû peregrina tenent, ut Er, Es quoq; Græca.

I, vel Y, Crescens.

Curtat Incrementum numero vel Y tertia primo.
Ordo, pugil, carmen, cæspes cum sanguine, princeps
Et chlamys atq; chalybs, pollex, vix plura requiro.
Inis, sed patrius Græcus longabit & Ynis.

Ceu delphin, Phœryn, Nefis, vibex, Salamisq;
Glis, gliris, dis, lis, Samnis, Gryps, adde Quizatem.

IX, vel YX, finientia.

Quæ fines dant Ix, vel Yx, patrio dato longum.

Exceptio.

Ipatrio breve dant histrix, cum fornice, varix,
Coxendixq; cilix, chœnix, natrixq; calixq;.

Atq; calyx Danaûm, nectes Eryceniq; nivemq;
Sardonichi sociatur Onyx; pix hæret utrique.

Et salices, filices, larices; sit Bebrycis anceps,
Sed brevibus junges in Gis cum patrius exit.

Coccyx coccygis; Mastix mastigis amabit.

O, Crescens.

O crescens numero producit tertia primo.
Unio ceu Telamon, Sol, candor, voxq; sacerdos.

Exce-

Metris comprehensæ.

Exceptio.

1. O magnum Græcis longato: Micron breviate,
2. Corripitur genitivus, oris, quem neutra dedere.

Nomina: Sed produc Os oris; sit brevis Arbos.
Et lepus a Pus compositum, bos, coupos & impos.

Cappadocen rapias, velut Allobrogem. Dolopéq;
Æthiopé: produc Cereops, Hydropsq;, Cyclopsq;.

U, Crescens.

Nomina dant U, breve hæc patrio crescentia casu
Dux, ligus & pecus, intercus, cum præfuit turtur.

Exceptio

U, patrius longabit in Udis, in Uris & Utis.

DE PLURALI NOMINIS

Incremento.

A, E, I, O, U, Crescens.

A, numero velut E, velut O, longato secundo,
Excipias dubus, breviabis U, sicut I crescens.

DE VERBORUM INCREMENTO.

De Incremento A.

A crescens verbo longatur; ceu properabam.
Excipias primum si eret A, quod pariet Deo.

De Incremento E

E, pariter produc crescens, ceu flebo, doc bo.
Dant breve, E, si R sequitur duo tempora penna.

In Renis vel Rere, datur tunc E tibi longum.
Est E, brevis, quando R im, rim, ro, junctis sequuntur.

Corripias Beris & here: ceu Celebraberis ep. etc.
Corripit interdum Dederunt Steteruntq; Poeta.

De Incremento I.

Corripe Incrementum verbi: ceu linqui nus optat.
Præterito quæ dant Ivi, dant I, quæ h; longum.

Et primum quartæ Crementum ceu dicit Ibam.
Insuper I longant: nolimus, sinus; & inde.

Nasa; sed Eximus, insuper I breve præterita sunt.
RI Coniunctivum possunt variare Poeta.

76

Regula quadam

De O, & U, Incrementis.

O, crescens verbo produc, sed U, corripitur.

DE ULTIMARUM SYLLA-

barum Dimensione:

A, Finale.

A, longis finale dabis, ceu postulat ultra.
At brevibus jungas ita, postea, Carmina pandens.
Eja, quia, & Casus omnes: Sed protrahe sextum,
Productis etiam Græcos adjungito quintos.

E, Finale.

Esto brevis finalis E, ceu fuge nateq; monstrat,
E, primæ, quintæq; tenent vocabula longum.
Atque fame, cete, tempe, fermeque fereque,
Protrahit, & mandans modus E bene clausæ secunda.
Sic me, te, se: Sed neve, cumq; ce, vel pte, te currunt.
Tu quoq; produces Adverbia cuncta secundæ.
Deme Bene atq; malè: & produc fermeq; fereq;
Tertia quæ generavit habet Adverbia curtum E.

I, Finale.

I, produc: brevia nisi, cum quasi, Græcæq; cuncta.
Jure mihi, variare Tibiq; sibi que solemus,
Corripies Ibi: sic Ubi: sic dissyllabon & Cui.

O, Finale.

O, datur ambiguis, ceu sermo, volo, dabo, quando:
O, Magnum producit, & monosyllaba quæq;
Ergo, pro Causâ: Ternus, sextusq; secundæ
Atq; Adè, atq; idè, atq; Adverbia nomine nata,
Corripitur modò, sic scio, nescio, vel citò & imò.
Sic Duo: sed varium serò, veròq; notabis.

U, B, D, T, Finalia.

U, semper produc, B, D, T, Corripes semper.

C, Finale.

C, longum, varium, Hic: Donec, nec, fac brevis esto.

L, Fi.

Metri Comprehensa.

L, Finale.

Corripe, L: at produc sâl, nil, sol, cum peregrinais.

M, Finale.

M, vocat Eclipsis: pristè brevitate solebant.

N, Finale.

N, semper produc: & ab As, Es, E, quoq; atum.
Corripies AN, IN, ut forsitan, cui forsitan addes.
Attamen, atq; tamen, viden & conformia quæ via.
Syllabâ si Crescens sit IN IS, tu corripe Rectum.
ON brevis est, Latis, quod flexerit altera Græcum,
Huic jungas quartum, cujus Rectus breviatur.

R, Finale.

Vocali quavis comitatum R, corripitur.
Cur, Par, cum natis, lar, nar, far, fur, dato longis,
Græcæq; quæ patrium norunt formare per ERIS.
Huc fer Iber: dic cor potius breve: celtiber anceps.

As, Finale.

AS produc: rapjet Græcorum tertia quartum,
Cû primo quod ADIS poterit formare secundus.

Es, Finale.

Es longatur ut AS; breviabit tertia rectum.
Cum patrii brevis est, crescens penultima: sed per
Excipitur, paries, aries, abiesq; Ceresq;
ES, verbum rapitur, penes, & pluria Græca.

Is, vel Is, Finale.

Corripias Is, vel Is, Typhys velut angvis & aspia.
Casibus Is: cunctis pluralibus addito longis,
Glis, sis, vis, verbum ac nomen nolisque, velisque.
Audis cum sociis, bene quæis genitivus in INIS.
Aut ENTIS datur, aut ITIS; producta memento.

Os, Finale.

Os vult produci: breviatur compos, & impos.
Sic Os, ossis habet, Græcorum neutraque cuncta.
Cum Græcis Latis simul os, dant quæq; secundæ.

Us

Us

Regula quadam

Us. Finale.

Us, breve ponatur; sed tu monosyllaba produc,
Quæ Patriis crescunt longis; sic nomina quartæ;
Exceptis Rectis, quæ dant partiumq; per Utis.
Sicâ pus conflata volunt contractaq; Græca.
In recto ac patrio cum sancto nomen Iesus.

DE GENERIBUS CARMINUM.

Et Primum.

De Heroico, sive Hexametro versu.

Hexametrum senis pedibus constare memento.
Dactylus est quintus, sextum Spondæos habebit
Juncturum: Reliquisq; locis sit uterlibet horum.

Exceptio.

Spondæus quandoq; locum retinet quoq; quintum

De Pentametro.

Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius esto
Dactylus & semper quartus; quintusq; Anapestus.
In reliquis Spondæus erit, aut Dactylus, ut vis.

De Senario jambico, sive Trimetro

jambico Acatalecto.

Jambicus ex Jambis senis Senarius esto.

De Dimetro Jambico Acatalecto.

Dimeter ipse pedes bis binos Jambicus optat.
Dactylus est primus, ternus Spondæus, Anapestus,
Et Jambus Jambum quartus, rogat atq; secundus.

De Scæone sive Chorijambico.

Spondæum sexto, quinto Jambum dato Scæo,
Huic reliquis cunctis socijs, Senarius esto.

De Anapesto Dimetro Acatalecto.

Vult Anapæstia cum Spondæum, vult Anapæstum
Dactylus huic comes, hunc quarto dabis atq; do.

De Glyconio versu.

Dactylus esto Glycon Spondæus si sequitur bis.

De Asclepiado versu.

Principio vult Asclepus Spondæon habere.

Metris comprehensa

Pyrrhichius dein' subsequitur binum Choriambum.

De Phalæcio.

Cum facias carmen, quod composuisse Phalæcius
Creditor: in prima Spondæus erit regione.
Dactylus inde datur, triplicem queis adde Trocheum

De Sapphico.

Quinq; pedes Sapphicæ carmē capit, atq; Trocheus
Fit primus, quartus, quintus, tu Dactile ternum
Sume locum: tu sume piger Spondæe secundum,
Hoc carmen post tres versus sibi sumit Adonis
Metrum: quod fit si Spondæum Dactylus urget.

De Figuris, qua ad Carminum Dimen-

sionem pertinent.

Syllaba, de gemina facta una Synæresis esto.
I, quoq; sicut & U, sunt quandoq; sonantes.
Dicitur in binas separare Diæresis unam.
Ectlypsis necat M, seu vocalem Synalæphe.
Systole productam docuit brevare Poetas,
Ectasis aut curram longat, vel duplat eandem.
Prothesis apponit capiti, quod Aphæresis aufert.
Syncope de medio tollit, quod Epenthesis addit.
Aufert Apocop' finem, quem dat Paragoge.
Est Meta quoq; thesis, si transponas Elementum.
Inseritur verbum verbo tu dicito Tmesis.

Ne Paginae subsequentes vacuæ ma-

neant, VERSUS de Nominibus & Verbis

Defectivis adjicere placuit.

Masculina singularia tantum.

A Er, Sol, Mundus, cum Vespere, Pontus & æther.
Sanguis, ros, alvus, cum carcere, pulvis & almus.
Et sopor, & cestus, Limus, finus, & penus adde.

Fœminina singularia tantum.

Vita salus, soboles, proles, mors, gloria, tellus.

Luz.

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. :"
/314.ig.j./

Regula quadam

Lux, Fuga, Fama, Lues, Humus, & cū Pube Juvēt,
Paupertas, Plebs, Gaza, Fames, Contagio, Labes,
Talis cum Tussi, cumq; Indole, Culpa, Senectus,
Et Bilis, Pectus, Tabes, Sitis atq; Supellex.
Hinc bona pars stz. ceu Spes, Requiesq; Fidesq;
Quzq; aliquod vitiū, aut virtutē nomine signant.

Neutra Singularia tantum.

Ver, Pelagus, Sonium, Solium, Nihilumq;, Pedūq;
Lethum, Justitium, Fel, Cœnum, Vulgus, & Evum,
Et Jubar, atq; Halec, cum Vitro, Fascinū & Album,
Adde Gelu, atq; Salū, Pen^o atq; Lutū, atq; Macellū
Quzq; carent casu, Virus, Pus, Fasq; Nefasque.

Masculina pluralia tantum.

Liberi & Annales, Natales, atq; Penates.
Cancelli, Cani, Fasti, Superi, Inferi & Artus,
Manes & Lemures, cum Cœlitibusq;, Primores,
Et cum Carceribus, Gemini, Proceresq; Laresq;
Inde pugillares, Fasces, Vebresq;, Salesq;,
Atq; Fori, atq; Loci, & juncti cum cassibus, Antes,
Et Propria, ut: Gabii, Locri, Venii atq; Philippi.

Feminina pluralia tantum

Antia & Ambages, Aedes, Argutia & Alpes,
Blanditia, Biga; Apina, Trica, atq; Clitella,
Copia & Excubia, Grates, Diraa; Genaa;
Et cum Compedibus, Ceremonia atq; Salebra,
Divitia, Sordesq;, Inimicitia, Insidiazq;,
Gratesq;, Grossaa;, Facetia, Opesq;, Foresq;,
Feria & Exequia, Fauces, Valva; Minaa;,
Litera & Illecebra, Lactes, Nuga atq; Tenebra,
Exuvia, Scopaa;, Manubia, Quisquiliaeque,
Nundia & Inducia, Nona, Idus atq; Calenda,
Nuptia & Inferia, Cuna, Thera atq; Secunda,
Vires, Suppetiaq;, Vigilia, Primitiaq;,
Reliquia, Phalera, Palea, Prestigia Habena,
Sortesq;, Scala; Offucia & Oppida, Theba,
Et Cumaa;, & similes, quarum pars maxima Graza.

Neu.

Metria comprehens.

Neutra pluralia tantum.

Itia cum Rostris, Bellaria, Pascua & Arma,
Extra, Parentalia, Sponsalia, Munia, Justa,
Mœnia, Vinacea, Cunabula, Crepundia, Castra,
Et Jura cum Lustris, Hyberna, Repotia, Testua,
Hinc Praecordia cum Genitalibus, atq; Stativis,
Et Mapalia, cum Palearibus, atq; Cytheris,
Et propriis aliis, velut: Orgia, Gargara, Susa.

DE VERBIS DEFICIENTIBUS.

Præteritis deficiunt sequentia.

Nexo, Labo, Sido, Ferio, cum Polleo, Vado,
Ambigo, Vergo, Ajo, Satago, cum Livio, Glisco,
Mœret, Avert, Nidesq; Furit, sic Hisco, Fatisco.
Et Ringor, Vescor, Liquor, Medeor, Reminiscor.

Supinis carent sequentia.

Luceo, compesco, sapio, coniveo, disco,
Strideo, posco, mitto, paveo, timeo, sileoq;,
Arceo, dipesco, degeo, urgeo, tugeo, glisco,
Ambigo & emineo, vergo, nolo, hisco, fatisco,
Prodigo, vado, tremo, satago. Ferioq; refello,
Et batuo, psallo, cernoq; excelleo, seruo,
Respuo, promineo, volo, congruo, & ingruo, sulo,
Et clango, mingo, malo, furo, livio, pedo,
Et vescor, liquor, medior, reminiscor & ango,
Et liqueo, studeo, labo, polleo, mœreo & ajo,
Accido & irascor, morior, singulio, nexo,
Quzq; secunda in Eo dat cætera pleraq; Neutra,
Nideo & immineo, caleo, albeo, calleo, fio,
Candat, eget, alget, fulget, flavet, flaccetq;, eluetq;,
Frondet, avert, mucetq;, rubet, palletq;, macetq;,
Atq; madet, pinguet, raucet, riget, atq; renidet,
Et tordet, splendet, torpet, salvetq;, tumetq;,
Horret, itemq; viget, languet, mœretq;, valetq;,
His adde: Abstineo, praesagit, obedit, ineptit.

GRA:

GRATIARUM ACTIO ET PRÆ-
catio quotidiana, pro felici re-
rum & studiorum successu.

O Omnipotens, aternus, vive, & vere Deus, aternus
& unice Pater Domini nostri Jesu Chris-
ti, una cum Filio tuo coaeterno & consubstantiali,
Domino nostro Jesu Christo, & Spiritu sancto,
authore omnis boni, & vere sapientia, ac saluta-
ris doctrina, qui precipis docendi ac discendi
labores, & iestariis tibi placere; Agimus to-
to pectore tibi gratias, quod benignè tribuisti no-
bis hujus & aeternae vite bonae, ac clementer ser-
vas inter nos docentium ac discantium curam, a-
silium, doctrina studia. Oramus te verus animi
patribus miserere nostri, ac rege nos Spiritu
tuo sancto, ut tua benenestitia, quae sunt multa &
magna, grati agnoscamus & pie celebremus, do-
ctrinamque pietatis & optimarum artium dili-
genter discamus. O aeterno Deus, serva & in-
victis Magistratum nostrum, provehe, ac
successu orna nostra studia, ut crescat in nobis
omnium bonarum rerum cognitio, qua aliquan-
do serviat tuae gloriae, ac proficiat nobis ac aliis ho-
minibus, in Ecclesia & Republica. Denique, fac
ut in tota vita nostra simus vasa misericordiae
donis tibi gratias, nobis & aliis salutaria di-
camus & faciamus, per & propter Filium tu-
um coaeternum, Dominum & Salvatorem
nostrum Jesum Christum.
AMEN.

FINIS.

~~Bartholomaeus~~
~~1655~~
~~15 Decembris~~

Bartholomaeus
Ego
Possessor libri sup Bartholomaeum
Lionardus Alauda.

Anno
J. W. domi cum omnibus tuis

Reservat unquam tibi
domi cum
J. W. de qua etiam

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : "
/314.ig.j./